

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2025, sp. zn. 25 Cdo 1552/2025, ECLI:CZ:NS:2025:25.CDO.1552.2025.1

Číslo: 28/2026

Právní věta:

Odměna advokáta společně zastupujícího více účastníků se podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu ve znění účinném od 1. 1. 2025 určí tak, že u každého účastníka se plná odměna krátí o aritmetický průměr procentních hodnot, které se v závislosti na počtu účastníků uplatní podle tohoto ustanovení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.12.2025

Spisová značka: 25 Cdo 1552/2025

Číslo rozhodnutí: 28

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Náklady řízení, Ochrana dobré pověsti právnické osoby, Ochrana osobnosti, Odměna advokáta

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění od 1. 1. 2025

§ 237 o. s. ř.

§ 81 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2025, sp. zn. 68 Co 309/2024, a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 24. 9. 2024, č. j. 10 C 81/2024-128, zamítl výroky I, II a III žalobu, jíž se žalobce domáhal, aby žalované 1) bylo uloženo zdržet se sdělování ve výroku I konkretizovaných informací týkajících se společnosti GRUMANT, s. r. o. (dále jen „společnost GRUMANT“), dále aby žalované 1) bylo uloženo omluvit se za obsah dvou e-mailů ze dne 19. 8. 2021 zaslaných společností KORLOY EUROPE GmbH, KYOCERA UNIMERCO Tooling Sp. z o. o. a YG-1 Co., Ltd. a poskytnout žalobci za újmu způsobenou těmito e-maily zadostiučinění ve výši 60 000 Kč a konečně aby jí bylo uloženo omluvit se za obsah vyjádření ze dne 3. 3. 2022 adresovaného Krajskému soudu v Ústí nad Labem v řízení sp. zn. 20 Cm 74/2021 a poskytnout žalobci za újmu způsobenou tímto vyjádřením zadostiučinění ve výši 60 000 Kč; vůči žalovanému 2) se žalobce domáhal omluvy za obsah vyjádření ze dne 3. 3. 2022 adresovaného Krajskému soudu v Ústí nad Labem v řízení sp. zn. 20 Cm 74/2021 a poskytnutí zadostiučinění ve výši 30 000 Kč; a vůči žalovanému 3) se žalobce

domáhal omluvy za obsah dvou e-mailů ze dne 19. 8. 2021 zaslaných společností KORLOY EUROPE GmbH, KYOCERA UNIMERCO Tooling Sp. z o. o. a YG-1 Co., Ltd. a poskytnutí zadostiučinění ve výši 60 000 Kč a dále omluvy za obsah vyjádření ze dne 3. 3. 2022, adresovaného Krajskému soudu v Ústí nad Labem v řízení sp. zn. 20 Cm 74/2021, a poskytnutí zadostiučinění ve výši 30 000 Kč, a výroky IV až VI rozhodl o nákladech řízení. Skutková zjištění byla v zásadě mezi účastníky nesporná, došlo k odeslání dvou e-mailů obchodním partnerům žalobce v roce 2021 a následně k vyjádření ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem, přičemž se vede rovněž spor o ochranu pověsti právnické osoby žalobou z 9. 4. 2024 podanou k Městskému soudu v Praze proti všem třem žalovaným, v níž se společnost GRUMANT domáhá omluvy, zdržovacího nároku a přiměřeného zadostiučinění v penězích v souvislosti s obsahem e-mailů z 19. 8. 2021 a s obsahem vyjádření z 3. 3. 2022, a žalovaná 1) zastoupená žalovaným 2) se omluvila za oslovení obchodních partnerů společnosti GRUMANT dopisem ze dne 2. 9. 2024. Po právní stránce dospěl obvodní soud k závěru, že v řízení posuzované výroky se z větší části netýkaly žalobce, žalované 2) a 3) nelze považovat za původce vyjádření z 3. 3. 2022, které navíc představovalo právem dovolený výkon procesních práv. Ohledně e-mailů zaslaných dne 19. 8. 2021 žalovaným 3) za žalovanou 1) neshledal obvodní soud aktivní věcnou legitimaci žalobce.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 2. 2025, č. j. 68 Co 309/2024-172, potvrdil rozsudek obvodního soudu (výrok I) a dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výroky II až IV). Ztotožnil se přitom jak se skutkovými závěry soudu prvního stupně, tak s jeho právním posouzením. Konkrétně se závěrem, že v případě e-mailů ze dne 19. 8. 2021 nebylo zasaženo do osobnostních práv žalobce, neboť se jej výroky vůbec netýkaly, vztahovaly se výhradně ke společnosti GRUMANT, s níž žalobce nelze ztotožňovat. Odvolací soud připomenul, že se žalovaná 1) za předmětné výroky písemně omluvila společnosti, a tedy přičítá-li si újmu žalobce osobně, dostalo se i jemu satisfakce. Dále se ztotožnil i se závěrem ohledně procesního vyjádření ze dne 3. 3. 2022 učiněného vůči soudu ve sporu o ochranu práv tvrzeně porušených nekalosoutěžním jednáním, jelikož nešlo o exces, ale pouze o vyjádření k žalobě, reakci na skutečnosti v ní vylíčené, a tedy dovolené. Ve vyjádření výslovně vůči žalobci šlo o jeho jednatelskou pozici a vůdčí roli ve společnosti a fungování zaměstnaneckých a mezilidských vztahů uvnitř společnosti, nikoli o údaje nesouvisející (např. údaje z jeho soukromí, rodinného života apod.). Rovněž se odvolací soud ztotožnil se závěrem, že žalovaná 1) v tomto vyjádření nevybočila z mezí, v nichž realizovala své procesní právo, a nemohla tak neoprávněně zasáhnout do osobnostních práv žalobce, jakož i se závěrem, že pasivní věcná legitimace žalovaných 2) a 3) zde není dána, neboť toto jednání lze přičítat toliko žalované 1).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu ve výroku I napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost odůvodnil tím, že jednak rozhodnutí závisí na otázce hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to konkrétně v otázce aktivní věcné legitimace žalobce, jelikož se výroky netýkaly přímo něj, avšak byl jimi v očích svých obchodních partnerů zasažen více než předmětná obchodní společnost, a ve specifických okolnostech dané věci se má jednat o otázku dovolacím soudem dosud neřešenou. Dle dovolatele je možno učinit mezi žalobcem a společností GRUMANT rovnítko díky jeho pozici čelního a klíčového představitele obchodu a vztahů se zahraničními partnery a dále soudy nedostatečně posoudily okolnost původu obchodních partnerů ve východní Asii a s tím spojené kulturní propojení osoby žalobce jako zakladatele společnosti odůvodňující jeho aktivní věcnou legitimaci. Dovolatel namítá nepřezkoumatelnost rozsudku, jelikož soudy neprovedly žádné důkazy k posouzení otázky, zda by se předmětnými výroky cítil dotčen na cti každý, kdo by se nacházel na místě postižené osoby, a k tomu odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [30 Cdo 2033/2009](#). V dalším obsahu dovolatel předestírá, čím měla být zasažena přímo jeho osobnostní práva a jaké to pro něj má důsledky. Dle něj dospěly soudy k nesprávnému závěru

ohledně pasivní legitimace žalovaného 3) k omluvě za e-maily ze dne 19. 8. 2021, který měl jednat ze zvláště zavrženíhodné pohnutky podle § 2971 o. z., a proto má být žalovaný 3) legitimován věcně pasivně a dovolatel aktivně. Jeho konkrétní postavení a propojení se společností a intenzita újmy pak mají založit jeho aktivní věcnou legitimaci jako otázka dovolacím soudem neřešená vzhledem ke konkrétním okolnostem. Dovolatel tvrdí, že jeho osobnostní práva byla zasažena více než práva dotčené společnosti GRUMANT. Rovněž ve vztahu k vyjádření ze dne 3. 3. 2022 měly dospět nalézací soudy k nesprávnému závěru, že se jedná o přípustný výkon práva, neboť dle dovolatele se jednalo o úmyslné pomluvy a očernění dobrého jména společnosti a žalobce bez procesní hodnoty v projednávané věci, a tedy se jedná o exces. Za příklad dává dovolatel mediálně známou kauzu ve věci pana Š., jemuž byla přiznána kromě omluvy i náhrada nemajetkové újmy ve výši 50 000 Kč, přičemž dovolatel vnímá intenzitu své újmy jako závažnější. Dovolatel v tom spatřuje jak odklon od uvedené rozhodovací praxe dovolacího soudu, tak i porušení jeho práva na spravedlivý proces. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaní ve svém vyjádření navrhli dovolání odmítnout pro nepřipustnost a přiznat jim náhradu nákladů dovolacího řízení, neboť v dovolání předestřené otázky postrádají přesah do obecné roviny práva a jedná se o zraněné ego žalobce, přičemž výklad právních otázek odvolacím soudem je v souladu se zákonem i soudní judikaturou.

III.

Připustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky právního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), avšak není přípustné (§ 237 o. s. ř.).

6. Předpokladem povinnosti odčinit nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby je existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení, nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě. Tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry fyzické osoby. Některé zásahy, byť se zdánlivě jeví tak, že odporují objektivnímu právu, není možno posuzovat jako neoprávněné, a to pro existenci okolností vylučujících neoprávněnost zásahu. Jde o případy, kdy k zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popřípadě, kde jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon. Pak, pokud nejsou překročeny zákonem stanovené meze, jde o situace, kdy nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je zasahováno, převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem. Takovýto zásah zůstává povoleným za předpokladu, že se stal přiměřeným způsobem a zároveň není-li v rozporu s takovými oprávněnými zájmy fyzické osoby, na kterých je třeba s ohledem na zajištění elementární úcty k důstojnosti její osobnosti trvat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. [30 Cdo 1526/2004](#)).

7. Zásah je dále třeba vždy posuzovat v kontextu s okolnostmi, za nichž k němu došlo, a s přihlédnutím k funkci, kterou výkon dotčených práv či povinností plní [srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, [Cpjn 13/2007](#), uveřejněné pod číslem 54/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, (dále jen „Sb. rozh. obč.“), na které odkázal sám dovolatel]. Zejména nejde-li o bezúčelné a svévolné vyjadřování, ale vyjádření podnětené předchozím jednáním druhé osoby, případně nejde-li o urážky, vulgarity či napadání, či o hodnotící soudy bez dostatečného faktického podkladu, není důvodu mít za to, že by šlo o nepřiměřený způsob výkonu subjektivního práva (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. [25 Cdo 4125/2019](#), nebo ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. [25](#)

[Cdo 2904/2020](#)).

8. Rozhodovací praxe je dále jednotná potud, že u sdělení majících povahu skutkových tvrzení je třeba při posuzování jejich potenciálu zasáhnout do práv jiné osoby vyjít z toho, že pravdivost sdělení se posuzuje s přihlédnutím k celkovému kontextu a nelze na ně klást nereálné požadavky absolutního souladu s objektivním stavem (viz náleží Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. [II. ÚS 2051/14](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. [25 Cdo 2491/2022](#)). Každé zjednodušení (či zkrácení) nemusí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. [25 Cdo 2540/2021](#), a ze dne 27. 6. 2023, sp. zn. [25 Cdo 2105/2022](#)).

9. Posuzované výroky lze rozdělit na výroky obsažené ve dvou e-mailech zaslaných dne 19. 8. 2021 žalovaným 3) jménem žalované 1) obchodním partnerům společnosti GRUMANT a na výroky obsažené ve vyjádření žalované 1) ze dne 3. 3. 2022 zaslané jejím zástupcem soudu.

10. Co do výroků obsažených v e-mailech ze dne 19. 8. 2021 obchodním partnerům společnosti GRUMANT, odvolací soud jednak neučinil závěr, že žalovaný 3) není ve věci pasivně věcně legitimován, v tomto směru námitka dovolatele nevychází z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, jednak přesvědčivě a srozumitelně vysvětlil, proč nelze výroky týkající se výhradně společnosti GRUMANT považovat za způsobilé zasáhnout do osobnostní sféry dovolatele jako fyzické osoby. Výroky se jej osobně netýkaly, nelze jej osobně ztotožňovat s právnickou společností GRUMANT, navíc se již žalovaní společnosti písemně omluvili a společnost GRUMANT má vlastní prostředky právní ochrany, jichž ostatně využila a vede vlastní řízení o zásah do své dobré pověsti. Dovolatelem předestřené argumenty na tomto posouzení nemohou nic změnit. Dovolatele nelze ztotožnit s jím vedenou a vlastněnou společností, a to ani na základě původu jeho obchodních partnerů. Tento právní závěr je tak v souladu s výše citovanou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

11. Ve druhém zmíněném případě dospěl odvolací soud k závěru o oprávněném výkonu práva hájit se před soudem, když posoudil obsah výroků vzhledem k předmětu řízení, neboť zjevně nešlo o exces ve smyslu výše citované judikatury. Na základě skutkových zjištění (jež podle § 241a odst. 1 o. s. ř. nepodléhají dovolacímu přezkumu) bylo zjištěno, že předmětem řízení u Krajského soudu v Ústí nad Labem byla mj. i otázka mezilidských vztahů bývalých zaměstnanců společnosti GRUMANT a jejich přetahování do žalované 1), a tedy vyjádření žalované 1) ohledně mezilidských vztahů na pracovišti a k důvodům odchodu bývalých zaměstnanců včetně žalovaných 2) a 3), byť pro dovolatele nelichotivých, nebylo svévolným a bezúčelným útokem na dovolatele, ale souviselo s projednávanou věcí. Nešlo o urážky, vulgarity či napadání, ale o subjektivní vnímání chování dovolatele ze strany žalovaných 2) a 3). Ze strany žalované 1) šlo o tvrzení, kterým doprovázela informaci o přetahování bývalých zaměstnanců společnosti GRUMANT, a tato společnost na to rovněž podrobně reagovala v daném řízení. Výroky žalované 1) o dovolateli také nebyly zveřejněny a nebylo ani zjištěno, že by je žalovaní opakovali při jiné příležitosti nebo že by je nějakým způsobem uvedli v širší známost. Jak správně uvedl soud prvního stupně, ačkoli nelze hodnotit pozitivně, že v řízení před Krajským soudem v Ústí nad Labem proběhla relativně nevybíravá výměna názorů žalované 1) a společnosti GRUMANT, v níž zazněly dotčené výroky, tato výměna nepředstavovala exces z výkonu procesních práv a povinností a je na tamním soudě, aby činil závěry o tom, jakou argumentaci bude považovat za přesvědčivou a která z před ním vznesených tvrzení bude považovat za relevantní a za prokázaná. Není namístě, aby zdejší soud tuto jeho činnost nahrazoval v řízení o žalobě na ochranu osobnosti. Závěru odvolacího soudu, že ze strany žalovaného nedošlo k excesu, tak nelze ničeho vytknout, a dovolací soud jej shledal souladným s ustálenou judikaturou (srov. např. již výše citované stanovisko č. [54/2010](#) Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. [30 Cdo 1050/2018](#)).

12. Z uvedených důvodů dovolací soud dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

13. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 146 odst. 3 o. s. ř. S ohledem na odmítnutí dovolání mají žalovaní vůči žalobci právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení, které sestávají z nákladů zastoupení advokátem. Výše odměny advokáta za jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání) byla vypočtena podle § 6 odst. 1, § 7 bodu 5, § 8 odst. 1, § 9a odst. 1 písm. a) a § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění účinném od 1. 1. 2025 (dále jen „advokátní tarif“). K tomu náleží paušální částka náhrady hotových výdajů ve výši 450 Kč dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, jež je rozdělena každému ze žalovaných v poměru 1/3 a 21% náhrada za daň z přidané hodnoty podle § 137 odst. 3 o. s. ř. Advokát žalovaných učinil ve věci jeden úkon právní služby - vyjádření k dovolání ze dne 30. 5. 2025, za který mu náleží mimosmluvní odměna podle § 11 odst. 1 písm. k) advokátního tarifu.

14. Podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu jde-li o společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob, náleží advokátovi za druhou a každou další takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu snížená mimosmluvní odměna. Mimosmluvní odměna se snižuje za druhou osobu o 20 %, za třetí osobu o 40 %, za čtvrtou osobu o 60 % a za pátou a každou další osobu o 80 %.

15. Změna § 12 odst. 4 advokátního tarifu provedená vyhláškou č. 258/2024 Sb. s účinností od 1. 1. 2025 byla odůvodněna snahou předkladatele zohlednit relativně nižší náročnost právní služby (vzhledem k jednotlivým klientům), která by se v praxi měla snižovat se zvyšujícím se počtem klientů, dále zohlednit požadavek na dostatečnou jednoduchost právní úpravy odměňování, neboť rozhodování o odměně, resp. náhradě nákladů řízení, je otázkou nemeritorní, rozhodování o této otázce by tedy nemělo být příliš složité (viz odůvodnění vyhlášky č. 258/2024 Sb. v databázi beck-online). Znění citovaného ustanovení vyvolává vzhledem k užití řadových číslovek dojem, že pro určení odměny je důležité pořadí zastupovaných účastníků. Je-li však smyslem úpravy snížit odměnu tím více, čím více je účastníků zastoupených týmž advokátem, musí být rozhodující jejich počet, nikoli pořadí. Kromě toho v případě zastupování více samostatných společníků, kteří uplatňují, nebo je proti nim uplatňováno více různých nároků, je třeba odměnu, která je součástí náhrady nákladů řízení přiznávané těmto účastníkům, a nikoli zástupci, rozvrhnout poměrně mezi jednotlivé účastníky podle jednotného objektivního kritéria, jímž je tarifní hodnota odpovídající nárokům připadajícím na toho kterého účastníka, aby nebyl neodůvodněně některý z nich zvýhodněn či znevýhodněn. Se zřetelem k uvedenému je namíste citované ustanovení vyložit tím způsobem, že odměna advokáta společně zastupujícího více účastníků se podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu určí tak, že u každého účastníka se plná odměna krátí o aritmetický průměr procentních hodnot uvedených v tomto ustanovení v závislosti na počtu účastníků (tj. v daném případě $0\% + 20\% + 40\% = 60\% : 3 = 20\%$).

16. Náhrada nákladů zastoupení jednotlivých žalovaných se tedy vypočítá takto: žalovaná 1) - tarifní hodnota 120 000 Kč - nekrácená odměna 5 900 Kč - krácená 4 720 Kč + poměrná část náhrady hotových výdajů 150 Kč + náhrada DPH 1 023 Kč = 5 893 Kč; žalovaný 2) - tarifní hodnota 30 000 Kč - nekrácená odměna 2 300 Kč - krácená 1 840 Kč + poměrná část náhrady hotových výdajů 150 Kč + náhrada DPH 418 Kč = 2 408 Kč; žalovaný 3) - tarifní hodnota 90 000 Kč - nekrácená odměna 4 700 Kč - krácená 3 760 Kč + poměrná část náhrady hotových výdajů 150 Kč + náhrada DPH 821 Kč = 4 731 Kč.

17. Lhůta k plnění byla stanovena podle § 160 odst. 1 o. s. ř., místo plnění podle § 149 odst. 1 o. s. ř.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2025, sp. zn. 33 Cdo 1399/2024, ECLI:CZ:NS:2025:33.CDO.1399.2024.1

Číslo: 27/2026

Právní věta:

Pojmy „nouze“ a „nutná výživa“ ve smyslu § 2068 o. z. zahrnují nezbytné životní potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané), jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb daných individuálními poměry dárce (jako např. náklady se zdravotním stavem), ale pouze v nutném rozsahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.04.2025

Spisová značka: 33 Cdo 1399/2024

Číslo rozhodnutí: 27

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odvolání daru (o. z.), Odvolání daru pro nouzi (o. z.) [Odvolání daru (o. z.)]

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 1 zákona č. 110/2006 Sb.
§ 2068 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti výroku I rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. 15 Co 147/2023; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 12. 1. 2023, č. j. 53 C 7/2022-113, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že je „vlastníkem spoluvlastnického podílu žalované o velikosti ½ vzhledem k celku, a tím i výhradním vlastníkem, na bytové jednotce č. 1, vymezené podle zákona o vlastnictví bytů, zapsané na LV č. 1, nacházející se v 8. NP budovy č. p. 1, zapsané na LV č. 2, postavené na pozemku parc. č. 1, zastavěná plocha a nádvoří, zapsaném na LV č. 3, vše v k. ú. B., a podílu žalované na společných částech budovy o velikosti 6737/234236, tedy vlastníkem celkového podílu o velikosti 6737/117118 vzhledem k celku, souvisejícího s vlastnictvím bytové jednotky“ (dále jen „sporná nemovitost“ nebo „byt“) a rozhodl o nákladech řízení.

2. Krajský soud v Brně (odvolací soud) rozsudkem ze dne 28. 11. 2023, č. j. 15 Co 147/2023-197, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II).

3. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně. Účastníci jsou bývalí

manželé, jejichž manželství bylo rozvedeno 16. 2. 2021. Smlouvou z 6. 10. 2017 daroval žalobce žalované podíl na sporné nemovitosti. Dohodou o vypořádání zaniklého společného jmění manželů z 24. 5. 2021 se zavázal žalobce zaplatit žalované vypořádací podíl 130 000 Kč měsíčními splátkami 3 580,50 Kč od 1. 6. 2021. Žalobce je pacient s neurologicko-ortopedickým onemocněním s progresí, s postižením srdce a plic, byla mu přiznána invalidita III. stupně, není schopen pracovního zařazení a je odkázán na pomoc jiné osoby. Pobírá invalidní důchod třetího stupně ve výši (od ledna 2021) 11 456 Kč, příspěvek na mobilitu 550 Kč, příspěvek na péči 4 400 Kč, vlastní automobil Ford Mondeo (rok výroby 2002), měsíčně platí za internet 450 Kč a za telefon 600-700 Kč. Náklady s bydlením 7 669 Kč ve sporném bytě, v němž bydlí, hradil otec žalobce. Dne 10. 12. 2021 navrhla žalovaná žalobci zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví ke sporné nemovitosti a 17. 12. 2021 učinil žalobce odvolání daru pro nouzi. Odstoupení od darovací smlouvy a výzva k vrácení daru byly žalované doručeny 30. 12. 2021.

4. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o existenci naléhavého právního zájmu na požadovaném určení (za účelem dosažení shody mezi stavem právním a stavem zapsaným v katastru nemovitostí) a se závěrem, že žalobce nenaplnil všechny předpoklady pro odvolání daru pro nouzi podle § 2068 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Na rozdíl od soudu prvního stupně (jenž zkoumal i pozdější poměry žalobce) považoval pro splnění předpokladů pro odvolání daru pro nouzi za rozhodující poměry panující ke dni dojití projevu vůle dárce o odvolání daru obdarovanému (zde žalované), kdy nastávají jeho účinky (v daném případě tedy v prosinci 2021). Případná pozdější změna poměrů již nemůže být významná. V prosinci 2021 se přitom žalobce nenacházel v takové nouzi, že by se mu nedostávalo prostředků na vlastní nutnou výživu. Za tu odvolací soud považoval zajištění nejnutnějších potřeb, které dárce sám hradí, tedy nezbytné náklady základního bydlení, nezbytnou stravu, ošacení, popř. léky a náklady se zachováním zdravotního stavu, když zákon pojem „nutná výživa“ nedefinuje a lze vyjít ze zákonné definice pojmů životního minima a existenčního minima podle § 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, které však nezahrnují náklady spojené s bydlením upravené zvláštními předpisy. V daném případě s ohledem na zvýšené náklady žalobce se zdravotním stavem odvolací soud nevyšel z částky odpovídající existenčnímu minimu (jako základní nepodkročitelné částky), nýbrž z částky životního minima, která u žalobce v prosinci 2021 činila 3 860 Kč, k níž připočetl náklady se zdravotním stavem 2 000 Kč měsíčně. Další zvýšené náklady s mobilitou žalobce a zajištěním nezbytné péče byly žalobci satureovány příspěvkem na mobilitu a péči od státu, které proto nezohledňoval v příjmu žalobce, jenž tak byl tvořen jen invalidním důchodem 11 456 Kč. Náklady na bydlení hradil žalobci otec a nákladem na nutnou výživu není splátka vypořádacího podílu žalované. Náklady žalobce (které sám platil a nebyly kryty příspěvkem od státu) se tak pohybovaly kolem 6 000 Kč měsíčně a žalobce byl schopen je hradit z příjmu z invalidního důchodu. Stav kvalifikované nouze tak u něj nenastal.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Navrhuje změnu rozsudku a vyhovění jeho žalobě nebo zrušení rozsudků soudů obou stupňů. Nesouhlasí s rozsudkem ani s jeho odůvodněním. Napadené rozhodnutí podle něj spočívá na vyřešení otázky hmotného práva - naplnění podmínek pro odvolání daru ve smyslu § 2068 o. z. - kterou soudy obou stupňů vyhodnotily nesprávně, pokud posuzovaly aktuální životní situaci žalobce (jeho tvrzenou nouzi) pouze prostřednictvím matematických výpočtů zohledňujících jeho pasiva a aktiva, aniž blíže hodnotily ve vzájemných souvislostech i další skutečnosti. Předkládá tak dovolacímu soudu k řešení otázky:

1) „posouzení významu a účelu § 2068 odst. 1 o. z.“, a to, zda má být při posuzování naplnění jeho podmínek postupováno způsobem užitým soudy obou stupňů, tedy formou formalistického matematického výpočtu aktiv a pasiv v dispozici dovolatele, či mají být brány v potaz i další skutečnosti rozhodné pro hodnocení životní situace - tj. nouze - které přímo ovlivňují aktuální

životní situaci dárce - podle žalobce má být přihlíženo i ke zdravotnímu stavu dárce, jeho možnosti obstarávání si prostředků obživy, původu peněžních prostředků, jejich povaze, osobnímu stavu a dalším rozhodným skutečností pro stanovení jeho životní situace;

2) posouzení pojmu „nutná výživa“ - jenž má být podle žalobce definován jako základní náklady na obstarání důstojného života a nikoli zajištění pouhých podmínek základní existence člověka.

6. Podle žalobce shora uvedené otázky hmotného práva nebyly dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešeny.

7. Žalobce vytýká nalézacím soudům, že mezi jeho náklady nezahrnuly náklady na léky a další léčbu, když náhrady na to pobírané nelze zohledňovat jako jeho příjem. Příspěvek na péči náleží pečující osobě a příspěvek na mobilitu je určen k přímé účelové spotřebě s provozováním motorového vozidla. Podle žalobce soudy správně vyhodnotily pojem „výživa“, avšak nepřihlédly k „nenormativním“ nákladům, které má zdravotně postižený značně zvýšené, přičemž náklady na zajištění nezbytných potřeb se v současné době zvyšují. Zákonodárce pojem „nutná výživa“ nedefinoval, jeho podmínky je tak třeba posuzovat případ od případu ve všech širších souvislostech. Odkazuje přitom na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 87/04](#) a jeho závěr, že při posuzování neplatnosti právního úkonu nelze vystačit pouze s gramatickým výkladem zákonného ustanovení, ale musí se opírat o rozumný výklad. Dovojuje, že soud měl při výkladu pojmu „nutná výživa“ přihlížet k jeho životní situaci méně formalisticky. Jeho příjem je pod hranicí 15 571 Kč, spadá proto do množiny osob pod prahem příjmové chudoby. Zůstatek jeho příjmů (3 154 Kč) by zdaleka při zohlednění současné míry inflace nepostačoval ke krytí všech jeho nezbytných nákladů, zejména s přiměřeným ošacením a stravou. Poukazuje i na § 3 odst. 3 a § 2 odst. 3 o. z. a na skutečnost, že ho žalovaná v jeho situaci opustila.

8. Žalovaná navrhl dovolání odmítnout, neboť žalobce nedostatečně vymezil předpoklady jeho přípustnosti a dovolací důvod.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou, zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je přípustné. Dovolání posoudil podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“).

10. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. Podle § 241a odst. 1 věty první o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.). K vadám řízení lze přihlížet jen v případě jinak přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.).

12. Nesprávným právním posouzením věci je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových

zjištění vyvodil nesprávné právní závěry. Právní posouzení je rovněž nesprávné, není-li úplné, tj. učinil-li soud právní závěr, aniž při jeho utváření zohlednil všechny relevantní skutečnosti.

13. Na žalobcem artikulovaných otázkách je napadené rozhodnutí založeno a jde o otázky, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud vyřešeny nebyly. Dovolání je proto přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Podle § 2068 o. z. upadne-li dárce po darování do takové nouze, že nemá ani na nutnou výživu vlastní nebo nutnou výživu osoby, k jejíž výživě je podle zákona povinen, může dar odvolat a požadovat po obdarovaném, aby mu dar vydal zpět nebo zaplatil jeho obvyklou cenu, nanejvýš však v tom rozsahu, v jakém se dárci nedostává prostředků k uvedené výživě. Obdarovaný se může této povinnosti zprostit poskytováním toho, co je k této výživě potřeba (odst. 1). Obdarovaný nemá povinnost podle odstavce 1, je-li sám v obdobné nouzi jako dárce (odst. 2).

15. Občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) nedefinuje ani pojem „nouze“, ani „nutná výživa“. Z hlediska rozsahu pak zakládá právo na stejnou životní úroveň (§ 915 u výživného dětí), na přiměřenou výživu (§ 760 u rozvedeného manžela, § 920 u neprovdané matky), na slušnou výživu (§ 1666 u pozůstalého manžela či těhotné vdovy), na nutnou výživu (§ 1665 u nepominutelného dědice).

16. Podle § 1 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen „příjem“) fyzických osob (dále jen „osoba“) k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití (odst. 1). Životní minimum ani existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení; poskytování pomoci k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení stanoví zvláštní právní předpisy (odst. 3).

17. Důvodová zpráva k § 2068 o. z. uvádí: „Dar je zásadně neodvolatelný. Tuto zásadu návrh výslovně neuvádí, neboť plyne z obecnější zásady závaznosti smluv. Navrhuje se však upravit výjimečně případy možnosti dar odvolat. Tradiční právní úpravy znají odvolání daru pro nouzi, pro nevděk, pro zkrácení nepominutelných dědiců, pro pozdější narození dítěte a z některých dalších důvodů. Osnova navrhuje upravit odvolání daru jen pro nouzi dárce a pro nevděk obdarovaného. Právo odvolat dar pro nouzi bylo z našeho práva vypuštěno při přijetí občanského zákoníku z r. 1950 z ideologických důvodů. Navrhuje se umožnit dárci, aby dar odvolal poté, co jej dal, upadl-li následně nezaviněně do takové nouze, že nemá na vlastní nutnou výživu nebo na nutnou výživu osob, k nimž má zákonnou vyživovací povinnost. Toto právo je osobním oprávněním dárce, trvá po dobu jeho života a jeho smrtí zaniká. Leč uplatní-li je, mohou je za stanovených podmínek uplatnit i ti, k nimž je dárce k vyživovací povinnosti zavázán.“

18. Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský (dále jen „o. z. o.“), upravoval odstoupení od darovací smlouvy pro nouzi dárce v § 947 odst. 1 věta první [(„Upadne-li dárce později v takovou nouzi, že by se mu nedostávalo na nutnou výživu, jest oprávněn žádati na obdarovaném, není-li tento sám ve stejné nouzi, ročně zákonné úroky z darované částky, pokud darovaná věc nebo její hodnota ještě tu jest a pokud se mu nedostává nutné výživy.“) a v § 954 („Tím, že se bezdětnému dárci po sjednání darovací smlouvy narodí děti, nevzejde ani jemu, ani dětem potomně narozeným právo darování odvolati. Avšak v čas nouze může on nebo dítě potomně narozené jak proti obdarovanému, tak proti jeho dědicům uplatňovati shora uvedené právo na zákonné úroky z darované částky (§ 947)“)]. Pojem „nouze“ však výslovně nedefinoval, ačkoli ho učinil na několika místech součástí hypotézy právní normy [srov. např. § 154 „Náklad vynaložený na výchovu dětí nedává rodičům žádného nároku na jmění, jehož děti později nabudou. Upadnou-li však rodiče v nouzi, jsou jejich děti

povinný slušně je opatrovati.“, nebo ustanovení o nakládání s nemovitým majetkem nezletilce (§ 232), o vydědění dítěte (§ 768), o smlouvě schovací (§ 967), o jednatelství bez příkazu (§ 1035), o upotřebení věci k prospěchu druhého (§ 1043), o náhradě škody (§ 1306, § 1307, § 1312)]. Stejně tak o. z. o. nedefinoval pojem „nutné výživy“.

19. Definici pojmu „slušného opatrování“ ve vazbě na vyživovací povinnost dětí v případě nouze rodičů lze v době účinnosti o. z. o. najít např. v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu z 21. 4. 1938, sp. zn. 4927/35 [„Ukládá-li § 154 věta 2. o. z. o. dětem povinnost, aby svým rodičům, ocitnou-li se v nouzi, poskytly slušného vydržování, nelze tím rozuměti nic jiného, nežli že jsou děti povinny poskytnouti svým rodičům to, co tito ke svému životu nutně potřebují a co by jim jinak musilo být poskytnuto podle jich nároků na zaopatřování chudinské. Nouzí lze přece rozuměti jen nedostatek prostředků k ukájení nutných životních potřeb (bytu, stravy, obleku), nikoli však nepostačitelnost vlastních důchodů ke krytí nákladů navyklého života, míru nutných životních potřeb zřejmě přesahující.“].

20. V komentářové literatuře k o. z. se lze setkat např. s následujícími názory:

„Za nouzi je pak považována situace, kdy dárce nikoliv vlastním zaviněním nemá na nutnou výživu vlastní, případně na nutnou výživu osob, které je povinen vyživovat ze zákona. ...Pojmem nutná výživa pak je třeba chápat zajištění základních potravin nezbytných k přežití, zajištění základního ošacení, zajištění možnosti základního bydlení a případně zajištění léků nezbytných k životu dárce. Při poskytnutí nutné výživy je samozřejmě třeba zohlednit i další dávky, které může dárce získat (dávky v hmotné nouzi, příspěvek na bydlení apod.)“ [srov. KASÍK, Petr, BEDNÁŘ, Václav. § 2068 [Odvolání daru pro nouzi]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 18–19, marg. č. 5.].

„Požadavek vrácení daru, který byl již odevzdán obdarovanému (nastaly soluční účinky smlouvy), představuje intenzivnější zásah do dobré víry obdarovaného. Ten zpravidla legitimně očekává další trvání svého vlastnického práva. Proto zákonodárce váže právo odvolat dar pro nouzi dárce na případ nejnutnější potřeby (nutnou výživu svoji nebo nutnou výživu osoby, k níž je podle zákona povinen)... Ke zjištění, zda je dárce v nouzi či nikoliv, musí být určen jeho stávající majetek, jakož i majetek, který je možné v budoucnu očekávat ... Nuzný dárce zpravidla nebude absolutně nemajetný, a proto je nezbytné o tuto částku/majetek ponížít celkový rozsah nedostávající se mu nutné výživy.... V protikladu k § 2059 se vyžaduje skutečný stav hmotné nouze, nikoliv pouze jeho hrozba. Upadnutí do nouze nemusí být v příčinné souvislosti s darováním Zastáváme názor, že odvolání daru pro nouzi předchází vyživovací povinnosti (§ 910 an.). Ačkoliv totiž dárce již není vlastníkem věci, přesto je povinen využít veškerého svého majetku, jakož i majetku, kterého může právními prostředky docílit, aby jeho odkázanost na výživu byla co nejnižší (opačný názor zastává Beck VI 2068 4; WK V 2068 9). Zákon podmiňuje právo odvolání daru na úroveň nedostávající se nutné výživy, a to buď samotného dárce, nebo osoby, k jejíž výživě je dárce povinen. V zákonné posloupnosti výživného jde o nejomezenější rozsah výživného ..., které dárce může po obdarovaném požadovat (obdobně § 282 InsZ)... Nutná výživa se z hlediska rozsahu vztahuje na nutné potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané). Konkrétně jde o nezbytné životní potřeby ([Rc 21/1978](#)), jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb, ale pouze v nutném rozsahu (Hrušáková a kol. 2009 s. 436)... Pro kvantifikaci rozsahu nutné výživy lze v obecnosti přijmout jako referenční kritérium částku životního minima Toto kritérium je ovšem pro svůj paušální dopad pouze pomocné. Je nutné je rozšířit o odůvodněné potřeby jedince plynoucí z jeho věku (starší senior vyžadující vyšší náklady na zdravotní péči), zdravotního stavu (jeho odkázanost na dietní stravování – [Rc 73/1966](#)), způsobu života (srov. i [Rc 1/1976](#)).“ [srov. JANOUSEK, Michal. § 2068 [Odvolání daru pro nouzi]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 1–15.].

„Důvodem k revokaci daru je buď nouze dárce, do níž upadne po darování, anebo zákonem blíže kvalifikovaný nevděk obdarovaného..... Nouze je vymezována zásadně jen v souvislosti s výživou..... Samotný pojem výživa není zákonem nijak blíže specifikován. V nauce a judikatuře je pojem výživa dosud používán ve dvojmýslu. Jednak se jím rozumí zajištění výživy ve smyslu základních potravin k přežití člověka (vlastní výživa, resp. výživa v užším smyslu) a jednak se tím označuje uspokojování i ostatních hmotných a nehmotných potřeb (tj. nejen potřeby stravování, ošacení a bydlení, ale i potřeby kulturní, sportovní, rekreační, léčebné atp.). Zákonodárce sám rozvíjí pojem výživa (či zaopatření) jen přívrstky reflektujícími hledisko intenzity plnění povinnosti výživy. Hovoří o výživě, a to buď slušné, přiměřené či nutné, anebo v souvislosti s dědickým právem o nutném zaopatření určitých osob. Ani pojem slušná výživa není občanským zákoníkem nijak blíže definován a nadále je vymezován naukou a judikaturou. ‚Slušná výživa znamená, že nejde jen o úhradu těch nejnutnějších potřeb, ale o úhradu odpovídající průměrnému životnímu standardu‘ (Nová, Těžká, 1995, s. 131). Plnění v zákonném rozsahu nutné výživy, interpretujeme-li ji v kontextu vyživovací povinnosti, nelze omezit jen na stravu, ale je třeba jí rozumět také zabezpečení odpovídajícího bydlení, ošacení, zdravotní péče, či sociálního a kulturního vyžití (ve smyslu výrazu ‚nutný‘). Darování však nevytváří mezi dárce a obdarovaným standardní vyživovací povinnost, kterou by bylo možno dokonce soudně vynucovat. Je proto namístě zaujmout k pojmu nutné výživy v kontextu revokace daru spíše restriktivní výklad.... Dárce, ať již je v jakémkoli postavení vůči obdarovanému (tj. jako rodič by měl právo na slušnou výživu nebo jako rozvedený manžel na přiměřenou výživu), má právo revokovat dar pro svou nouzi jen tehdy, nedostává-li se mu výživy nutné....V literatuře byl vysloven názor (Bednář, Kasík in Hulmák a kol., 2014, s. 18), že pro posouzení nouze dárce je nutné zohlednit rovněž dávky státní sociální podpory, které dárce může získat – splní-li zákonná kritéria (dávky v hmotné nouzi, příspěvek na bydlení atp.), resp. že má být v této souvislosti relevantní, zda dárce v nouzi dosáhne nebo nedosáhne na tzv. existenční minimum (srov. kritéria posouzení a výši existenčního minima v zákoně č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu). Patrně nelze v praxi vyloučit tendenci po jisté objektivizaci zákonného předpokladu nouze dárce, není žádoucí však toto hledisko absolutizovat..... Tato hlediska tak mohou mít toliko podpůrný význam při posuzování (tj. jisté objektivizaci) situace nouze na straně dárce. Rozhodujícím by mělo být zhodnocení individuální majetkové situace dárce, jak ji subjektivně pocituje s přihlédnutím k výše uvedeným objektivizačním hlediskům.“ [srov. § 2068. In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2025-4-1]. ASPI_ID KO89_e2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X].

21. V rozhodnutí z 23. 12. 1974, sp. zn. [1 Cz 85/74](#), publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod číslem 1/1976, Nejvyšší soud uvedl, že „[U]stanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. (pozn. zákon č. 94/1963 Sb. o rodině, účinný do 31. 12. 2013) upravuje nárok na příspěvek na výživu rozvedeného manžela, který vyplývá z rodinněprávního vztahu a který zákon co do rozsahu vymezuje pojmem „nutná výživa“. Nejsou však na místě pochybnosti o tom, že v ustanovení § 92 odst. 1 zák. o rod. nejde jen o výživu ve vlastním slova smyslu (náklady na stravování), ale o zabezpečení nezbytných životních potřeb, a to např. i potřeby bydlení, ošacení atd. Rozsah nutné výživy nelze vymezovat v souvislosti s ustanoveními zákona o sociálním zabezpečení, která vycházejí z jiných hledisek, když výše invalidního důchodu se řídí dobou a povahou zaměstnání a průměrným měsíčním výdělkem v něm dosahovaným. Míru nutné výživy nelze také považovat za určenou paušální částkou blíže neurčeného existenčního minima, neboť rozsah nutné výživy v každém jednotlivém případě závisí jednak na možnostech a schopnostech povinného, jednak na míře nezbytných potřeb oprávněného vyplývajících z jeho zdravotního stavu, věku, způsobu života apod.“.

22. Pojmy „nouze“ a „nutná výživa“ nejsou tedy v zákoně definovány a ustanovení § 2068 o. z. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem

neomezeného okruhu okolností. Pro použití pojmu „nouze“ a „nutná výživa“ zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu z 11. 2. 2010, sp. zn. [21 Cdo 5236/2007](#), z 26. 11. 2014, sp. zn. [33 Cdo 901/2014](#), z 24. 10. 2013, sp. zn. [33 Cdo 2641/2012](#), a řadu dalších).

23. Z důvodové zprávy a citované judikatury a literatury lze dovodit, že v zákonné posloupnosti jde o nejomezenější rozsah výživného, které dárce může po obdarovaném požadovat, tedy nižší, než v případě stejné životní úrovně (§ 915 o. z.), výživy přiměřené (§ 760, § 920 o. z.), slušné (§ 1666 o. z.), a z hlediska rozsahu se tak vztahuje na nutné potřeby dárce (resp. osoby na jeho výživu odkázané). Konkrétně jde o nezbytné životní potřeby, jimiž jsou bydlení, ošacení, strava a zajištění odůvodněných potřeb daných individuálními poměry dárce (jako např. náklady se zdravotním stavem), ale pouze v nutném rozsahu.

24. V daném případě odvolací soud při posuzování nouze a nutné výživy podle § 2068 odst. 1 o. z. vyšel z životního a existenčního minima tak, jak jsou definovány zákonem č. 110/2006 Sb., a dovodil, že nutná výživa se zpravidla bude pohybovat mezi životním a existenčním minimem, s připočtením nezbytných nákladů na bydlení (které tato minima nezohledňují). Pokud zkoumal (a zahrnul do svého posuzování) i individuální okolnosti dané věci, tedy že žalobce není schopen zajistit si nutnou výživu vlastní prací (je odkázán na invalidní důchod III. stupně), že má zvýšené náklady se zdravotním stavem (2 000 Kč měsíčně uváděné žalobcem – jiné vyšší náklady žalobce netvrdí ani v dovolání), s potřebou péče třetí osoby a s omezenou mobilitou (hrazenými příspěvky pobíranými od státu – proto, v rozporu s tvrzením žalobce v dovolání, je do jeho zohledňovaného příjmu nezahrnul) a v rozhodném období (v prosinci 2021, kdy nastaly účinky odstoupení od darovací smlouvy) neměl náklady s bydlením (neboť je hradil jeho otec), lze považovat jeho úvahu z hlediska vymezení hypotézy právní normy, jak v posuzované věci vyplývá z ustanovení § 2068 odst. 1 o. z., za správnou a úplnou.

25. Odkaz žalobce na nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. [II. ÚS 87/04](#), není přílehlavý, neboť v něm Ústavní soud řešil otázku jinou (neplatnosti právního úkonu pro rozpor se zákonem).

26. Lze jen dodat, že otázka rozhodného období pro posouzení nouze žalobce (ke kterému datu je třeba posuzovat splnění předpokladů podle § 2068 o. z.), na které je napadené rozhodnutí rovněž založeno, nebyla dovolacímu přezkumu otevřena, proto jsou bezvýznamné námitky žalobce týkající se jeho zhoršujících se poměrů po odvolání daru pro nouzi (v důsledku inflace). Jelikož žalobce neodvolal dar pro nevděk, nýbrž pro nouzi, jsou bez právního významu i jeho námitky týkající se chování žalované (že ho v jeho situaci opustila).

27. Bez právního významu jsou i výtky žalobce vůči závěrům soudu prvního stupně, s nimiž se odvolací soud neztotožnil a na nichž tedy odvolací soud své rozhodnutí nezaložil (ohledně zohlednění příjmů žalobce v rozsahu příspěvku na mobilitu a na péči sloužících k úhradě jeho zvýšených výdajů se zdravotním stavem). Pokud žalobce dovozuje, že odvolací soud neměl do jeho příjmů tyto příspěvky zahrnout a že měl zohlednit jejich původ (jako náhrady od státu), pak odvolacímu soudu vytýká to, co ve svém rozhodnutí ve skutečnosti neučinil. Na takto tvrzených závěrech tedy není napadené rozhodnutí založeno. Totéž platí ve vztahu k námitce, že soud nezohlednil jeho zvýšené náklady se zdravotním stavem.

28. Pokud žalobce první otázku zakládá na závěru, že soudy pouze formalisticky matematicky vypočetly jeho aktiva a pasiva a nebraly v potaz další skutečnosti, jako je zdravotní stav, nemožnost obstarat si prostředky prací, původ jeho prostředků (invalidní důchod, dávky od státu), pak tímto způsobem pouze polemizuje se závěry odvolacího soudu, jak tyto skutečnosti v rozhodnutí zohlednil (nadto způsobem, který nemá v napadeném rozhodnutí oporu).

29. Z výše uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud jako nedůvodné dovolání proti výroku I napadeného rozsudku zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.] a jako nepřipustné proti výroku II o nákladech řízení [proti němuž samostatně dovolání podat nelze, viz § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.] a proti odůvodnění rozsudku [proti němuž dovolání přípustné rovněž není, viz § 236 odst. 2 o. s. ř.] odmítl.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2025, sen. zn. 29 NSČR 62/2023, ECLI:CZ:NS:2025:29.NSCR.62.2023.1

Číslo: 26/2026

Právní věta:

I. Banka, která na základě sjednané bankovní záruky plnila věřiteli podle podmínek záruční listiny, které jí nedovolovaly zkoumat, zda hradí dlužníkův skutečný dluh (jelikož šlo o bezpodmínečnou bankovní záruku), má právo žádat dlužníka, aby jí nahradil to, co plnila podle § 2039 odst. 1 o. z., a uplatnit (vůči dlužníku nebo i třetím osobám) zajištění tohoto nároku, které si sjednala; pro uplatnění náhrady podle § 2039 odst. 1 o. z. není banka povinna tvrdit ani prokazovat, že plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh. Jestliže banka v takovém případě v přihlášce své pohledávky také tvrdí a následně při přezkumu pohledávky prokáže, že takto plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh, má právo požadovat úhradu poskytnutého plnění v režimu § 1937 odst. 2 o. z. (tedy včetně zajištění pohledávky, kterým disponoval věřitel); šlo-li o plnění jen na část dlužníkovy skutečného dluhu, uplatní se uvedený postup s omezením podle § 1938 odst. 1 o. z.

II. Jestliže věřitel přihlásil pohledávku do insolvenčního řízení jako zajištěnou zástavním právem k majetku dlužníka a takto (s právem na uspokojení ze zajištění) byla pohledávka následně zjištěna při přezkumném jednání, pak pro účely vydání výtěžku zpeněžení zajištění zajištěným věřitelům nelze vycházet z toho, že šlo o věřitele nezajištěného (že dobu vzniku zajištění nelze určit proto, že zajištění podle hmotného práva vůbec nevzniklo).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.07.2025

Spisová značka: 29 NSČR 62/2023

Číslo rozhodnutí: 26

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Bankovní záruka, Insolvenční řízení, Zástavní právo (o. z.)

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 18 IZ

§ 183 IZ

§ 19 IZ

§ 1937 o. z.

§ 1938 odst. 1 o. z.

§ 2029 o. z.

§ 2039 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání věřitele zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 3. 2023, sp. zn. KSHK 33 INS 19866/2020, 4 VSPH 205/2023, a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. KSHK 33 INS 19866/2020, v rozsahu, v němž soudy rozhodly o vydání výtěžku zpeněžení zajištění ve výši 764 975,18 Kč zajištěnému věřiteli č. 16 a o vydání výtěžku zpeněžení zajištění ve výši 10 027 064,75 Kč zajištěnému věřiteli č. 36. Ve zrušeném rozsahu vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení a ve zbývajícím rozsahu dovolání proti usnesení odvolacího soudu zamítl.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 23. 11. 2022, č. j. KSHK 33 INS 19866/2020-B-100, Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Souhlasil s tím, aby Ing. Lukáš Vlašáný, insolvenční správce dlužníka (pronax group s. r. o.), vydal z výtěžku zpeněžení označených dvou pozemků se stavbou v obci V. (dále jen „nemovitosti“) ve výši 32 328 322 Kč věřiteli č. 36 (De Vries Group, a. s.) částku 29 544 010,55 Kč, a věřiteli č. 16 (České republice - České správě sociálního zabezpečení) částku 764 975,18 Kč (bod I. výroku).

[2] Určil, že náklady spojené se zpeněžením předmětu zajištění činily 533 479,50 Kč (bod I. výroku).

[3] Určil, že náklady spojené se správou předmětu zajištění činily 155 861,77 Kč (bod I. výroku).

[4] Určil, že záloha na odměnu správce z výtěžku zpeněžení činí 1 329 995 Kč včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty (bod I. výroku).

[5] Uložil insolvenčnímu správci dlužníka povinnosti související s vydáním výtěžku zpeněžení zajištění (bod II. výroku).

[6] Přiznal insolvenčnímu správci dlužníka zálohu na odměnu ve výši 1 329 995 Kč, včetně částky odpovídající dani z přidané hodnoty (bod III. výroku).

2. Insolvenční soud - vycházejí z § 11 odst. 1, § 167 odst. 1, § 298 a § 305 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a z § 1937 odst. 2, § 2029 odst. 1 a § 2039 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) - dospěl ve vztahu k otázkám řešeným v bodě I. výroku usnesení k následujícím závěrům:

3. Mezi věřitelem č. 15 [Národní rozvojovou bankou, a. s. (dále též jen „banka N“)] a insolvenčním správcem je sporná právní otázka, zda při plnění z bankovní záruky dochází k tzv. zákonné subrogaci dle § 1938 odst. 2 o. z., tedy ke vstupu výstavce bankovní záruky (věřitele č. 15) do práv původního věřitele vůči dlužníku.

4. Platná úprava bankovní záruky (finanční záruky) obsažená v § 2029 až § 2039 o. z. v zásadě vychází z úpravy tohoto institutu v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“). I pro právní poměry založené bankovní zárukou vystavenou po 1. 1. 2014 jsou proto nadále využitelné (níže uvedené) závěry, z nichž soudní praxe ve vztahu k bankovním zárukám dosud ustáleně vycházela.

5. Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny. Nevyplývá-li z obsahu

bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. [29 Cdo 2151/2019](#) [rozsudek je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu].

6. Bankovní záruka je specifickým právním institutem sloužícím k zajištění dluhu, odlišným od ručení. Při bankovní záruce vystupují 3 subjekty; dlužník (klient banky), věřitel a výstavce bankovní záruky (banka). Mezi dlužníkem a věřitelem existuje „klasický“ závazkový vztah (věřitel má pohledávku vůči dlužníku, dlužník má dluh vůči věřiteli); jde o tzv. valutový vztah. Na základě smlouvy o vystavení záruky (nejčastěji příkazní smlouvy) vznikne mezi dlužníkem a výstavcem prohlášením v záruční listině tzv. krycí vztah, jímž se zajistil dluh dlužníka vůči věřiteli. Výstavce má povinnost plnit věřiteli do určité částky, jsou-li splněny podmínky určené v záruční listině.

7. Záruční listina vymezuje obsah práv a povinností plynoucích z bankovní záruky.

8. Oproti ručení nedochází ke vstupu do práv věřitele (tzv. zákonné subrogaci dle § 1937 odst. 2 o. z.), jestliže výstavce bankovní záruky plní věřiteli na základě záruční listiny. Je tomu tak proto, že vystavením bankovní záruky vznikl mezi výstavcem bankovní záruky a dlužníkem zcela nový samostatný závazek nezávislý na závazku mezi věřitelem a dlužníkem.

9. Jinak řečeno, krycí vztah je nezávislý na valutovém vztahu (a opačně). Krycí vztah spočívá pouze v tom, že výstavce bankovní záruky plní na základě záruční listiny určitou částku věřiteli; následně pak má vůči dlužníku na základě tohoto vztahu právo na vyrovnání (regres) toho, co plnil (podle § 2039 o. z.). Přitom je bez významu, zda mezi dlužníkem a věřitelem nějaká pohledávka existuje (může jít o pohledávku, která již zanikla splněním, nebo se promlčela). Výstavce bankovní záruky je povinen plnit za jakýchkoli okolností, i když valutový vztah (třeba) zanikl. Pro tuto abstraktní neakcesorickou a nesubsidiární povahu (bankovní záruky) je vyloučeno uplatnění § 1937 odst. 2 o. z.; použije se zvláštní úprava bankovní záruky v § 2039 o. z.

10. Pro její dispozitivní úpravu lze sjednat bankovní záruku jako akcesorickou; to, že se tak stalo mezi věřitelem č. 15 a dlužníkem, však z předložených listin neplyne.

11. Insolvenční soud proto dospěl k závěru, že pohledávka věřitele č. 15 nebyla zajištěna zpeněženými nemovitostmi, jelikož tento věřitel nevstoupil do práv původního věřitele [UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a. s. (dále též jen „banka U“) ze smlouvy o úvěru.

12. Při podání návrhu na rozdělení výtěžku zpeněžení zajištění (dále jen „rozdělovací návrh“) je insolvenční správce povinen zkoumat skutečnou dobu vzniku zajištění. Zajištění věřitelé, kteří nesouhlasí s rozdělovacím návrhem (včetně sporu o pořadí jejich uspokojení ze zajištění) se mohou obrátit na insolvenční soud a následně brojit opravnými prostředky proti rozhodnutí vydanému podle § 298 odst. 2 insolvenčního zákona (nejde o spor, který se řeší až při rozvrhu); srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [29 Cdo 2011/2014](#) (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročníku 2017, pod číslem 50).

13. Pořadí uspokojení zajištěných věřitelů řeší insolvenční soud podle § 167 odst. 1 insolvenčního zákona, podle skutečné doby vzniku zástavního práva nebo doby vzniku zajištění, bez zřetele k tomu, že zajištěná pohledávka některého z věřitelů byla předtím přezkoumána a zjištěna s uvedením chybného údaje o pozdější době vzniku zajištění v přihlášce pohledávky; srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2016, „sp. zn. 29 NSCR 7/2014“ [správně jde o usnesení ze dne 30. 3. 2016, sen. zn. [29 NSČR 7/2014](#), uveřejněné pod číslem 76/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 76/2017“)].

14. Při přezkumném jednání byly jako zajištěné zpeněženými nemovitostmi zjištěny pohledávky věřitele č. 36 (banky U) [ve výši 29 544 010,55 Kč], věřitele č. 16 (ve výši 1 986 150,10 Kč) věřitele č. 18 (České republiky – Finančního úřadu pro Královéhradecký kraj) [ve výši 1 074 082,13 Kč] a věřitele č. 15 (ve výši 13 162 347,25 Kč).

15. Jelikož pohledávka věřitele č. 15 (ač byla zjištěna jako zajištěná) z výše popsaných příčin není zajištěna vůbec, nelze ani určit (podle § 167 odst. 1 insolvenčního zákona) skutečnou dobu vzniku jejího zajištění.

16. Skutečné pořadí zajištění je tedy u zajištěných věřitelů takové, že:

[1] u pohledávek věřitele č. 36 ve výši 5 649 326,72 Kč, 4 289 807,70 Kč a 15 956 259,91 Kč vzniklo zajištění 25. 8. 2015,

[2] u pohledávky věřitele č. 36 ve výši 1 825 639,78 Kč vzniklo zajištění 31. 10. 2017,

[3] u pohledávky věřitele č. 36 ve výši 1 822 976,44 Kč vzniklo zajištění 25. 10. 2018,

[4] u pohledávky věřitele č. 16 ve výši 736 742,08 Kč vzniklo zajištění 8. 1. 2019, a

[5] u pohledávky věřitele č. 16 v (částečné) výši 28 233,10 Kč vzniklo zajištění 7. 8. 2019.

Na věřitele č. 18 (s další zajištěnou pohledávkou) nezbude žádný výtěžek zpeněžení.

17. K odvolání věřitele č. 15 Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 28. 3. 2023, č. j. KSHK 33 INS 19866/2020, 4 VSPH 205/2023-B-114, potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku co do vydání výtěžku zpeněžení (zajištění) ve výši 29 544 010,55 Kč věřiteli č. 36 a ve výši 764 975,18 Kč věřiteli č. 16.

18. Odvolací soud – vycházející z § 167 odst. 1 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

19. Odvolací soud se s napadeným usnesením ztotožňuje a jeho skutkové a právní závěry považuje za správné a souladné s judikaturou Nejvyššího soudu. K odvolacím námitkám pro úplnost dodává následující:

20. Na zpeněžených nemovitostech (zajištění) vázla podle údajů z katastru nemovitostí jen zástavní práva ve prospěch (zajištěných) věřitelů č. 36, č. 16 a č. 18. Ve prospěch věřitele č. 15 nebylo vloženo zástavní právo k nemovitostem (ani jiné ekvivalentní zajištění ve smyslu § 2 písm. g/ insolvenčního zákona).

21. S bankovní zárukou (coby právním důvodem vzniku pohledávek věřitele č. 15 za dlužníkem) insolvenční zákon žádné přednostní právo nespojuje. Proto věřitele č. 15 nelze považovat za zajištěného věřitele.

22. To, že (takové) pohledávky věřitele č. 15 byly zjištěny jako zajištěné, ještě neznamená, že musí být bez dalšího přednostně uspokojeny; při rozhodování o vydání výtěžku zpeněžení předmětu zajištění jsou (totiž) rozhodující i další kritéria určující, zda a v jaké výši může být taková zjištěná zajištěná pohledávka posléze vůbec uspokojena (srov. zejména § 167 a § 298 insolvenčního zákona).

23. Při konkurenci více zajištěných věřitelů na jednom předmětu zajištění se postupuje zejména podle § 167 odst. 1 věty druhé a třetí insolvenčního zákona. K výkladu označeného ustanovení (byť ve znění účinném do 31. 12. 2013) srov. (citované) závěry [R 76/2017](#).

24. Nešlo proto o nepřípustnou revizi výsledků přezkumu, jestliže insolvenční soud posuzoval věc podle § 167 odst. 1 insolvenčního zákona na základě závěrů [R 76/2017](#) pro situaci, kdy nebylo možné určit dobu vzniku (neexistujícího) zajištění.

25. Otázkami týkajícími se bankovní záruky se již zabýval Nejvyšší soud (v rozsudku sp. zn. [29 Cdo 2151/2019](#)), přičemž tam formulované (odvolacím soudem citované) závěry, jsou závěry ustálenými, k nimž se Nejvyšší soud přihlásil (a doplnil je) usnesením ze dne 30. 5. 2022, „sen. zn.“ (správně sp. zn.) [29 Cdo 2953/2020](#).

26. V poměrech projednávané věci se z vystavených záručních listin shodně podává, že věřiteli č. 15 vznikla povinnost plnit úvěrující bance U z poskytnutých bankovních záruk pohledávky na jistiny úvěrů, a to v různých procentních výších nesplacených jistin zaručovaných úvěrů, ke dni sepsání výzev k plnění z těchto bankovních záruk, maximálně vždy do určitého limitu. Je tedy zřejmé, že bankovní záruky měly povahu bezpodmínečných bankovních záruk (záruk na první výzvu a bez námitek), u nichž se neuplatní princip akcesority ani princip subsidiarity.

27. Insolvenční soud proto správně dovodil, že nemohlo dojít k přechodu zajištění úvěrových pohledávek na odvolatele podle pravidla obecné subrogace uvedeného v § 1937 odst. 2 o. z. Názor věřitele č. 15, že by se obecné pravidlo upravující změnu závazku v osobě věřitele podle § 1937 odst. 2 o. z. mohlo uplatnit vedle zvláštního ustanovení § 2039 o. z. současně, se podle judikatury Nejvyššího soudu neprosadí u bezpodmínečné bankovní záruky.

28. Zjednodušeně řečeno, zajištění úvěrových pohledávek banky U za dlužníkem nepřešlo na pohledávky vzniklé věřiteli č. 15 vůči dlužníku proplacením bankovních záruk bance U. Ostatně, i kdyby takové zajištění přešlo, prosadilo by se omezení uvedené v § 1938 odst. 1 o. z., což by znamenalo, že banka U (nyní věřitel č. 36) opět měla lepší (přednostní) právo na uspokojení zajištěných pohledávek z výtěžku zpeněžení zajištění (před věřitelem č. 15, jenž plnil jen část dlužníka dluhu).

29. Věřitel č. 15 tak ani v odvolacím řízení neosvědčil, že by jeho zjištěné (a podle výsledků přezkumu též „zajištěné“) pohledávky bylo možné uspokojit z výtěžku zpeněžení zajištění před pohledávkami věřitelů č. 36 a č. 16 s lepším pořadím vzniku zajištění.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

30. Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel č. 15 dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, anebo by v dílčích otázkách měla být posouzena jinak. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

31. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel následovně:

32. Dovolatel nezpochybňuje judikaturu týkající se bankovní (finanční) záruky, má však za to, že na danou věc dopadá jen zčásti a soudy ji použily nesprávně. Jde (totiž) o to, zda finanční záruka je v konkrétním případě modifikována tak, že se pro ni uplatní princip akcesority i subsidiarity.

33. Dovolatel poukazuje na skutečnost, že v reakci na závěr insolvenčního soudu (že z předložených listin neplyne, že bankovní záruka byla ujednána jako akcesorická) v dovolání uvedl, že nešlo o nemodifikované bankovní záruky na první výzvu bez podmínek, a to s přihlédnutím k článku II

bankovní záruky, který odkazuje na článek IV, jenž pod písmenem d/ vyžaduje coby jeden z dokladů, které má obsahovat výzva k plnění z bankovní záruky, písemné prohlášení, že dlužník byl písemně vyzván k zaplacení dlužné částky jistiny zaručovaného úvěru a že ve stanovené lhůtě svůj dluh nesplnil, v případě zjištěného úpadku dlužníka pak prohlášení, že dlužník svůj dluh nesplnil a s ohledem na úpadek nebyla výzva k plnění zasílána. Dluh tedy musí existovat, dlužník musí být vyzván k jeho splnění a záruční banka pak plní u tzv. pásmové záruky v rozsahu 25 % až 40 % nesplacené jistiny zaručovaného úvěru, u ostatních záruk pak v rozsahu 70 % jistiny zaručovaného úvěru ke dni sepsání výzvy, což je stanoveno vždy v článku I příslušné záruční listiny. Dále nemůže být plněno ani na promlčený dluh, neboť u pásmové záruky musí být výzva sepsána do 12, 24 nebo (nejpozději) 36 měsíců ode dne, kdy nastala splatnost zaručovaného úvěru. U ostatních záruk je pak dle článku II odst. 1 písm. e/ nutné doručit výzvu k plnění nejpozději do 6 měsíců ode dne splatnosti jistiny zaručovaného úvěru. Navíc je bankovní záruka dovolatele poskytována jako nepostupitelná, a to buď obecně nebo v případě pásmové záruky samostatně bez zaručovaného úvěru (článek II odst. 1 písm. e/ nebo g/ záruční listiny).

34. Je tedy zřejmé, že záruční listiny byly ujednány jako akcesorické vůči úvěrovým smlouvám, takže závěr o vyloučení aplikace § 1937 odst. 2 o. z. neobstojí.

35. Dovolatel dále upozorňuje, že nutná prohlášení beneficenta musí být ve většině případů doložena příslušnými listinami, takže záruční banka neposuzuje jen formální splnění podmínky. Případná námitka, že doložené listiny by nemusely odrážet realitu, není relevantní, když nemůže změnit to, že záruční listiny byly ujednány jako akcesorické i subsidiární.

36. Hlavní však je, že jde o subrogaci v rámci insolvenčního řízení; proto je nutné vycházet z § 183 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona, což vyplývá i z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, „č. j. 29 ICdo 7/2020-99“ (správně č. j. KSHK 42 INS 4019/2012, 42 ICm 1121/2018, [29 ICdo 7/2020-99](#)) [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 9/2023 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 9/2023“)]. Ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona výslovně zmiňuje bankovní záruku a z § 183 odst. 3 insolvenčního zákona je zřejmé, že i osobě zajišťující hlavní závazek bankovní zárukou přiznává insolvenční zákon možnost domáhat se vstupu do řízení bez zřetele k tomu, zda přihlášku sama podala [osobě, která poskytla plnění z bankovní záruky, umožňuje insolvenční zákon domáhat se plnění namísto věřitele (tedy ve stejném rozsahu jako věřitel)].

37. V insolvenčním řízení by se tedy osoba, která poskytla bankovní záruku, domohla stejného zajištění jako původní věřitel, kdežto mimo ně (při vyloučení aplikace § 1937 odst. 2 o. z.) nikoli. Tento argument *ad absurdum* nepochybně vylučuje závěr, že u bankovní záruky nemohlo jít o zákonnou subrogaci dle § 1937 odst. 2 obč. zák. (byť judikatura obecně takovouto možnost vylučuje). Ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona (jímž se soudy nezabývaly) je formulováno jednoznačně a nepochybně dopadá i na pohledávky z bankovní záruky.

38. Se závěrem, že nejde o nerespektování výsledků přezkumného jednání, jestliže se insolvenční soud řídí při vydání výtěžku zpeněžení zajištění skutečnou dobou vzniku zástavního práva nebo skutečnou dobou vzniku zajištění, lze souhlasit, odvolací soud však patrně přehlédl, že vstoupí-li nový věřitel do řízení, vstupuje na místo původního věřitele, včetně zajištění. To, že dovolatel podal samostatnou přihlášku, nevylučuje jeho vstup do práv a povinností původního věřitele; pořadí zajištění se pak řídí pořadím zajištění původního věřitele (s výjimkou uvedenou v § 1938 odst. 1 o. z.). Původní věřitel má právo požadovat vyrovnání zůstatku své pohledávky přednostně před novým věřitelem. Nový věřitel má tedy „jakousi“ podřízenou pohledávku, ale pouze vůči původnímu věřiteli, nikoliv vůči ostatním věřitelům dlužníka.

39. Nejprve tedy má být uspokojen zbytek pohledávky původního věřitele, která je první v pořadí, pak pohledávka nového věřitele ze subrogace vztahující se k pohledávce původního věřitele, která je

první v pořadí, poté pohledávka původního věřitele, která je druhá v pořadí, za ní pohledávka nového věřitele ze subrogace, vztahující se k pohledávce původního věřitele, která je druhá v pořadí, atd. Soudy tedy tím, že po věřiteli č. 36 určily jako dalšího v pořadí věřitele č. 16, pominuly, že subrogovaná pohledávka dovolatele není podřízena pohledávce věřitele č. 16. Dobu vzniku zástavního práva zajištěné pohledávky dovolatele lze určit, neboť je stejná jako u původního věřitele (banky U, nyní věřitele č. 36), jenž má dle § 1938 odst. 1 o. z. přednost před novým věřitelem.

40. Není (přitom) významné, zda zástavní právo je zapsáno v katastru nemovitostí ve prospěch nového věřitele, když plněním z bankovní záruky přešlo dříve vzniklé zástavní právo na nového věřitele (nejde o originární vznik zástavního práva).

41. Dovolatel je proto přesvědčen, že zástavní právo mu náleží v pořadí, jaké měl ke konkrétní pohledávce věřitel č. 36, při současném podřízení subrogované pohledávky neuhrazenému zbytku té které pohledávky věřitele č. 36.

42. Insolvenční správce dlužníka ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřijatelné nebo zamítnout jako nedůvodné. K tomu především uvádí, že dovolání nevymezuje konkrétní právní otázku podřaditelnou § 237 o. s. ř. K vlastnímu obsahu dovolání se vyjadřuje následovně:

43. Namítané nedostatky napadeného usnesení nespočívají v právním posouzení věci, nýbrž v tom, že oba soudy v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů dospěly k určitým skutkovým zjištěním, se kterými se dovolatel neztotožňuje [dovolatel se dovoláním ve skutečnosti domáhá přezkumu (revize) skutkových zjištění, což Nejvyššímu soudu nenáleží].

44. Napadené usnesení je věcně správné, když:

[1] Dovolatel není a nebyl věřitelem zajištěné úvěrové pohledávky a žádnou takovou pohledávku do insolvenčního řízení ani nepřihlásil.

[2] Důvodem vzniku dovolatelovy pohledávky je (totiž) smlouva o poskytnutí bankovní záruky a „náhradová“ pohledávka ve smyslu § 2039 o. z. z této smlouvy plynoucí (nikoli pohledávka z úvěrové smlouvy); srov. zejména článek IV obchodních podmínek bankovních záruk.

[3] Vystavená bankovní záruka byla abstraktní a neakcesorická (bez námitek na první „zavolání“), když jedinou podmínkou pro vznik platební povinnosti banky N z vystavené bankovní záruky byla formálně bezvadná výzva beneficianta s obsahovými náležitostmi dle záruční listiny [banka N neměla k dispozici žádná námítka, když výzva je toliko formálním úkonem a banka N nebyla oprávněna jakkoli zkoumat (namítat) skutečný stav věcí].

[4] Při takto vystavené bankovní záruce nelze vůbec uvažovat o subrogaci nebo zákonné cesi jakékoli pohledávky ve prospěch vystavující banky; povinnost banky plnit z bankovní záruky by byla dána, i kdyby neexistovala žádná podkladová (zajišťovaná) pohledávka.

[5] „Náhradový“ nárok dovolatele dle § 2039 o. z. není nijak zajištěn, takže jeho skutečné pořadí pojmově nemůže být lepší než pořadí jiných zajištěných věřitelů.

III.

Přípustnost dovolání

45. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

46. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení způsobu uplatnění nároku z titulu plnění z bankovní záruky

v insolvenčním řízení jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV. Důvodnost dovolání

47. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

48. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

49. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné především následující skutkové údaje (jak plynou z insolvenčního spisu a z insolvenčního rejstříku), z nichž vyšly oba soudy:

50. Usnesením ze dne 25. 9. 2020, č. j. KSHK 40 INS 19866/2020-A-7 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), které nabylo právní moci 17. 10. 2020, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek.

51. Insolvenční správce dlužníka sepsal do majetkové podstaty dlužníka (mimo jiné) i předmětné nemovitosti, které posléze zpeněžil 30. 8. 2022 na základě pokynu věřitele č. 36 ve veřejné dražbě dobrovolné za částku 35 920 000 Kč.

52. Banka N (pod původní firmou Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.) podáním datovaným 16. 11. 2020, doručeným insolvenčnímu soudu 18. 11. 2020, přihlásila do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka:

[1] nevykonatelnou dílčí pohledávku č. 1 ve výši 2 839 882,50 Kč, sestávající z jistiny ve výši 2 730 000 Kč a smluvního úroku z prodlení z jistiny za dobu od 17. 4. 2020 do 24. 9. 2020 ve výši 109 882,50 Kč,

[2] nevykonatelnou dílčí pohledávku č. 2 ve výši 4 497 064,75 Kč,

[3] nevykonatelnou dílčí pohledávku č. 3 ve výši 2 912 700 Kč, sestávající z jistiny ve výši 2 800 000 Kč a smluvního úroku z prodlení z jistiny za dobu od 17. 4. 2020 do 24. 9. 2020 ve výši 112 700 Kč, a

[4] nevykonatelnou dílčí pohledávku č. 4 ve výši 2 912 700 Kč, sestávající z jistiny ve výši 2 800 000 Kč a smluvního úroku z prodlení z jistiny za dobu od 17. 4. 2020 do 24. 9. 2020 ve výši 112 700 Kč.

53. Jako důvod vzniku dílčí pohledávky č. 1 uvedla banka N smlouvu o poskytnutí bankovní záruky ze dne 21. 8. 2015 (ve znění dodatků) a záruční listinu ze dne 21. 8. 2015 (ve znění dodatků), coby zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru ze dne 21. 8. 2015, č. 867/15-120, kterou banka U poskytla dlužníku úvěr ve výši 10 miliónů Kč (dále jen „úvěrová smlouva č. 1“) [společně dále též jen „bankovní záruka č. 1“)] s tím, že na základě výzvy ze dne 17. 1. 2020 uhradila bance U z titulu bankovní záruky č. 1 dne 17. 3. 2020 částku 2 730 000 Kč.

54. Jako důvod vzniku dílčí pohledávky č. 2 uvedla banka N smlouvu o poskytnutí bankovní záruky ze dne 11. 12. 2015 a záruční listinu ze dne 11. 12. 2015, coby zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru ze dne 21. 8. 2015, č. 868/15-120, kterou banka U poskytla dlužníku úvěr ve výši 22 miliónů Kč (dále

jen „úvěrová smlouva č. 2“) [společně dále též jen „bankovní záruka č. 2“] s tím, že na základě výzvy ze dne 26. 10. 2020 uhradila bance U z titulu bankovní záruky č. 2 dne 11. 11. 2020 částku 4 497 064,75 Kč.

55. Jako důvod vzniku dílčí pohledávky č. 3 uvedla banka N smlouvu o poskytnutí bankovní záruky ze dne 31. 10. 2017 (ve znění dodatku) a záruční listinu ze dne 31. 10. 2017 (ve znění dodatku), coby zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru ze dne 31. 10. 2017, č. 1418/17T-120, kterou banka U poskytla dlužníku úvěr ve výši 4 miliónů Kč (dále jen „úvěrová smlouva č. 3“) [společně dále též jen „bankovní záruka č. 3“] s tím, že na základě výzvy ze dne 17. 1. 2020 uhradila bance U z titulu bankovní záruky č. 3 dne 17. 3. 2020 částku 2 800 000 Kč.

56. Jako důvod vzniku dílčí pohledávky č. 4 uvedla banka N smlouvu o poskytnutí bankovní záruky ze dne 24. 10. 2018 a záruční listinu ze dne 24. 10. 2018, coby zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru ze dne 22. 10. 2018, č. 988/18T-D, kterou banka U poskytla dlužníku úvěr ve výši 4 miliónů Kč (dále jen „úvěrová smlouva č. 4“) [společně dále též jen „bankovní záruka č. 4“], s tím, že na základě výzvy ze dne 17. 1. 2020 uhradila bance U z titulu bankovní záruky č. 4 dne 17. 3. 2020 částku 2 800 000 Kč.

57. U všech přihlášených dílčích pohledávek banka N dále uvedla, že úhradou bankovních záruk vstoupila ve smyslu § 1937 odst. 1 o. z. do práv původního věřitele a že si je vědoma § 1938 odst. 1 o. z. Všechny dílčí pohledávky přihlásila banka N jako zajištěné majetkem dlužníka (předmětnými nemovitostmi), jelikož zajištění ve formě zástavního práva k oněm pozemkům bylo sjednáno (zřízeno) ve prospěch úvěrující banky (banky U), které banka N plnila za dlužníka.

58. Při přezkumném jednání, jež se konalo 9. 6. 2021, byly zjištěny jako zajištěné zástavním právem k předmětným nemovitostem (mimo jiné):

[1] Dílčí pohledávky banky U v celkové výši 29 544 010,80 Kč, z toho:

- 1) dílčí pohledávka č. 1 ve výši 5 649 326,72 Kč, z titulu nedoplatku úvěru z úvěrové smlouvy ze dne 21. 8. 2015, č. 866/15-120 VL, po poskytnutí úvěru ve výši 9 miliónů Kč (dále jen „úvěrová smlouva č. 5“), se dnem vzniku zajištění 25. 8. 2015,
- 2) dílčí pohledávka č. 2 ve výši 4 289 807,70 Kč, z titulu nedoplatku úvěru z úvěrové smlouvy č. 1, se dnem vzniku zajištění 25. 8. 2015,
- 3) dílčí pohledávka č. 3 ve výši 15 956 260,16 Kč (po částečném zpětvzetí), z titulu nedoplatku úvěru z úvěrové smlouvy č. 2, se dnem vzniku zajištění 25. 8. 2015,
- 4) dílčí pohledávka č. 4 ve výši 1 825 639,78 Kč, z titulu nedoplatku úvěru z úvěrové smlouvy č. 3, se dnem vzniku zajištění 31. 10. 2017,
- 5) dílčí pohledávka č. 5 ve výši 1 822 976,44 Kč, z titulu nedoplatku úvěru z úvěrové smlouvy č. 4, se dnem vzniku zajištění 25. 10. 2018.

[2] Dílčí pohledávky banky N (věřitele č. 15) č. 1 až 4 v celkové výši 13 162 347,25 Kč, z titulu uhrazených bankovních záruk č. 1 až 4.

[3] Dílčí pohledávka věřitele č. 16 č. 1 ve výši 736 742,08 Kč, z titulu nezaplaceného pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, včetně penále, se dnem vzniku zajištění 8. 1. 2019.

[4] Dílčí pohledávka věřitele č. 16 č. 3 ve výši 340 727,87 Kč, z titulu nezaplaceného pojistného

na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, včetně penále, se dnem vzniku zajištění 7. 8. 2019.

59. Rozdělovacím návrhem ze dne 3. 10. 2022 (B-85) navrhl insolvenční správce dlužníka, aby insolvenční soud udělil souhlas s tím, že z čistého výtěžku zpeněžení zajištění (předmětných nemovitostí) určeného zajištěným věřitelům ve výši 30 308 985,73 Kč obdrží věřitel č. 36 částku 29 544 010,55 Kč a věřitel č. 16 částku 764 975,18 Kč.

60. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a insolvenčního zákona:

§ 1937 (o. z.)

(1) Souhlasu dlužníka není třeba, pokud třetí osoba plní věřiteli jeho dluh proto, že za dluh ručí nebo závazek jinak zajišťuje.

(2) Splněním dluhu vstupuje tato osoba do práv věřitele a má právo, aby jí dlužník vyrovnal, co za něho plnila. Pohledávka věřitele na ni přechází včetně příslušenství, zajištění a dalších práv s pohledávkou spojených. Věřitel vydá tomu, kdo za dlužníka plnil, potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.

§ 1938 (o. z.)

(1) Plní-li třetí osoba za dlužníka jen část dluhu, může požadovat jen vyrovnání toho, co za dlužníka plnila. Původní věřitel má právo požadovat vyrovnání zůstatku své pohledávky přednostně před novým věřitelem, ledaže se novému věřiteli zaručil, že mu bude nahrazeno, co za dlužníka vydal.

(...)

§ 2029 (o. z.)

(1) Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku.

(2) Záruční listina vyžaduje písemnou formu.

§ 2039 (o. z.)

(1) Dlužník nahradí výstavci to, co plnil podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou. Uzavřela-li s výstavcem smlouvu o poskytnutí finanční záruky třetí osoba, nahradí tato osoba výstavci, co plnila podle záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou.

(2) Dlužník nemůže vůči výstavci uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, neujednal-li s ním, že si výstavce vůči věřiteli uplatnění takových námitek vyhradí v záruční listině.

§ 18 (insolvenčního zákona)

(1) Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky,

aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky. Učiní tak na základě návrhu věřitele, který lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly.

(2) O návrhu podle odstavce 1 rozhodne insolvenční soud do 3 pracovních dnů ode dne, kdy mu takový návrh došel; ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije. K návrhu, který nebude podán na formuláři podle odstavce 1, se nepřihlíží. Nerozhodne-li insolvenční soud ve lhůtě podle věty první, není již povinen o návrhu podle odstavce 1 rozhodnout a má se za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl; toto rozhodnutí není soud povinen vyhotovit.

(3) Rozhodnutí podle odstavce 1 vydá insolvenční soud také tehdy, učiní-li věřitel a nabyvatel jeho pohledávky do protokolu u tohoto soudu společné prohlášení o tom, že nastala skutečnost uvedená v odstavci 1; odstavec 2 platí obdobně.

(4) Rozhodnutí podle odstavců 1 a 3 se nedoručuje zvláště dlužníku. Odvolání proti němu není přípustné, insolvenční soud však tímto rozhodnutím není vázán.

§ 19 (insolvenčního zákona)

(1) Nabyvatel pohledávky se stává účastníkem insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud podle § 18 rozhodne o jeho vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky.

(...)

§ 167 (insolvenčního zákona)

(1) Zajištění věřitelé se v rozsahu zajištění uspokojují ze zpeněžení věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění, nedohodnou-li se zajištění věřitelé písemně jinak. To platí obdobně pro věřitele podmíněných pohledávek nebo pohledávek budoucích, k jejichž zajištění byla zastavena věc, právo, pohledávka nebo jiná majetková hodnota nebo zřízeno jiné zajištění uvedené v § 2 písm. g/.

(...)

§ 183 (insolvenčního zákona)

(1) Přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění.

(2) Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoli z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovy ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně.

(3) Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku,

kteřá by jim proti dlužníkovi vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj bez zřetele k tomu, zda jí přihlásily, s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy.

61. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, již v době uzavření úvěrových smluv a později nedoznala změn. Citovaná ustanovení insolvenčního zákona platí beze změny od rozhodnutí o úpadku dlužníka. S přihlédnutím k části první článku II. (Přechodná ustanovení) bodu 1. zákona č. 252/2024 Sb. se přitom pro dané insolvenční řízení uplatní i v době od 1. 10. 2024 insolvenční zákon ve znění účinném do 30. 9. 2024 [s výjimkou nastavenou pro § 75 a § 109 odst. 1 písm. c/ a § 412a odst. 3 insolvenčního zákona v části první článku II. (Přechodná ustanovení) bodu 2. a 3. zákona č. 252/2024 Sb.]

62. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

1) K výkladu § 183 insolvenčního zákona

63. Podstatu úpravy obsažené v § 183 odst. 1 insolvenčního zákona vyložil Nejvyšší soud [též ve vazbě na pasáž ze zvláštní části důvodové zprávy (k § 183) k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002-2006 jako tisk č. 1120)] již v rozsudku ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. [29 Cdo 3963/2011](#), uveřejněném pod číslem 70/2012 Sb. rozh. obč. Z něj se podává, že záměrem úpravy vtělené do ustanovení § 183 odst. 1 insolvenčního zákona bylo, aby věřitelé své pohledávky ze zajištění mohli uplatňovat mimo insolvenční řízení, jde-li o zajištění z majetku třetích osob, s tím, že povinnosti plnit ze zajištění se tyto osoby zprostí tím, že budou plnit i v průběhu insolvenčního řízení přímo zajištěnému věřiteli. Obdobný záměr se promítá v § 183 odst. 2 insolvenčního zákona ve vztahu k osobám, které věřiteli odpovídají za splnění závazku (dluhu) společně a nerozdílně s dlužníkem a ve vztahu k osobám, které věřiteli za plnění dlužníkovy závazku (dluhu) ručí, včetně bankovní záruky (výslovně zmíněné) a zvláštních případů ručení.

64. Podstatou úpravy obsažené v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona se Nejvyšší soud zevrubně zabýval v [R 9/2023](#) (na které v podrobnostech odkazuje). Jde o zvláštní úpravu procesního nástupnictví (o odchylku od režimu procesního nástupnictví nastaveného v § 18 insolvenčního zákona), jež osobám:

[1] které svým majetkem zajišťují věřitelovu pohledávku za dlužníkem, nebo

[2] které věřiteli odpovídají za splnění dluhu společně a nerozdílně s dlužníkem, anebo

[3] které ručí za splnění dluhu dlužníkem,

přiznává legitimaci k podání návrhu dle § 18 insolvenčního zákona za předpokladu, že v průběhu insolvenčního řízení splnily (zcela nebo zčásti uspokojily) pohledávku přihlášeného věřitele, bez zřetele k tomu, zda samy předtím přihlásily pohledávku z titulu takového (předpokládaného) plnění do insolvenčního řízení jako podmíněnou (srov. opět [R 9/2023](#), odstavec 26 odůvodnění).

65. Tato pozitivně a výslovně formulovaná odchylka od režimu nastaveného ustanovením § 18 insolvenčního zákona je dále doplněna (v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, větě druhé části věty před středníkem *in fine*) formulací, podle které pro vstup těchto osob do řízení platí § 18 (insolvenčního zákona) „přiměřeně“. Vzhledem k tomu, že ustanovení § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona legitimuje k podání návrhu dle § 18 insolvenčního zákona

osobu, která zjednodušeně řečeno tvrdí, že dosavadnímu věřiteli zaplatila dlužníkův dluh (nebo jeho část), aniž by tato legitimace měla být podmíněna současným (souhlasným) návrhem věřitele o tomtéž (srov. § 18 odst. 1 insolvenčního zákona), je odtud zjevné, že jen přiměřené užití § 18 insolvenčního zákona se předpokládá právě u předpokladů formulovaných v § 18 odst. 1 insolvenčního zákona [bez součinnosti dosavadního věřitele lze stěží očekávat, že navrhovatel podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona doloží přechod pohledávky v důsledku její úhrady věřiteli veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly (srov. opět § 18 odst. 1 insolvenčního zákona)]. Potenciální spornost skutečnosti, pro kterou může osoba uvedená v § 183 odst. 3 věty druhé části věty za středníkem insolvenčního zákona podat sama návrh podle § 18 insolvenčního zákona (tvrzená úhrada dluhu nebo jeho části za dlužníka), pak opodstatňuje závěr, že z ustanovení § 18 odst. 2 insolvenčního zákona se přiměřeně uplatní pravidlo, že insolvenční soud je povinen rozhodnout o návrhu do 3 dnů, leč nikoli již nevyvratitelná domněnka, že po marném uplynutí této lhůty se má za to, že insolvenční soud vydal rozhodnutí, jímž návrhu vyhověl (ta byla nastavena pro skutečnosti, o které nemůže být veden spor, vzhledem k povaze listin, jimiž se dokládají). Srov. opět [R 9/2023](#), odstavce 27 a 28 odůvodnění.

66. Tam, kde insolvenční soud rozhoduje podle § 18 insolvenčního zákona na návrh osoby uvedené v ustanovení § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, je předpokladem vyhovění takovému návrhu prokázání (doložení) skutečnosti, že tato osoba uhradila pohledávku dosavadnímu (přihlášenému) věřiteli. To, že insolvenční soud rozhodl podle § 18 insolvenčního zákona tak, že vyhověl návrhu osoby k tomu legitimované podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, však nic nemění na skutečnosti, že jde stále o rozhodnutí o procesním nástupnictví v insolvenčním řízení. Tomuto závěru odpovídá i znění § 19 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona, podle kterého (v případě nástupnictví u popřené pohledávky, o které probíhá odporový incidenční spor) vstupuje nabyvatel pohledávky na místo původního věřitele též v incidenčním sporu, který se týká předmětné pohledávky. Srov. opět [R 9/2023](#), odstavce 30 a 31 odůvodnění.

67. Dojde-li ke změně v osobě věřitele postupem podle ustanovení § 18 insolvenčního zákona [lhotejno, že uplatnitelného (jen) přiměřeně k návrhu osoby k tomu legitimované dle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona], nemá tato změna žádný vliv na stav přezkoumání pohledávky. Byla-li pohledávka původního věřitele popřena co do pravosti, výše nebo pořadí a stav jejího zjišťování dosud není ukončen, platí tento stav i pro osobu, která se stala „novým“ věřitelem postupem podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona; srov. § 19 odst. 1 větu první insolvenčního zákona a pro tu fázi zjišťování (pravosti, výše nebo pořadí) pohledávky, ve které původní věřitel již vedl incidenční spor, srov. opět § 19 odst. 1 větu druhou insolvenčního zákona. Srov. opět [R 9/2023](#), odstavec 32 odůvodnění.

68. Jestliže v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka již byla zjištěna pravost, výše i pořadí přihlášené pohledávky, nelze pohledávku znovu přezkoumat (a případně ji popřít) jen proto, že na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 18 insolvenčního zákona vstoupila do insolvenčního řízení na místo původního (přihlášeného) věřitele osoba, od které mohl věřitel požadovat plnění podle § 183 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona a která uspokojila jeho pohledávku za dlužníkem. Řečené platí nejen pro zjištěnou pravost a výši pohledávky, nýbrž i pro zjištěné pořadí pohledávky (nepůjde-li o situaci, kdy právo na uspokojení pohledávky ze zajištění zaniklo v souladu se zákonem mimo insolvenční řízení po zjištění pohledávky). Srov. opět [R 9/2023](#), odstavec 33 odůvodnění.

69. Je-li úprava obsažená v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona zvláštní úpravou „procesního“ nástupnictví (odchytkou od režimu „procesního“ nástupnictví nastaveného v § 18 insolvenčního zákona) [srov. odstavec 64 odůvodnění shora], pak to současně znamená, že jde o úpravu, která postihuje změnu v osobě (přihlášeného) věřitele, která nastala v průběhu insolvenčního řízení poté, co se onen původní (přihlášený) věřitel stal účastníkem insolvenčního řízení.

70. Ve světle rozhodných skutečností je pro poměry dané věci určující, že věřitel č. 15 (banka N) se nestal přihlášeným věřitelem (namísto původního přihlášeného věřitele) postupem podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona [a ani v dosavadním průběhu insolvenčního řízení nepožadoval (nenavrhoval), aby insolvenční soud vydal rozhodnutí podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona]. Věřitel č. 15 (banka N) se insolvenčního řízení účastní (coby přihlášený věřitel) na základě své vlastní přihlášky pohledávky, přičemž skutečnosti, z nichž vůči dlužníku dovozuje (ve vztahu k plnění poskytnutému bance U z titulu bankovních záruk) režim § 1937 odst. 2 o. z., nastaly předtím, než své pohledávky přihlásil (před 18. 11. 2020, kdy jeho přihláška došla insolvenčnímu soudu); u dílčích pohledávek č. 1, 3 a 4 se tak stalo 17. března 2020, tedy před rozhodnutím o úpadku dlužníka (před 25. 9. 2020), a u dílčí pohledávky č. 2 se tak stalo 11. 11. 2020, tedy v průběhu propadlé lhůty určené rozhodnutím o úpadku k přihlášení pohledávek.

71. Dovolání tak potud není důvodné. K významu postupu podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona v návaznosti na hmotněprávní úpravu podle § 2039 odst. 1 o. z. a podle § 1937 odst. 2 o. z. se Nejvyšší soud vyjádří v dalším výkladu.

2) K povaze bankovní záruky a ke vztahu úpravy podle § 2039 odst. 1 o. z. k úpravě podle § 1937 odst. 2 o. z.

72. Úprava finanční záruky obsažená v § 2029 až § 2039 o. z. (je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jde podle § 2029 druhé věty o. z. o bankovní záruku) vychází v zásadě z úpravy institutu bankovní záruky v obchodním zákoníku, což potvrzuje i zvláštní část důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (tento vládní návrh projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období 2010-2013 jako tisk č. 362) [K § 2029 až 2039]. V poměrech stávající úpravy jsou proto vesměs využitelné i dále označené závěry, z nichž vycházela soudní praxe ve vztahu k bankovním zárukám podle obchodního zákoníku.

73. Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny. Nevyplývá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity; srov. shodně (v poměrech aktuální úpravy bankovní záruky) např. odstavec 31 odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. [29 Cdo 1807/2021](#), uveřejněného pod číslem 67/2024 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 67/2024“).

74. Právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem není právně závislý na právním vztahu mezi dlužníkem a bankou, paralelní existence těchto právních vztahů vyplývá z podstaty bankovní záruky jakožto abstraktního zajišťovacího prostředku. Vztah mezi bankou a dlužníkem je založen smlouvou uzavřenou mezi těmito dvěma subjekty, přičemž tato smlouva vymezuje rovněž obsah předmětného vztahu; srov. shodně odstavec 32 odůvodnění [R 67/2024](#).

75. Jestliže banka (coby výstavce záruční listiny) plní podle záruční listiny (podle podmínek v ní vymezených) vystavené v souladu se smlouvou o poskytnutí bankovní záruky uzavřenou mezi bankou a dlužníkem, vzniká jí tím podle § 2039 odst. 1 věty první o. z. vůči dlužníku právo na náhradu toho, co takto plnila. Není-li zde jiné ujednání mezi bankou (coby výstavcem záruční listiny) a dlužníkem, nemůže dlužník uplatnit jako obranu proti bankou uplatněnému právu na náhradu věřiteli poskytnutého plnění námitky, které by (jinak) mohl uplatnit vůči věřiteli (§ 2039 odst. 2 o. z.). Právo banky na náhradu toho, co plnila jako výstavce záruční listiny dlužníkovu věřiteli, je (stejně jako tomu bylo v době do 31. 12. 2013 podle § 321 odst. 2 obch. zák.) originárním postizním (regresním) právem (jemuž odpovídá originární povinnost dlužníka poskytnout bance náhradu), které (ale) není samo o sobě tzv. subrogačním regresem.

76. O „subrogační regres“ jde obecně vzato tehdy, jestliže určitá osoba, která je akcesoricky zavázána (zákonem nebo smluvně) zaplatit formálně vlastní, leč materiálně cizí dluh, takový (hlavní) dluh uhradí (zcela nebo zčásti), čímž jí vůči dlužníku (osobě, o jejíž dluh materiálně šlo) vzniklo právo postihu. Plněním věřiteli vstupuje plátce formálně vlastního, leč materiálně cizího dluhu na místo dosavadního věřitele; v rámci subrogačního postihu má na základě poskytnutého plnění (v rozsahu poskytnuté úhrady) v zásadě stejný nárok (vůči dlužníku) jako věřitel, nejde však o nárok formálně ani materiálně identický s nárokem věřitelovým. Právní postavení dlužníka se touto subrogací nemění; má (totiž) plátcí plnit to (jen to), co měl dříve plnit věřiteli. K pojetí subrogačního regresu srov. v literatuře např. již dílo Rouček, F. – Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha 1935, Díl VI., str. 42 a násl.

77. Úprava obsažená v § 2039 odst. 1 větě první o. z. není sama o sobě subrogačním regresem proto, že pro vznik práva banky na náhradu toho, co plnila jako výstavce záruční listiny dlužníkovu věřiteli, podle ní není rozhodující, zda dluh, na který banka věřiteli plnila, materiálně vůbec existuje, nýbrž jen to, zda pro výplatu bankovní záruky byly splněny podmínky uvedené v záruční listině (vystavené v souladu se smlouvou o poskytnutí bankovní záruky uzavřenou mezi bankou a dlužníkem); srov. § 2035 o. z.

78. Jinak řečeno, kdyby úprava obsažená v § 2039 odst. 1 o. z. měla být bez dalšího pouze „subrogačním regresem“, pak by se mohlo stát, že banka, která (správně) plní podle podmínek záruční listiny, které nezávisí na hlavním závazku (mezi věřitelem a dlužníkem), tímto plněním žádná práva nenabude (proto, že věřiteli žádná pohledávka vůči dlužníku ve skutečnosti nevznikla, nebo proto, že bankovní zárukou zajištěná pohledávka věřitele vůči dlužníku zanikla splněním ještě před vyplacením bankovní záruky věřiteli).

79. Smyslem bankovní záruky je poskytnout věřiteli jistotu, že banka při splnění podmínek stanovených v záruční listině věřiteli zaplatí (na úhradu zajištěného závazku) částku uvedenou v záruční listině. Banka může v záruční listině (podle ujednání s osobou, se kterou bankovní záruku sjednala) vymezit nejen podmínky, za nichž bude z bankovní záruky plnit, ale rovněž stanovit, jaké námitky bude případně proti nároku věřitele oprávněna uplatnit. Není v tomto ohledu nijak limitována (může založit právo k uplatnění libovolných námitek vyplývajících z vlastních vztahů k věřiteli či námitek náležejících jinak jen dlužníkovi, námitku započtení pohledávky své či dlužníkovy z toho nevyjímaje), což však vždy musí být zřejmé již ze záruční listiny. Jestliže banka v záruční listině deklaruje, že po obdržení výzvy (případně splnění dalších stanovených podmínek) bude plnit „bez námitek“, nemůže věřitel legitimně očekávat nic jiného, než že banka svému závazku z bankovní záruky řádně dostojí a věřiteli požadované peněžité plnění poskytne; srov. shodně odstavec 33 odůvodnění [R 67/2024](#).

80. Obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny. Nejsou-li splněny podmínky stanovené v záruční listině, nelze plnění z bankovní záruky požadovat. Pro posouzení, zda byly splněny podmínky pro plnění z vystavené bankovní záruky, je určující obsah samotné záruční listiny, tedy v zásadě prosté poměření toho, zda skutečnosti tvrzené či doložené osobou oprávněnou z bankovní záruky odpovídají podmínkám v záruční listině (§ 2035 o. z.); srov. opět odstavec 31 odůvodnění [R 67/2024](#).

81. Z toho, co bylo řečeno v odstavcích 79 a 80 shora, plyne, že v rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněnou povahu. Podle podmínek vymezených záruční listinou tedy může jít i o tzv. akcesorickou bankovní záruku, tedy o záruku, při které se banka zavazuje k určitému závazku, který je přímo spojen s původním dluhem nebo závazkem dlužníka. Taková bankovní záruka je tedy příslušenstvím (*akcesorium*) hlavního závazku a její platnost a rozsah jsou odvozeny přímo od základního závazku, ke kterému je připojena. Podmínky stanovené pro tento typ

bankovní záruky v záruční listině obvykle odrážejí podmínky hlavního závazku (závazku mezi věřitelem a dlužníkem).

82. Jde-li podle podmínek vymezených v záruční listině o tzv. akcesorickou bankovní záruku, závislou na existenci zajišťovaného závazku (mezi věřitelem a dlužníkem), projeví se tato skutečnost i tím, že poskytnutím plnění podle záruční listiny hradí banka věřiteli dlužníkův materiálně existující (skutečný) závazek (dluh), přičemž právo na náhradu toho, co takto plnila, se prosadí (ve smyslu § 2039 odst. 1 o. z.) jako subrogační regres [banka úhradou vstupuje do práv věřitele, jemuž mohla podle záruční listiny namítat totéž, co dlužník (§ 2039 odst. 2 o. z.)]. V takovém případě pak není důvod vylučovat pro účely uplatnění náhrady bankou obecnou úpravu subrogačního regresu obsaženou v § 1937 odst. 2 o. z. a § 1938 odst. 1 o. z. Co do regresního nároku vůči dlužníku podle § 2039 odst. 1 věty první o. z. může mít banka k dispozici jak zajištění, které si sama sjednala s dlužníkem ve smlouvě o poskytnutí bankovní záruky, tak zajištění, které na ni přešlo podle § 1937 odst. 2 věty druhé o. z. při subrogačním regresu coby zajištění, které náleželo věřiteli, kterému plnila z akcesorické bankovní záruky.

83. Nepůjde-li o akcesorickou bankovní záruku, není povinnost banky plnit podmíněna tím, že plní na „skutečný dluh“ dlužníka vůči věřiteli; jak uvedeno výše, pro výplatu bankovní záruky je podstatné jen to, že byly splněny podmínky uvedené v záruční listině. Jen z toho, že banka v takovém případě není oprávněna zkoumat, zda věřiteli plní na dlužníkův „skutečný dluh“, však bez dalšího neplyne závěr, že je vyloučeno použití úpravy obsažené v § 1937 odst. 2 a § 1938 odst. 1 o. z.

84. Literatura se ke vztahu § 2039 odst. 1 o. z. k § 1937 o. z. (a k § 1938 o. z.) vesměs vyjadřuje tak, že nárok dle § 2039 o. z. je odlišný od subrogace podle § 1937 odst. 2 o. z. Srov. např. Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721 – 2054). Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str.1270-1271 (dále jen „Hulmák a kol., 2014“), nebo Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024 (komentář k § 2039 o. z.), anebo Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník Komentář. Svazek V. (§ 1721-2520). Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2021 (komentář k § 2039 o. z.). Hulmák a kol., 2014 k tomu tamtéž poznamenává, že touto originární povinností (rozuměj povinností podle § 2039 odst. 1 o. z.) nejsou dotčena práva, která výstavce případně nabude subrogací podle § 1937 o. z. nebo podle § 1938 o. z.

85. Podrobněji se problematice věnuje (u komentáře k § 2039 o. z.) dílo Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 2. vydání, 2025 (online vydání). Vedle výkladu, podle kterého se na práva výstavce nevztahuje § 1937 odst. 2 o. z. (a použije se pouze úprava § 2039 odst. 1 o. z.), staví (jako opačný) výklad, podle kterého pravidlo obsažené v § 2039 odst. 1 větě první o. z. nebrání použití obecného § 1937 odst. 2 o. z. (při současném předpokladu, že výstavce nemůže dosáhnout téhož uspokojení dvakrát), s tím, že ustanovení § 2039 odst. 1 věty první o. z. by se v praxi uplatnilo pouze tehdy, není-li zde nutně pohledávka, do které by výstavce mohl subrogovat dle § 1937 o. z. Označené dílo se přiklání k druhému z uvedených výkladů s tím, že není důvodu, proč by se i na neakcesorickou finanční záruku nemohl použít obecný mechanismus zákonné subrogace, když formulace § 1937 o. z. je dostatečně široká na to, aby takový výklad umožnila, a postup podle onoho ustanovení poskytuje pro praxi vstřícnější uspořádání vztahů (než první výklad).

86. V návaznosti na tyto výstupy literatury Nejvyšší soud na tomto místě připomíná, že podle právní úpravy obsažené (do 31. 12. 2013) v obchodním zákoníku i pro bezpodmínečnou bankovní záruku platilo pravidlo formulované § 322 odst. 1 obch. zák., jež určovalo, že na bankovní záruku se použijí jinak přiměřeně ustanovení o ručení. K tomu budiž dodáno, že byť úprava finanční záruky, potažmo (v intencích § 2029 věty druhé o. z.) úprava bankovní záruky, již toto pravidlo výslovně nepřevzala, lze ji stále chápat jako zvláštní druh ručení (ručení za úplatu); srov. k tomu v literatuře např. Pilík, V.: Finanční záruka: změny podle nového občanského zákoníku, in: Obchodní právo, číslo 6, ročník

2013, str. 202, a Marek, K.: K vybraným bankovním obchodům, in: Soukromé právo, číslo 5, ročník 2020, str. 25.

87. Za zvláštní druh ručení pokládá bankovní záruku též insolvenční zákon, což je patrné z dikce jeho § 183 odst. 2 (srov. v části věty za středníkem slova „o právu věřitele požadovat plnění od dlužníka ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně“). V těchto případech, kdy banka (potažmo zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo) je vázána bankovní zárukou, o jejíž čerpání beneficent (věřitel) dosud nepožádal, tedy banka vůči dlužníku, ohledně jehož majetku je vedeno insolvenční řízení, přihlašuje (může přihlásit) pohledávku z bankovní záruky (obdobně jako ručitel) v souladu s § 173 odst. 3 větou první insolvenčního zákona ve spojení s § 183 odst. 3 insolvenčního zákona jako pohledávku vázanou na splnění odkládací podmínky. Srov. k tomu shodně např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sen. zn. [29 NSČR 88/2019](#), uveřejněného v časopise Vybraná judikatura, číslo 9, ročníku 2022, pod číslem 77.

88. I tam, kde jde o bezpodmínečnou bankovní záruku, má banka důvod předpokládat, že ji věřitel žádá o splnění dlužníka skutečného dluhu a že při dodržení podmínek stanovených v záruční listině plní věřiteli dlužníkův skutečný dluh bez zřetele k tomu, že záruční listina jí neumožňuje zkoumat existenci takového dluhu.

89. Není nikterak vyloučeno (zpravidla se tak děje), že plněním z titulu bankovní záruky hradí banka věřiteli dlužníkův skutečný dluh, i když šlo o bezpodmínečnou bankovní záruku, u které tuto okolnost (pravost, výši a splatnost dluhu) nebyla oprávněna zkoumat. Touto optikou je nutno poměřovat také použitelnost úpravy obsažené v § 1937 odst. 2 a § 1938 odst. 1 o. z.

90. Banka, která na základě sjednané bankovní záruky plnila věřiteli podle podmínek záruční listiny, které jí nedovolovaly zkoumat, zda hradí dlužníkův skutečný dluh (jelikož šlo o bezpodmínečnou bankovní záruku), má právo žádat dlužníka, aby jí nahradil to, co plnila podle § 2039 odst. 1 o. z., a uplatnit (vůči dlužníku nebo i třetím osobám) zajištění tohoto nároku, které si sjednala; pro uplatnění náhrady podle § 2039 odst. 1 o. z. není banka povinna tvrdit ani prokazovat, že plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh. Jestliže banka v takovém případě v přihlášce své pohledávky také tvrdí a následně při přezkumu pohledávky prokáže, že takto plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh, má právo požadovat úhradu poskytnutého plnění v režimu § 1937 odst. 2 o. z. (tedy včetně zajištění pohledávky, kterým disponoval věřitel); šlo-li o plnění jen na část dlužníka skutečného dluhu, uplatní se uvedený postup s omezením podle § 1938 odst. 1 o. z.

91. Neprokáže-li banka, která jinak nedisponuje vlastním zajištěním, že plněním poskytnutým věřiteli hradila dlužníkův skutečný dluh, pak jí nenáleží právo požadovat vůči dlužníku uspokojení toho, co plnila, ze zajištění, kterým disponoval věřitel (nepřešlo na ni postupem podle § 1937 odst. 2 o. z.). Zjištění, že nehradila věřiteli dlužníkův skutečný dluh, však banku nezabavuje možnosti podílet se v insolvenčním řízení s ostatními věřiteli na poměrném uspokojení své přihlášené pohledávky (jako nezajištěné) z majetkové podstaty dlužníka z titulu náhrady podle § 2039 odst. 1 o. z.

92. Řečené platí i tehdy, jestliže se banka stane přihlášeným věřitelem (namísto původního přihlášeného věřitele) na základě rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona (ve spojení s § 18 insolvenčního zákona) proto, že na základě sjednané bankovní záruky plnila věřiteli podle podmínek záruční listiny poté, co přihlásil pohledávku vůči dlužníku do insolvenčního řízení. Má-li banka takto vstoupit do insolvenčního řízení na místo přihlášeného věřitele, jehož zajištěná pohledávka již byla zjištěna (co do pravosti, výše a pořadí), nemusí v návrhu podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona tvrdit (a před rozhodnutím insolvenčního soudu podle uvedeného ustanovení prokázat) jinou skutečnost než tu, že na základě sjednané bankovní záruky plnila věřiteli podle podmínek záruční listiny; plnění na zjištěnou pohledávku je totiž ve smyslu shora formulovaných závěrů plněním na skutečný dluh. Má-li banka takto vstoupit do insolvenčního řízení

na místo přihlášeného věřitele, jehož zajištěná pohledávka dosud nebyla přezkoumána (co do pravosti, výše a pořadí), je povinna pro účely participace na úhradě poskytnutého plnění v režimu § 1937 odst. 2 o. z. v návrhu podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona tvrdit, že takto plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh. Pro účely rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 183 odst. 3 insolvenčního zákona (ve spojení s § 18 insolvenčního zákona) nemusí banka prokázat jinou skutečnost než tu, že na základě sjednané bankovní záruky plnila věřiteli podle podmínek záruční listiny. Tvzení, že takto plnila věřiteli na dlužníkův skutečný dluh, je banka povinna obhájit (až) při přezkumu pohledávky.

93. Právní posouzení věci odvolacím soudem tedy ve světle výše řečeného neobstojí.

3) K účinkům zjištění zajištěné pohledávky

94. Dovolatel se argumentačně vymezuje i vůči závěrům obou soudů, že nebylo možné určit pořadí uspokojení ze zajištění (srov. reprodukci dovolání v odstavci 38 odůvodnění shora).

95. Závěr, že pro pořadí uspokojení více zajištěných věřitelů z výtěžku zpeněžení téhož zajištění je ve smyslu ustanovení § 167 odst. 1 insolvenčního zákona rozhodující skutečná doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění, bez zřetele k tomu, že zajištěná pohledávka některého z nich byla předtím přezkoumána a zjištěna s uvedením chybného údaje o době vzniku zajištění v přihlášce pohledávky, obsažený v [R 76/2017](#), není (nemá být) návodem pro obcházení vadných výsledků přezkumu zajištěné pohledávky.

96. V rozsudku ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [29 Cdo 2011/2014](#), sice Nejvyšší soud vysvětlil, že spor o pořadí, v jakém zajištěnému věřiteli vzniklo právo na přednostní uspokojení, nepovažuje insolvenční zákon za spor o pořadí pohledávky, jak je definován v § 195 insolvenčního zákona, tento úsudek (vycházející ze závěrů [R 76/2017](#)) však spočívá na předpokladu, že takový spor není sporem o to, zda přihlášený věřitel má právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění, jenž podle výslovné dikce § 195 insolvenčního zákona naopak sporem o pořadí pohledávky je.

97. Jestliže osoby nadané popěrným právem nepopřely pohledávku věřitele přihlášenou do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění v rozsahu práva na uspokojení ze zajištění co do pořadí (v režimu § 195 insolvenčního zákona), pak pro účely posouzení doby vzniku zajištění (§ 167 odst. 1 insolvenčního zákona) je určující mechanismus vzniku zajištění. Mělo-li jít o zajištění z titulu smluvních zástavních práv k nemovitostem nabyté bankou N v režimu § 1937 odst. 2 o. z. od původního zástavního věřitele (banky U), pak okamžikem vzniku zajištění je doba vzniku zástavního práva k nemovitostem bance U (jak správně dovozuje dovolatel). Jinak řečeno, jestliže věřitel (banka N) přihlásil pohledávky do insolvenčního řízení jako zajištěné zástavním právem k majetku dlužníka a takto (s právem na uspokojení ze zajištění) byly pohledávky následně zjištěny při přezkumném jednání, pak pro účely vydání výtěžku zpeněžení zajištění zajištěným věřitelům nelze vycházet z toho, že šlo o věřitele nezajištěného (že dobu vzniku zajištění nelze určit proto, že zajištění podle hmotného práva vůbec nevzniklo).

98. Dovolání je tedy v této části rovněž opodstatněné.

99. Právní posouzení věci odvolacím soudem neobstálo při výkladu vztahu úpravy podle § 2039 odst. 1 o. z. k úpravě podle § 1937 odst. 2 o. z. ani při výkladu § 167 odst. 1 insolvenčního zákona; Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí insolvenčního soudu, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí. Důvod ke kasačnímu zásahu však Nejvyšší soud shledal pouze v rozsahu, v němž soudy rozhodly o vydání výtěžku zpeněžení zajištění ve výši 764 975,18 Kč zajištěnému věřiteli

č. 16 a o vydání části výtěžku zpeněžení zajištění (ve výši 10 027 064,75 Kč) zajištěnému věřiteli č. 36. S přihlédnutím k době vzniku zajištění totiž pohledávky zajištěného věřitele č. 15 mohou konkurovat (s přihlédnutím k § 1938 odst. 1 o. z.) pohledávkám zajištěného věřitele č. 36 právě jen co do částky 10 027 064,75 Kč (jde o součet částek 2 730 000 Kč, 4 497 064,75 Kč a 2 800 000 Kč, jimiž banka N plnila z titulu bankovních záruk na pohledávky z úvěrových smluv č. 1 až 3).

100. Ve zbývajícím rozsahu (v němž šlo o vydání výtěžku zpeněžení ve výši 19 516 945,80 Kč zajištěnému věřiteli č. 36) Nejvyšší soud dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2025, sp. zn. 26 Cdo 443/2025, ECLI:CZ:NS:2025:26.CDO.443.2025.1

Číslo: 25/2026

Právní věta:

Koncentrace řízení nastane ke skončení prvního jednání ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. (popřípadě ke skončení lhůty, která byla účastníkům u prvního jednání poskytnuta ke splnění procesních povinností) jen tehdy, provede-li soud (do té doby) všechny úkony podle § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.; zároveň musí soud účastníky řízení poučit o koncentraci řízení nejpozději při tom jednání, při němž přistoupil k zahájení dokazování. Nepostupoval-li soud výše uvedeným způsobem, koncentrace řízení nenastane a nemůže nastat ani později (tedy ani v případě, že soud poučí účastníky řízení o koncentraci řízení dodatečně na dalším jednání).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.06.2025

Spisová značka: 26 Cdo 443/2025

Číslo rozhodnutí: 25

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednání soudu, Koncentrace řízení

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 118 odst. 1 o. s. ř.

§ 118 odst. 2 o. s. ř.

§ 118b odst. 1 o. s. ř.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 26. 6. 2024, sp. zn. 26 Co 101/2024, a rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 11. 12. 2023, sp. zn. 24 C 262/2022, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 17. 1. 2024, sp. zn. 24 C 262/2022, a věc vrátil Okresnímu soudu Praha-východ k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalovaná (původně v postavení žalobkyně) se svou žalobou domáhala přezkoumání oprávněnosti výpovědi z pachtovní smlouvy. Uvedla, že se žalobcem (původně v postavení žalovaného) uzavřela dne 1. 5. 2021 „leasingovou smlouvu“ (dále též jen „předmětná smlouva“), ve skutečnosti však šlo o smlouvu pachtovní, jejímž předmětem byla tzv. „západní část“ areálu ve vlastnictví žalobce (pozemky stavební parcela č. 1, stavební parcela č. 2, parcela č. 1, parcela č. 2 a parcela č. 3 a části pozemků parcela č. 4, parcela č. 5, parcela č. 6 a parcela č. 7, to vše v katastrálním území a obci S., okres P.

(dále též jen „nemovitosti“ nebo „západní část areálu“). Předmětná smlouva upravovala podmínky pachtu, placení pachtovného a (též) splátek kupní ceny a následný převod vlastnického práva k nemovitostem. Dne 27. 9. 2022 jí byla doručena výpověď (dále též jen „první výpověď“) žalobce z předmětné smlouvy s odůvodněním, že po dobu více než 6 měsíců byl záporný zůstatek na úrocích z prodlení (za prodlení s platbami dle smlouvy), že žalovaná neuhradila nájemné z bytových jednotek a že neplnila řádně povinnosti plynoucí ze správcovství. Podle jejího názoru však výpovědní důvody nebyly pravdivé, a proto žádala určení, že první výpověď je „zdánlivá a neoprávněná“. Dne 28. 12. 2022 podal žalobce soudu vzájemnou žalobu o vyklizení předmětných nemovitostí. Vzhledem ke skutečnosti, že v rámci řízení o vyklizení musí být přezkoumána i oprávněnost první výpovědi, vzala žalovaná svou žalobu zpět. Okresní soud Praha-východ (soud prvního stupně) proto usnesením ze dne 26. 1. 2023, č. j. 24 C 262/2022-166, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 8. 3. 2023, č. j. 24 C 262/2022-171, řízení o ní zastavil.

2. Poté soud prvního stupně rozsudkem ze dne 11. 12. 2023, č. j. 24 C 262/2022-315, ve znění usnesení ze dne 17. 1. 2024, č. j. 24 C 262/2022-345, uložil žalované povinnost vyklidit a odevzdat žalobci pozemky stavební parcela č. 1, stavební parcela č. 2, parcela č. 1, parcela č. 4, parcela č. 5, parcela č. 6, parcela č. 2, parcela č. 3, a parcela č. 7, vše zapsáno v katastru nemovitostí pro obec a katastrální území S. „na LV č. 1, Katastrální pracoviště P.“, do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení účastníků (výrok II).

3. Na základě odvolání obou účastníků Krajský soud v Praze (odvolací soud) rozsudkem ze dne 26. 6. 2024, č. j. 26 Co 101/2024-381, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení účastníků (výrok II).

4. Odvolací soud (po částečném doplnění dokazování) vyšel zejména ze zjištění, že dne 1. 5. 2021 účastníci uzavřeli předmětnou smlouvu zahrnující smlouvu pachtovní s možností následného převodu vlastnického práva, jejímž předmětem byla západní část areálu ve vlastnictví žalobce. V čl. I. 2. této smlouvy uvedli, že vztah mezi nimi bude zpočátku pachtovní s tím, že příjemce (žalovaná) bude vedle pachtovného splácet i kupní cenu, a v okamžiku, kdy budou kupní cena, nedoplatky na pachtovném i případné úroky zaplacené, změní se smlouva na smlouvu kupní; kupní cena byla dohodnuta ve výši 21 000 000 Kč. V čl. X. předmětné smlouvy si účastníci sjednali pachtovné a splátky kupní ceny. Podle čl. XII. 1. smlouvy jí byl poskytovatel (žalobce) oprávněn vypovědět bez výpovědní doby v případě, že stav úroků z prodlení nebude nulový po dobu 6 měsíců bez přerušení. Výpověď musí být písemná a odůvodněná, jinak je neplatná (čl. XII. 4. smlouvy). Dne 9. 7. 2021 zaslal žalobce jednatele žalované e-mailem platební kalendář. Žalovaná platila pachtovné i splátky kupní ceny nepravidelně a po splatnosti, proto žalobce dne 23. 9. 2022 předmětnou smlouvu písemně vypověděl a vyzval žalovanou k vyklizení a odevzdání západní části areálu do 30. 9. 2022. V odůvodnění výpovědi uvedl, že žalovaná byla povinna platit pachtovné, splácet kupní cenu a vykonávat správu tří bytů v tam uvedeném domě včetně inkasování nájemného a zastupování žalobce, což nečinila; úroky z prodlení vyčíslil v částce 76 301 Kč. Dne 11. 1. 2023 zaslala žalovaná žalobci jednostranné započtení pohledávek, v němž uznala svůj dluh ve výši 600 000 Kč za období od dubna 2022 do ledna 2023, proti němuž započtetla svou pohledávku vůči žalobci ve výši 398 436 Kč (vyčíslenou vyúčtováním ze dne 22. 11. 2022 s požadavkem na její zaplacení do 6. 12. 2023), a to konkrétně na úhradu plných měsíčních plátek ve výši 60 000 Kč za období od dubna 2022 do září 2022 a za říjen 2022 ve výši 38 436 Kč; po tomto zápočtu žalovaná žalobci dlužila 201 546 Kč. Dopisem ze dne 11. 9. 2023 žalobce předmětnou smlouvu vypověděl opakovaně (dále jen „druhá výpověď“) a s ohledem na uplatněný výpovědní důvod (shodně jako v první výpovědi) bez výpovědní doby. Uvedl, že je sice pravdou, že platbami ze dne 27. 9. 2022 a 28. 9. 2022 žalovaná uhradila veškeré dlužné úroky z prodlení a část dluhu na pachtovném, avšak poslední platbu žalovaná učinila dne 3. 2. 2023 a od té doby neuhradila ničeho; stav úroků z prodlení tedy není nulový již od října 2022 až do 11. 9. 2023. Druhou výpověď zaslal žalobce doporučeně na adresu sídla žalované dne 11. 9. 2023, téhož dne

pošta zásilku převzala a dne 13. 9. 2023 byla uložena s poznámkou „adresát nezastižen“. Dne 4. 12. 2023 provedla žalovaná jednostranné zápočty svých (tam specifikovaných) pohledávek, k jejichž zaplacení žalobce vyzvala dopisy ze dne 20. 11. 2023 a 30. 10. 2023, proti pohledávkám žalobce z předmětné smlouvy. „Z opatrnosti“ provedla jednostranné započtení také dne 18. 6. 2024, a to svých pohledávek z titulu nevyplaceného výnosu z fotovoltaiky, rovněž proti pohledávkám žalobce z předmětné smlouvy.

5. Po právní stránce se odvolací soud vyjádřil nejprve k námitkám žalované ohledně (dle jejího názoru nesprávnému) závěru o nastoupení účinků koncentrace řízení před soudem prvního stupně. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. [31 Cdo 4616/2010](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 98/2013 (dále též jen „R 98/2013“) uvedl, že nemají-li být činěny nedůvodné rozdíly ve výkonu poučovací povinnosti soudu v jednotlivých případech, v nichž dochází ke koncentraci řízení podle § 118b odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), musí se poučení o tzv. koncentraci řízení a o jejich účincích vždy dostat účastníkům jak předem (v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání), neboť je potřebné jim dát s předstihem vědět o tom, do kdy mohou splnit svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost, aby se i z tohoto pohledu mohli na jednání připravit, tak také při samotném úkonu (roku) soudu, jehož skončením tzv. koncentrace řízení nastane, aby účastníci bez pochybností věděli, že řízení bude zkoncentrováno a kdy k tomu dojde, a aby tomu mohli přizpůsobit svůj další postup v řízení. Za první jednání ve smyslu § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. nelze vždy pokládat jen takové jednání, které soud nařídil jako v pořadí první k projednání věci samé za předpokladu, že se uskutečnilo. První jednání totiž nemá jen prvek časový, ale i obsahový. První jednání lze proto podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. pokládat za skončené jen tehdy, byly-li při něm provedeny alespoň všechny úkony uvedené v § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř. V posuzované věci přitom byly zmíněné předpoklady koncentrace řízení splněny, jelikož soud prvního stupně účastníky o ní poučil v předvolání k prvnímu jednání a poté při jednání dne 16. 10. 2023, jež následovalo poté, co při jednání dne 13. 9. 2023 bylo provedeno rozsáhlé dokazování a žalobce byl ke svým tvrzením poučen podle § 118a odst. 3 o. s. ř., a poté, kdy byla účastníkům nařízena mediace. Oba účastníci se k poučení o koncentraci u uvedeného jednání vyjádřili, reakce je zachycena v protokolu o uvedeném jednání. Soud prvního stupně tedy postupoval správně, pokud nepřihlížel k novým tvrzením žalované, případně neprovedl důkazy, které nebyly nové, a byly navrženy až po koncentraci řízení, jež nastala právě dne 16. 10. 2023 (v rámci jednání soudu konaného toho dne). V této souvislosti dodal, že na samo právní posouzení právního jednání (předmětné smlouvy) se koncentrace řízení nevztahuje. Novými jsou však tvrzení žalované ohledně údajného „porušení předmětné smlouvy žalobcem“ a „jednání mezi účastníky o uzavření dodatku ke smlouvě“, jimiž se proto nezabýval, neboť je zřejmé, že jde současně o skutečnosti, které zde byly již v době před koncentrací (účastníci o nich vedli komunikaci již v únoru 2022), a mohly proto být uplatněny již před jejími účinky. Totéž se týká tvrzení žalované ohledně toho, že „nebylo její povinností platit pachtovné ani splátky kupní ceny po dobu, kdy realizaci prodeje nemovitostí bránilo pouze prodlení žalobce se splněním jeho povinností“, že žalobce (v rozsudku uvedeno nesprávně „žalovaný“) „úmyslně mařil možnost doplacení kupní ceny“ či že „neposkytl součinnost pro odstranění nesouladu v zápisu v katastru nemovitostí“. Ani k těmto námitkám (tvrzením) žalované odvolací soud nepřihlédl, neboť byly uplatněny až poté, co nastala koncentrace řízení, a zároveň nejde o skutečnosti, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazů, ani o skutečnosti, které žalovaná nemohla tvrdit, případně prokázat již před koncentrací řízení.

6. Samotná koncentrace řízení ovšem neznamená, že účastník nemůže v řízení uplatnit námitku započtení. V rozsudku ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. [32 Cdo 4182/2016](#), Nejvyšší soud vyložil, že soud přihlédne k existenci započtené vzájemné pohledávky, která měla vzniknout a stát se splatnou před koncentrací řízení, a k označeným důkazům, i když nebyla její existence tvrzena a důkazy k ní navrženy již před koncentrací. Námitku započtení je účastník oprávněn uplatnit rovněž v odvolacím

řízení, pokud po vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu prvního stupně učinil jednostranný hmotněprávní úkon směřující k započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce. K takovému kompenzačnímu projevu však odvolací soud přihlédne, nebrání-li posouzení jeho důvodnosti, že je spojen s nepřipustným uplatněním skutečností, které nastaly (vznikly) před vyhlášením (vydáním) rozhodnutí soudu prvního stupně, nebo dokonce před podáním žaloby o zaplacení vymáhané pohledávky. Odvolací soud se proto zabýval i žalovanou učiněnými námitkami započtení. V poměrech dané věci v tomto směru předeslal, že rozhodnutí závisí na posouzení charakteru předmětné smlouvy a vlivu jednostranných zápočtů žalované proti pohledávkám žalobce na její výpověď. Dovodil, že vůlí účastníků bylo uzavřít smlouvu označenou jako leasingovou, na niž je nutno pohlížet jako na nepojmenovanou smlouvu ve smyslu § 1746 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. z.“). Jejich vůle směřovala k tomu, že předmětná smlouva bude mít „vlastnosti smlouvy pachtovní s následným odkupem nemovitostí“. Jelikož však žalovaná sjednané podmínky porušila, žalobce smlouvu vypověděl (čl. XII. 1. smlouvy). Ohledně výpovědi předmětné smlouvy se odvolací soud neztotožnil s postupem soudu prvního stupně, jenž platnost první výpovědi a její případné účinky blíže neposuzoval. Byla-li by totiž platná, způsobila by zánik smlouvy, a druhá výpověď by již účinná být nemohla. Proto nejprve zkoumal první výpověď. Podle čl. XII. 4. smlouvy musí být výpověď písemná a musí obsahovat výpovědní důvod. Ten musí být vymezen jednoznačně a nezaměnitelně, tj. v daném případně konkrétně dobou, po kterou žalovaná své závazky neplnila, a přesným obdobím šesti měsíců, v nichž byl stav úroků z prodlení nenulový. Žalobce však v první výpovědi toliko uvedl, že poslední den, kdy byly úroky nulové, byl 22. 3. 2022; odvolací soud tudíž uzavřel, že první výpověď je neurčitá (pro nevymezení doby nenulového stavu úroků ve výše uvedeném smyslu) a předpokládané následky vyvolat nemohla. Druhé výpovědi předcházel písemný zápočet žalované z ledna 2023. Ke dni 6. 12. 2023 (kdy se stalo splatné vyúčtování ze dne 22. 11. 2022) se setkaly dosud nesplacené pohledávky účastníků, mimo jiné za období dubna 2022 - září 2022 a částečně za říjen 2022, které žalovaná v zápočtu uvedla. Žalobce platnost zápočtu uznal. Přesto však přistoupil k druhé výpovědi, neboť od října 2022 žalovaná neplatila pachtovné ani splátky kupní ceny, a úroky z prodlení tudíž v období od února 2023 do srpna 2023 nebyly nulové. Druhá výpověď přitom přesně vymezuje období, po které žalovaná platby nečinila, výpočet úroků z prodlení a zohledňuje i platbu žalované ze dne 3. 2. 2023; je tak určitá a platná. Nepřisvědčil tvrzení žalované, že jí druhá výpověď nebyla řádně doručena. Pochybení pošty, která za ně žalované odpovídá, nemůže jít k tíži žalobce, jenž druhou výpověď doručoval řádně na dostupnou oficiální adresu a ani z vrácené zásilky nemohl nesprávný postup pošty seznat. Jednostranný zápočet pohledávek provedený žalovanou dne 4. 12. 2023 pak odvolací soud nezohlednil, neboť tam uvedené pohledávky, které žalovaná započítává proti pohledávce žalobce z titulu neplacení pachtovného a splátek kupní ceny, se staly splatnými až po koncentraci řízení. Na zřetel nemohl odvolací soud vzít rovněž započtení ze dne 18. 6. 2024, jelikož tímto jednáním započítávané pohledávky žalovaná „nezasplatnila“ (nezaslala žalobci výzvu k plnění tam specifikovaných pohledávek); proto tyto pohledávky „nebyly způsobilé k započtení“. Odvolací soud proto uzavřel, že druhá výpověď je platná a účinná (řádně doručená), způsobila zánik předmětné smlouvy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná (dále též jen „dovolatelka“) dovolání. Má za to, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. z důvodu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu vyjádřené např. v [R 98/2013](#), a na vyřešení otázky procesního práva, která dosud v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

8. Namítá nesprávnost řešení otázky, zda a kdy nastaly účinky koncentrace řízení podle § 118b o. s.

ř. a zda byly soud prvního stupně a následně odvolací soud oprávněny nepřihlédnout „k tvrzeným skutečnostem, navrženým důkazům a na ně navazujícímu právnímu posouzení“ uvedeným ve vyjádření žalované ze dne 11. 12. 2023. Odvolací soud učinil nesprávný závěr ohledně „okamžiku skončení prvního jednání a předpokladů koncentrace řízení“. V rozhodování dovolacího soudu současně dosud nebyla vyřešena otázka, „jestli je možné pokračovat v prvním jednání i po zahájení dokazování tím, že soud některý z úkonů prvního jednání provede později, a tím posunout okamžik koncentrace řízení“. Žalovaná namítá, že první jednání ve věci skončilo již dne 13. 9. 2023, kdy v rámci konaného jednání soud (již) zahájil dokazování, avšak účastníci při něm (před jeho skončením) nebyli poučeni o účincích koncentrace řízení dle § 118b o. s. ř.; proto koncentrace nenastala. Soud prvního stupně poskytl takové poučení až při dalším konaném jednání dne 16. 10. 2023; to však dle žalované - protože bylo poskytnuto až po skončení prvního jednání, nikoliv před jeho skončením - již nemohlo způsobit účinky koncentrace řízení. Koncentrace řízení má zásadní vliv na průběh řízení a musí být jednoznačně jasné, kdy nastal okamžik koncentrace. Podmínkám koncentrace řízení nevyhoví, když soud provede některé z úkonů § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř. předepsaných pro první jednání až po provedení dokazování; soud by tím „fakticky změnil okamžik skončení prvního jednání ve věci s účinky koncentrace“.

9. Odvolací soud se dále odchýlil od výše uvedeného rozhodnutí dovolacího soudu [R 98/2013](#) v tom, že nepřipustil tvrzení uvedená ve vyjádření ze dne 11. 12. 2023 s odkazem na koncentraci řízení, ačkoli tato jsou pouze shrnutím tvrzení uplatněných žalovanou před případnou koncentrací řízení, a neprovedl tak ani jejich „právní posouzení“. Existence řízení vedeného katastrálním úřadem o odstranění nesouladu mezi zapsaným a skutečným stavem ohledně předmětných nemovitostí, „nemožnost zavkladovat převod nemovitostí po splnění podmínek, jak předpokládala leasingová smlouva, požadavek žalované na odstranění nesouladu a neposkytnutí součinnosti žalobce, v čemž žalovaná spatřuje porušení leasingové smlouvy, jednání o uzavření budoucí kupní smlouvy či dodatku a podmiňování nápravy vad kupní smlouvy zřízením dalších věcných břemen nad rámec povinností v leasingové smlouvě“, jsou „tvrzení, která žalovaná uvedla již před případnou koncentrací“ ve vyjádření ze dne 19. 1. 2023 a ze dne 14. 3. 2023.

10. Žalovaná proto navrhuje zrušení rozsudků odvolacího soudu a soudu prvního stupně a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

11. Žalobce ve vyjádření k dovolání považuje rozhodnutí odvolacího soudu za správné. Ke koncentraci řízení došlo při jednání soudu dne 16. 10. 2023, kdy byly již provedeny všechny úkony soudu dle § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.; nešlo přitom o zpětnou koncentraci. Odvolací soud se neodchýlil od [R 98/2013](#), v němž se „o pořadí provedení úkonů uvedených v § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř. nehovoří“. Pořadí úkonů prvního jednání „nemá vazbu na koncentraci řízení ani na práva účastníků, neboť ta jim jsou garantována samostatným poučením soudu o koncentraci řízení (ke kterému došlo), a umožněním jim tak doplnit žalobní tvrzení a návrhy důkazů, což bylo rovněž žalované umožněno“. Soud pak při prvním jednání může provést i jiné úkony, než ty uvedené v § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř. Jestliže žalovaná namítá, že se odvolací soud odmítl zabývat jejími tvrzeními uvedenými po koncentraci řízení, ačkoliv „je uvedla ještě před koncentrací řízení“, jde ve své podstatě o námitku, že se soud těmito tvrzeními nezabýval „duplicitně“, po jejich zopakování po koncentraci řízení. Odvolací soud správně opožděná tvrzení žalované nezohlednil, tím nemohl provést ani jejich „právní posouzení“. Navrhuje z uvedených důvodů zamítnutí dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, subjektem k tomu oprávněným - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), se zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

13. Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o.s.ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání přípustnosti dovolání dle § 237 o. s. ř. může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

14. Napadený rozsudek odvolacího soudu závisí mimo jiné (je založen) na procesněprávní otázce (vytčené dovolatelkou), zda koncentrace řízení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. může nastat až při dalším jednání soudu prvního stupně, kdy je (teprve) o ní poskytnuto poučení, a jež následuje jednání, při němž již soud zahájil dokazování. Jinými slovy, zda (až) tímto okamžikem může dojít ke skončení prvního jednání ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. Tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Proto je dovolání přípustné; je též opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Procesní postup soudu prvního stupně (podávající se z obsahu spisu a z něhož při svých závěrech vycházel též odvolací soud) byl v dané věci takový, že nařídil dne 8. 12. 2022 jednání ohledně žaloby podané v dané věci žalovanou (v původním postavení žalobkyně) o přezkoumání oprávněnosti výpovědi z pachtovní smlouvy na den 23. 1. 2023, k jednání obeslal účastníky vzory (žalovaného vzorem o. s. ř. č. 14 a zástupce žalobce vzorem o. s. ř. číslo 28) obsahujícími poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř. Po nařízení tohoto jednání byla dne 28. 12. 2022 žalobcem podána vzájemná žaloba o vyklizení předmětných nemovitostí. Jednání soudu dne 23. 1. 2023 nebylo zahájeno, došlo při něm ke zpětvzetí žaloby o přezkoumání oprávněnosti výpovědi z pachtovní smlouvy žalovanou a bylo odročeno na den 6. 2. 2023. Následně soud prvního stupně svým usnesením ze dne 26. 1. 2023, č. j. 24 C 262/2022-166, ve znění usnesení ze dne 8. 3. 2023, č. j. 24 C 262/2022-171, rozhodl o zastavení řízení ohledně žaloby žalované. Dne 30. 1. 2023 bylo jednání nařízené na 6. 2. 2023 soudem prvního stupně odvoláno a dne 3. 2. 2023 nařízeno na 20. 3. 2023, účastníci (jejich zástupci) k němu byli předvoláni vzory (vzorem o. s. ř. číslo 29) neobsahujícími poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř. I toto jednání bylo dne 16. 2. 2023 odvoláno a usnesením soudu prvního stupně ze dne 16. 3. 2023, č. j. 24 C 262/2022-174, ve spojení s usnesením ze dne 21. 4. 2023, č. j. 24 C 262/2022-185, bylo účastníkům nařízeno první setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu tří hodin. Dne 3. 7. 2023 bylo soudem prvního stupně nařízeno jednání na 13. 9. 2023, účastníci (jejich zástupci) k němu byli předvoláni: zástupce žalované vzorem (vzorem o. s. ř. číslo 15) obsahujícím poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř. (ačkoliv soudcem byl referován jiný typ vzoru: vzor o. s. ř. číslo 29; srov. referát na čísle listu 215 spisu) a zástupce žalobce vzorem neobsahujícím poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř. (vzorem o. s. ř. číslo 29). Při jednání soudu dne 13. 9. 2023 bylo provedeno dokazování listinami, žalobce byl při něm poučen dle § 118a odst. 3 o. s. ř. a vyzván k označení důkazů a poté bylo odročeno na den 16. 10. 2023. Při jednání soudu dne 16. 10. 2023 bylo soudem prvního stupně pokračováno v provádění dokazování listinami, účastníci (zastoupení u jednání přítomnými zástupci – advokáty) při něm poté byli (jak se podává z obsahu protokolu o uvedeném jednání a zvukovém záznamu o něm) „poučení o koncentraci řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř.“, aniž jim byla k případnému doplnění tvrzení či označení důkazů poskytnuta lhůta, a jednání poté bylo odročeno na 15. 11. 2023. Dne 11. 12. 2023 žalovaná (prostřednictvím svého zástupce – advokáta) podala doplnění vyjádření k žalobě, v němž měla (dle závěru odvolacího soudu) uplatnit (též) nová skutková tvrzení; s ohledem na účinky koncentrace řízení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. nepřipustně.

16. Podle § 118b odst. 1 o. s. ř. ve věcech, v nichž byla provedena příprava jednání podle § 114c o. s. ř., mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností (§ 114c odst. 4 o. s. ř.). Pokud nebyla provedena příprava jednání

podle § 114c o. s. ř., mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností. K později uvedeným skutečnostem a označeným důkazům smí soud přihlédnout, jen jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném, a nebylo-li provedeno, po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést, jakož i ke skutečnostem nebo důkazům, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle § 118a odst. 1 až 3.

17. Podle § 118b odst. 3 o. s. ř. omezení podle odstavců 1 a 2 neplatí v případě, že účastníci nebyli řádně poučeni podle odstavce 2 části druhé věty za středníkem nebo podle § 114c odst. 5 o. s. ř.

18. Při řešení otázky vytčené výše (v bodě 14 odůvodnění tohoto rozhodnutí) třeba vyjít z následujících, v judikatuře dovolacího soudu ustálených, závěrů:

19. Jak bylo vyloženo v [R 98/2013](#), poté, co nastaly účinky tzv. koncentrace řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř., účastníci (nejde-li o výjimky stanovené zákonem) nemohou uvádět jen takové rozhodné skutečnosti o věci samé, ohledně nichž mají podle hmotného práva povinnost tvrzení, a označovat jen takové důkazy, jimiž plní svou důkazní povinnost; účinky tzv. koncentrace řízení nebrání účastníkům popírat správnost tvrzení protistrany o skutečnostech významných pro rozhodnutí o věci samé nebo se vyjadřovat k důkazům označeným druhou stranou sporu.

20. K projevu, jímž účastník vyjadřuje svůj žalobní požadavek nebo stanovisko k němu, jímž uplatňuje své procesní námitky, jímž shrnuje své návrhy učiněné za řízení, jímž se vyjadřuje k dokazování a ke skutkové a právní stránce věci nebo jímž sděluje svůj názor, jak má být věc soudem rozhodnuta, soud vždy přihlédne, i když je účastník učinil až poté, co nastaly účinky tzv. koncentrace řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025, sp. zn. [30 Cdo 3314/2024](#)).

21. Účinky tzv. koncentrace řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. nenastanou, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejích účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat tzv. koncentrace řízení (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. [29 ICdo 176/2017](#)).

22. „První jednání“ lze pokládat ve smyslu ustanovení § 118b odst. 1, věty druhé, o. s. ř. za „skončené“ jen tehdy, byly-li při něm provedeny alespoň všechny úkony uvedené v ustanoveních § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.

23. Jestliže má koncentrace řízení dle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. nastat „skončením prvního jednání“, je za něj nutné pokládat nikoliv vždy jen takové jednání, které soud nařídil jako v pořadí první k projednání věci samé - za předpokladu, že se uskutečnilo, tedy že nebylo zrušeno (odvoláno) nebo „odročeno“ na pozdější termín přede dnem, na který je soud nařídil. „První jednání“ uvedené v § 118b odst. 1 větě druhé o. s. ř. nemá jen prvek časový, ale také prvek obsahový. Obsahem (předmětem) tohoto „prvního jednání“ jsou (musí být) takové úkony, které je soud povinen při jednání provést dříve, než přistoupí k dokazování (k provádění důkazů) o věci samé; tedy úkony soudu uvedené v § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.

24. Koncentrace řízení dle § 118b o. s. ř. nastává, při splnění zákonem stanovených předpokladů, ze zákona a objektivně k zákonem stanovenému okamžiku. Poskytnutí poučení o koncentraci řízení soudem je předpokladem nastoupení jejích účinků k zákonem stanovenému okamžiku, jímž však

onen okamžik poskytnutí takového poučení není. Účinky koncentrace dle § 118b odst. 1 o. s. ř. se váží buď k okamžiku skončení prvního jednání, nebo ke konci soudem poskytnuté lhůty běžící od jeho skončení. Platí, že okamžik poučení o ní nemůže účinky koncentrace nikterak (časově) posunout.

25. Z výše uvedeného [R 98/2013](#) se též podává navazující závěr, že poučení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. musí být soudem poskytnuto (vedle poučení v rámci předvolání k jednání) před skončením prvního jednání ve výše vymezeném (časovém a obsahovém) smyslu. Jestliže tak soud neučiní, koncentrace řízení již nemůže nastat.

26. Prvním jednáním jsou přitom všechna jednání soudu, při nichž jsou (či měly být) prováděny (všechny) úkony soudu dle § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.; jinými slovy, jsou jimi taková jednání konaná soudem do té doby, nežli přistoupí k zahájení dokazování. Řečeno lapidárně, nejpozději při tom jednání soudu, při němž přistoupil k zahájení dokazování, musí soud poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. účastníkům poskytnout. Neučiní-li tak, koncentrace řízení (ke skončení prvního jednání či uplynutím poskytnuté lhůty) nenastane již jen z tohoto důvodu a nastat již dodatečně nemůže (ani v důsledku „dodatečně poskytnutého“ poučení o koncentraci). Jestliže soud v takto vymezený okamžik poučení o koncentraci řízení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. poskytne, je podmínkou nastoupení účinků koncentrace řízení dle § 118b odst. 1 o. s. ř. též to, že respektoval postup předepsaný ustanoveními § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.; tedy jinými slovy, že (do té doby) provedl všechny úkony předepsané mu § 118 odst. 1 a 2 o. s. ř.

27. Pro poměry dané věci se z uvedeného podává, že první jednání dle § 118b odst. 1 o. s. ř. bylo skončeno v souvislosti s jednáním soudu prvního stupně dne 13. 9. 2023, neboť při něm bylo již soudem prvního stupně přistoupeno k zahájení dokazování (provedeno dokazování listinami). Poučení o koncentraci řízení dle § 118b o. s. ř. soudem účastníkům do jeho skončení poskytnuto nebylo; stalo se tak až při následném jednání dne 16. 10. 2023, nikoliv tedy před skončením prvního jednání ve výše vymezeném smyslu. Proto koncentrace řízení v dané věci nenastala, a jestliže odvolací soud shledané nové skutečnosti (skutková tvrzení) v následném podání žalované ze dne 11. 12. 2023 (doplnění vyjádření k žalobě) s odkazem na koncentraci řízení nezohlednil, je jeho právní posouzení této otázky nesprávné.

28. Námitkou, že podáním ze dne 11. 12. 2023 žalovaná ve skutečnosti ani nové skutečnosti v řízení neuplatnila, neboť šlo „pouze“ o shrnutí tvrzení jí uplatněných (již) před případnou koncentrací řízení, a že odvolací soud nesprávně neprovedl jejich „právní posouzení“, není třeba se zabývat, neboť již v důsledku způsobu rozhodnutí o dovolání dovolacím soudem je dovolatelce umožněno její tvrzení, označené důkazy, včetně právní argumentace (obsažená v předmětném podání) v řízení uplatnit.

29. Ze shora uvedeného se podává, že výrok I rozsudku odvolacího soudu není z pohledu uplatněných dovolacích námitek správný (neobstojí). Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) dovolatelka použila opodstatněně.

30. Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], napadený rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), včetně závislého výroku II. o náhradě nákladů řízení [§ 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.], zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř., ve spojení s § 243f odst. 4 o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí též pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

31. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací i soud prvního stupně soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první o. s. ř.).

32. V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů, vzniklých v novém řízení a v dovolacím řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

33. S přihlédnutím k závěrům vyplývajícím z nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. [III. ÚS 3425/16](#), Nejvyšší soud již samostatně nerozhodoval o návrhu dovolatelky na odklad právní moci napadeného rozhodnutí dle § 243 písm. b) o. s. ř. za situace, kdy přikročil k rozhodnutí o samotném dovolání v (Ústavním soudem zdůrazněné) přiměřené lhůtě.

Odlišné stanovisko JUDr. Zdeňka Krčmáře

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu není vhodné k publikaci, jelikož ignoruje, že odvolací soud (i podle odstavce 7 odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu) řeší otázku koncentrace řízení ve vazbě na pomýlený názor o možnostech započtení, vycházející ze závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. [32 Cdo 4182/2016](#) (srov. reprodukci v odstavci 6 předkládaného rozhodnutí).

2. Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2021, sp. zn. [31 Cdo 1475/2020](#), uveřejněný pod číslem 58/2021 Sb. rozh. obč., nicméně v odstavci 51 odůvodnění výslovně prohlašuje závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [32 Cdo 4182/2016](#) za „za nadále nepoužitelné“.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 6 Tdo 703/2023, ECLI:CZ:NS:2023:6.TDO.703.2023.1

Číslo: 25/2026

Právní věta:

Rozhoduje-li odvolací soud o podaném odvolání opětovně poté, co jeho rozhodnutí zrušil dovolací soud na podkladě dovolání podaného výlučně ve prospěch obviněného, musí respektovat důsledky plynoucí z § 265s odst. 2 tr. ř. Může sice na podkladě odvolání podaného státním zástupcem v neprospěch obviněného změnit rozsudek soudu prvního stupně způsobem, který umožňuje § 259 odst. 4 tr. ř., nesmí však zhoršit postavení obviněného oproti stavu založenému jeho původním, dovolacím soudem zrušeným rozhodnutím.

Soud neporuší zákaz reformace *in peius*, uloží-li obviněnému namísto trestů propadnutí věci a propadnutí náhradní hodnoty trest propadnutí části majetku, jímž jej postihne na majetku ve zcela stejném rozsahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.08.2023

Spisová značka: 6 Tdo 703/2023

Číslo rozhodnutí: 25

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zákaz reformace *in peius*

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 265s odst. 2 tr. ř.

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných P. O. a M. R. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 1. 2023, sp. zn. 5 To 54/2020, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 34 T 7/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 12. 2019, č. j. 34 T 7/2017-10529, byli obvinění J. T. J., M. R., P. P., M. K., R. S. a P. O. uznáni vinnými zvláště závažným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku účinného do 30. 6. 2016 a obviněný P. V. byl uznán vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku, jichž se dopustili způsobem specifikovaným ve výroku rozsudku.

2. Za tyto trestné činy byli odsouzeni obviněný P. O. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání šesti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, a obviněný M. R. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, dále mu byl podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest propadnutí věci, a to bankovek specifikovaných ve výroku rozsudku. Rozhodnuto bylo též o trestech zbývajících obviněných.

3. O odvoláních všech obviněných a státního zástupce proti tomuto rozsudku rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023, jímž podle § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. napadený rozsudek z podnětu odvolání státního zástupce v celém rozsahu zrušil a za splnění podmínek podle § 259 odst. 3, 4 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněné J. T. J., M. R., P. P., M. K., R. S. a P. O. uznal vinnými jednak zvláště závažným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku, spáchaným ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 tr. zákoníku, jednak zločinem účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku, obviněného P. V. uznal vinným jednak zvláště závažným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku, spáchaným ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 tr. zákoníku, jednak zločinem účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 alinea druhá tr. zákoníku. Těchto trestných činů se obvinění dopustili způsobem specifikovaným ve výroku rozsudku.

4. Odvolacím soudem byli za tyto trestné činy odsouzeni obviněný P. O. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 108 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání devíti let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou, dále mu byl podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, a obviněný M. R. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 108 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání desíti let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou, dále mu byl podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, a podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku trest propadnutí věci, a to bankovek specifikovaných ve výroku rozsudku. Rozhodnuto bylo též o trestech zbývajících obviněných.

5. Proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podali obvinění J. T. J., P. O., P. P. a M. R. dovolání, o nichž rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [6 Tdo 203/2022](#), tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023, a to ve výrocích o trestech uložených obviněným M. R. a P. O., a za přiměřeného použití § 261 tr. ř. též ve výrocích o trestech uložených obviněnému P. P. Současně zrušil všechna další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněných P. P. a J. T. J. odmítl.

6. Po novém projednání věci rozhodl Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 25. 1. 2023, č. j. 5 To 54/2020-12045, za splnění podmínek § 259 odst. 3, 4 tr. ř. z podnětu odvolání státního zástupce tak, že při nezměněném výroku o vině z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023, odsoudil:

obviněného P. O. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 108 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání devíti let a šesti měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou, dále mu podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložil trest propadnutí části majetku, a to

- parcely č. st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, včetně jeho součástí, tj. stavba: rodinný dům, XY, č. p. XY, přičemž stavba stojí na pozemku p. č. st. XY; parcely č. XY - orná půda; parcely č. XY - ostatní plocha; parcely č. XY - orná půda, to vše zapsáno na LV XY u Katastrálního úřadu pro Olomoucký kraj, Katastrální pracoviště XY, obec XY, katastrální území XY, okres XY, nacházející se v SJM O. P. a O. M., trvale bytem XY;

zajištěných usnesením policejního orgánu Policie ČR, Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, Služby kriminální policie a vyšetřování, expozitura Ostrava, ze dne 9. 5. 2016, č. j.: OKFK-2689-1254/TČ-2014-252501-C,

obviněného M. R. podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 108 odst. 1 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání desíti let a šesti měsíců, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou, dále mu uložil podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku trest propadnutí věci, a to částky 2.000.000 Kč, odpovídající

- 698 ks bankovek o nominální hodnotě 1.000 Kč

- 531 ks bankovek o nominální hodnotě 2.000 Kč

- 48 ks bankovek o nominální hodnotě 5.000 Kč

uložené u ČNB č. ú. XY,

a podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest propadnutí části majetku, a to

- částky 495.000 Kč, jakožto výnosu z prodeje zajištěného osobního motorového vozidla tov. zn. BMW X3, RZ: XY, stříbrné barvy, VIN: XY, na základě kupní smlouvy č. UZSVM/O/11061/2017-HMSO ze dne 6. 10. 2017,

uložené na účtu ČNB XY,

- finanční hotovosti 3 ks bankovek á 100 Kč, 5 ks bankovek á 200 Kč, 10 ks bankovek á 1000 Kč, 2 ks bankovek á 5 EURO, 1 ks bankovky á 10 EURO, 4 ks bankovky á 20 EURO, 1 ks bankovky á 50 EURO,

zajištěných usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, pobočky v Ostravě, ze dne 20. 3. 2017, č. j. 4 VZV 4/2014-1250,

- peněžních prostředků do výše 200.000 EUR, tj. slovy dvě stě tisíc eur, a to na účtu č. XY vedeném u Volksbank Salzburg, se sídlem St.-Julien-Straße 12, 5020 Salzburg, kdy majitelem účtu je M. R.,

zajištěných usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, pobočky v Ostravě, ze dne 15. 7. 2014, sp. zn. 4 VZV 4/2014,

- bytové jednotky na XY a 87. „spoluvlastnický“ podíl XY na pozemku GST číslo XY o rozměrech 2000 (XY), na němž se nachází stavba na ploše o rozměrech 775 (XY) a dále zahrady na ploše o rozměrech 1225 (XY) na ulici XY, to vše zapsané v hlavní knize pozemkové knihy vedené u Okresního soudu v Zell am See pro katastrální území obce XY (XY, XY), přičemž vlastnické právo k těmto nemovitostem nabyl M. R. na základě kupní smlouvy ze dne 29. 7. 2011 (IM RANG 3883/2011 Kaufvertrag 2011-07-29 Eigentumsrecht);

zajištěné usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, pobočky v

Odvolání obviněných P. O. a M. R. směřující do výroků o uložených trestech vrchní soud podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

7. Proti citovanému rozsudku vrchního soudu podali obvinění P. O. a M. R. prostřednictvím svých obhájců JUDr. Tomáše Vymazala a JUDr. Tomáše Štípka dovolání, jež oba opřeli o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. h), i) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení a obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští.

8. Obviněný P. O. k uloženému trestu odnětí svobody namítl, že soud při stanovení jeho výměry nerespektoval § 39 tr. zákoníku. Okolnosti důležité pro ukládání trestu je třeba posuzovat ke dni vydání rozhodnutí, neboť došlo ke změně poměrů dovolatele (nikoli odkázat na původní odůvodnění). V průběhu opětovného odvolacího řízení přednesl jasně vymezené důvody, pro které by u něj mělo dojít k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Má za to, že trest uložený v rozsahu původního rozsudku je v rozporu s principem proporcionality. Uložený trest propadnutí majetku je podle dovolatele v rozporu se zákazem *reformationis in peius*, neboť se jedná o nejpřísnější majetkovou sankci, a tedy trest přísnější než dříve uložený trest propadnutí věci. Zhoršuje tak jeho postavení minimálně v tom, že dojde k zániku společného jmění manželů. Negativní důsledky jsou spojeny také s jeho zápisem do rejstříku trestů. Zásadu je třeba vykládat co možná nejširším způsobem. Při ukládání trestu se soud řídil úvahami, které jsou v rozporu s § 39 tr. zákoníku, principem individualizace trestních sankcí a naplněním účelu trestu. Nebylo prokázáno, že dovolatel byl motivován snahou pro sebe nebo pro jiného získat majetkový prospěch, neboť získaný prospěch byl odměnou za legální výdělečnou činnost společnosti, jíž byl jednatelem. Peněžité tresty jako méně postihující sankce mohla zjevně splnit stejný účel jako uložený trest. Přiměřenost sankce nebyla dostatečně posuzována. Soud se nevypořádal s jeho argumenty stran společného jmění manželů, tedy že „nelze rozhodnout o propadnutí předmětných nemovitostí dle § 66 trestního zákoníku, aniž by tím bylo zasaženo do vlastnického práva manželky dovolatele“. Postižená nemovitost bude tvořit většinu majetku ve společném jmění manželů, a tedy svým rozsahem překračovat podíl, který by mu měl náležet.

9. Závěrem dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 1. 2023, č. j. 5 To 54/2020-12045, a vrátil věc odvolacímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně požádal, aby předseda senátu Nejvyššího soudu podle § 265o odst. 1 tr. ř. odložil výkon trestu uloženého označeným rozsudkem.

10. Obviněný M. R. úvodem namítl, že vrchní soud po přikázání věci neprovedl důkazy, které uvedl ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, a opětovně mu chybně uložil tresty, pro které nemá řádné odůvodnění. Uložený trest odnětí svobody neodpovídá podmínkám obsaženým v § 38 a § 39 tr. zákoníku. Upozornil dále, že od spáchání skutku již uplynulo 10 let a délka trestního řízení je nepřiměřená. Měla by tedy být kompenzována snížením trestu odnětí svobody i za použití zmírňujícího ustanovení podle § 58 tr. zákoníku. S odkazem na ustálenou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu uzavřel, že uložené tresty jsou zcela nepřiměřené.

11. Závěrem proto navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 1. 2023, č. j. 5 To 54/2020-12045, podle § 265k odst. 1, 2 zrušil a věc přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci, aby ji znovu projednal a rozhodl.

12. Nejvyšší státní zástupce se k dovoláním obviněných vyjádřil prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který úvodem svých vyjádření upozornil, že samotný výrok o uložení trestu lze napadat kvůli porušení hmotného práva v zásadě jen prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 37 až § 39 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeně přísného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím žádného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. Za jiné nesprávné hmotně právní posouzení, na němž je založeno rozhodnutí ve smyslu důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze, jde-li o výrok o trestu, považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný trest nebo úhrnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. [7 Tdo 342/2019](#)). Jinými slovy, námitky proti výroku o nepodmíněném trestu odnětí svobody z hlediska jeho přiměřenosti nejsou žádným z deklarovaných dovolacích důvodů.

13. Mimo rámec vyjmenovaných dovolacích důvodů se ocitají rovněž námitky obou obviněných zaměřené na aplikaci mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku, nakolik jde o fakultativní postup soudu; tím se v podstatě opět brojí proti nepřiměřenosti uloženého trestu odnětí svobody. Není proto nezbytné, aby soud musel zevrubně argumentovat nevyužití tohoto fakultativního postupu v rámci sankcionování.

14. Státní zástupce upozornil, že kasační zásah, který se odvíjel od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [6 Tdo 203/2022](#), musel sice vést ke zrušení celého výroku o trestu, avšak vady byly shledány pouze v tehdy uloženém trestu propadnutí náhradní hodnoty jako takovém, a proto na něj byla dominantně koncentrována pozornost v dalším řízení. Přesto stranou zcela nezůstalo ani posouzení podmínek trestu odnětí svobody, jak vyplývá z odstavce 24. odůvodnění nového rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci. Uvedený soud neshledal důvody pro jakýkoli zásah do tohoto druhu trestu. V neposlední řadě dodal, že nemůže být úkolem Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího, aby jednotlivá hlediska ukládání trestu opětovně rozebíral, přehodnocoval a činil v tomto ohledu nějaké vlastní závěry. Určující je, že soud se výrokiem o trestu nedostal do žádného extrémního rozporu s ústavním principem proporcionality trestní represe.

15. K dovolání obviněného P. O. státní zástupce uvedl, že ani námitky spočívající proti neuložení peněžitého trestu nelze podřadit pod žádný z dovolacích důvodů. Navíc Vrchní soud v Olomouci v odstavci 25. odůvodnění rozhodnutí vysvětlil omezení, pro které ani peněžitý trest nemohl reálně přicházet v úvahu. Jestliže další výhrady obviněného směřovaly proti uložení trestu propadnutí majetku v souvislosti s nerespektováním zákazu reformace *in peius*, nelze jim přisvědčit. Předpokladem uplatnění tohoto zákazu je, že se ohledně takové osoby vede opravné řízení výhradně v její prospěch. Jestliže je vedle opravného prostředku podaného ve prospěch určité osoby podán další opravný prostředek v její neprospěch, zákaz *reformationis in peius* se neuplatní, dojde-li ke zrušení rozhodnutí v důsledku obou opravných prostředků. Z rozebíraného pohledu obviněný v mimořádném opravném prostředku pomíjí skutečnost, že proti rozsudku soudu prvního stupně podal odvolání rovněž státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v neprospěch obviněného. Právě z jeho podnětu byl rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 34 T 7/2017, modifikován ve vztahu k výroku o trestu ukládanému obviněnému P. O. Zároveň ve světle kasačního rozhodnutí Nejvyššího soudu stojí za to zvýraznit, že Vrchní soud v Olomouci v dalším řízení nebyl vázán návrhem státního zástupce v jeho odvolání ohledně volby určitého druhu trestu. Na podkladě tohoto odvolání podaného v neprospěch obviněného tak mohl přistoupit ke zpřísnění trestu uloženého soudem prvního stupně, a to též v podobě uložení jiného druhu trestu postihujícího majetkovou sféru obviněného.

16. Podle státního zástupce tedy bylo namístě, aby Vrchní soud v Olomouci uložil trest propadnutí

části majetku podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jehož podmínky zdůvodnil v odstavci 25. odůvodnění rozsudku, na který lze odkázat. Z hlediska formálních překážek ukládání tohoto druhu trestu nejsou shledávány žádné, pro které by nemohl být trest propadnutí části majetku uložen. Co se týče kritiky obviněného, podle níž bylo rozhodnutím o propadnutí předmětných nemovitostí zasaženo do vlastnického práva jeho manželky, je nutné zdůraznit, že není vyloučeno, aby limitovaný trest propadnutí majetku byl uložen současně oběma manželům, čímž *ex lege* zaniká jejich zákonné majetkové společenství, potažmo společné jmění manželů (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. [11 Tdo 696/2020](#)).

17. K dovolání obviněného M. R. státní zástupce konkrétně uvedl, že jeho námitky směřující k tomu, že nebyly splněny zákonné podmínky pro uložení trestu propadnutí věci podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jsou teoreticky podřaditelné pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. v jeho první alternativě. Tato část dovolací argumentace však zůstala v obecné poloze. Vrchní soud v Olomouci uložil trest propadnutí části majetku, jehož podmínky zdůvodnil v odstavci 25. odůvodnění rozsudku, na které lze odkázat. Z hlediska formálních překážek ukládání tohoto druhu trestu nejsou shledávány žádné, pro které by nemohl být trest propadnutí části majetku uložen.

18. Závěrem státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obou obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, neboť jde o dovolání zjevně neopodstatněná. Zároveň vyjádřil souhlas, aby Nejvyšší soud o podaných dovoláních rozhodl za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání, a to i pro případ jiného, než jím navrženého rozhodnutí [§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.].

19. Obviněný P. O. zaslal prostřednictvím svého obhájce repliku k vyjádření státního zástupce. Uvedl, že jádro argumentace jeho dovolání stran ukládání trestu odnětí svobody spočívá v celkovém postoji odvolacího soudu. Považuje za vadu ústavněprávní roviny, pokud soud pouze odkáže na své předchozí rozhodnutí, aniž by zjišťoval aktuální poměry obviněného. Poukázal přitom na několik okolností, včetně doby, která uplynula od spáchání trestného činu. Stran porušení zákazu reformace *in peius* upozornil, že státní zástupce zcela pomíjí, že proti rozhodnutí odvolacího soudu podal dovolání pouze obviněný, a v souladu s § 265s odst. 2 tr. ř. proto nemohlo v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. Soud dále podrobně nezkoumal podmínky pro uložení trestu propadnutí části majetku podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku, konkrétně vhodnost a přiměřenost trestu. Odvolací soud nezjistil žádný majetkový prospěch a hovořil pouze o zjištěném motivu. Obviněný proto trvá na svém návrhu uvedeném v podaném dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

20. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci jsou dovolání přípustná, zda byla podána v zákonné lhůtě a na místě, kde lze takové podání učinit, a zda je podaly osoby oprávněné. Shledal přitom, že dovolání obviněných v části brojící vůči jim uloženým trestům (nikoli však vůči výroku o vině - viz níže) jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání byla podána osobami oprávněnými [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňují i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

21. Oba obvinění ve svých dovoláních vznesli dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. h), i) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení a obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

22. K prvnímu z označených dovolacích důvodů však ani jeden z dovolatelů nepřihodil žádnou ze svých dovolacích námitek a Nejvyšší soud je nucen uvést, že argumentace obsažená v jejich opravných prostředcích jeho vymezení neodpovídá. Nadto je třeba konstatovat, že v části, v níž oba obvinění (bez konkrétní argumentace) brojí proti výroku o vině – na podkladě obecného tvrzení, resp. slovní citace vzneseného dovolacího důvodu, tj. tvrzení, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení – je jejich dovolání nepřijatelné. Otázka viny obou dovolatelů totiž byla v dovolacím řízení již závazným způsobem vyřešena, a to předcházejícím kasačním usnesením Nejvyššího soudu zmíněným v bodě 5. tohoto usnesení, jímž byl napadený rozsudek odvolacího soudu (rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023) ohledně obou obviněných zrušen pouze ve výroku o trestu. Je vhodné dodat, že ke zrušení celého výroku řešícího otázku právního následku správně zjištěné trestní odpovědnosti obviněných (tj. nejen vadného výroku o trestu propadnutí náhradní hodnoty, ale i výroků, jimiž byly obviněným uloženy další druhy trestů) přistoupil dovolací soud z důvodů ryze procesních (jak to v označeném rozhodnutí vyložil v bodě 149. odůvodnění), ačkoli vadným byl rozsudek odvolacího soudu shledán jen v případě výroků o trestech propadnutí náhradní hodnoty, tj. nikoli snad proto, že by vadným shledával i výroky o jiných druzích trestů, které byly obviněným uvedeným rozsudkem odvolacího soudu uloženy.

23. Jak již bylo zmíněno, kasačním usnesením dovolacího soudu nedošlo ke zrušení (a případně navazující změně) výroku o vině, neboť ten byl Nejvyšším soudem shledán zákonným, a tudíž vadou, která by měla odůvodnit jeho zrušení, nezatížený. Jestliže byla takto otázka viny již závazným způsobem v předcházejícím řízení o dovolání Nejvyšším soudem vyřešena, z povahy věci plyne, že nemůže být znovu přezkoumávána v dalším řízení, které je na podkladě dalšího dovolání napadajícího později vydané rozhodnutí odvolacího soudu u Nejvyššího soudu vedeno. Proto je nezbytné obě dovolání v této části označit za nepřijatelná. Tento závěr však samozřejmě nebrání tomu, aby Nejvyšší soud posoudil důvodnost další části obou mimořádných opravných prostředků, jimiž obvinění napadají výrok o trestu.

24. Zbývá dodat, že ve vztahu k výroku o trestu není v dovolací argumentaci obou obviněných obsažena žádná námitka, kterou by bylo možno podřadit pod druhou alternativu tohoto dovolacího důvodu spočívající v tom, že napadené rozhodnutí zatěžuje vada v podobě jiného nesprávného hmotně právního posouzení.

K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.

25. Co se týče druhého ze zvolených dovolacích důvodů, oba dovolatelé pod něj podřadili námitky, prostřednictvím nichž vyjádřili nespokojenost s uloženým trestem odnětí svobody. Mají za to, že odvolací soud měl využít ustanovení § 58 tr. zákoníku a že nesprávně vyložil podmínky podle § 38 a § 39 tr. zákoníku, neboť měl vzít v úvahu především dobu uplynulou od spáchání skutku, resp. nepřiměřenou délku trestního řízení. Uložený trest propadnutí majetku považují za nepřiměřený, případně nedostatečně odůvodněný. Obviněný P. O. nadto v jeho uložení shledává porušení zákazu *reformationis in peius*. Vyloučil také svoji snahu získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch, když se jednalo o odměnu za legální činnost. Upozornil, že o propadnutí nemovitostí podle § 66 tr. zákoníku nemohlo být rozhodnuto, aniž by bylo zasaženo do vlastnického práva jeho manželky. Drtivá většina těchto námitek však, jak je rozvedeno níže, zákonnému vymezení dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. nevyhovuje.

26. Předně je na místě připomenout, jak nastínil již státní zástupce ve svém vyjádření, že nejde-li o situaci, kdy výrok o trestu nemůže obstát z důvodu, že je vadný výrok o vině, lze samotný výrok o trestu z hmotně právních pozic napadat zásadně jen prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b

odst. 1 písm. i) tr. ř., jímž je uložení nepřipustného druhu trestu nebo uložení trestu ve výměře mimo zákonnou trestní sazbu. To ovšem není případ posuzované trestní věci, neboť oběma dovolatelům byl uložen přípustný druh trestu ve výměře spadající do rámce zákonné trestní sazby stanovené na trestný čin, jímž byli uznáni vinnými. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání podřazovat pod dovolateli uplatněné ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a to ani pokud jde o tu jeho variantu, podle které dovolacím důvodem je „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“ (míněno jiné, než je právní posouzení skutku), a ani pod žádný jiný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 tr. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2002, sp. zn. [11 Tdo 530/2002](#), uveřejněné pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.).

K trestu odnětí svobody z hlediska jeho proporcionality

V bodech 27–36 Nejvyšší soud vyložil a odůvodnil závěr, že námitky obou obviněných, prostřednictvím nichž se ohradili proti porušení zásady přiměřenosti trestu, proporcionality trestu, jsou liché, a že uloženými tresty rovněž nebylo porušeno jejich právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

K tvrzenému porušení zákazu *reformationis in peius*

37. Ačkoli námitku obviněného P. O. stran porušení zákazu změny rozhodnutí v neprospěch obviněného na podkladě opravného prostředku podaného v jeho prospěch (zákaz *reformationis in peius*) nelze podřadit pod žádný zákonem upravený dovolací důvod, její vznesení není možno v rámci řízení o dovolání ignorovat. Je tomu tak proto, že i v tomto stadiu řízení, tj. řízení o mimořádném opravném prostředku, se uplatňují požadavky na ochranu práv obviněného, které mají svůj podklad v jemu ústavními předpisy garantovaném právu na spravedlivý proces. Judikatura Ústavního soudu zdůraznila, že zákaz reformace *in peius* je třeba důsledně chápat jako garanci svobody odvolacího práva (zaručené hlavou pátou Listiny základních práv a svobod) a v důsledku toho i práva na obhajobu. Jeho porušení je tak nutno vnímat jako vybočením z mezí spravedlivého procesu, což podle Ústavního soudu zakládá protiústavnost rozhodnutí. Žádný soud totiž nemůže omezovat svůj přezkum tak, že se odmítne zabývat námitkou porušení některé z esenciálních zásad spravedlivého procesu. Povinnost chránit základní práva a svobody i pro dovolací soud vyplývá z článku 4 Ústavy (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), nebo ze dne 8. 6. 2006, sp. zn. [II. ÚS 304/04](#), dále též nálezy ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. [I. ÚS 670/05](#)). Z těchto důvodů bylo nezbytné důvodnost takto vznesené námitky posoudit.

38. Zásada zákazu *reformationis in peius* je, jak již bylo zmíněno, nastavena jako garance, která chrání obviněného v opravném řízení (tj. nejen v řízení o odvolání, ale též i v řízení o dovolání či o obnově řízení) tím, že znemožňuje soudu rozhodujícímu na podkladě opravného prostředku (řádného či mimořádného) podaného výlučně v jeho prospěch zhoršit na jeho podkladě postavení obviněného tím, že by v kterémkoli výroku, který se jej týká, provedl změnu, jež by se projevila v jeho neprospěch. Takovou změnu je soud oprávněn učinit v rámci odvolacího řízení jen na podkladě odvolání státního zástupce podaného v jeho neprospěch, a to navíc pouze v těch výrocích, které v neprospěch obviněného napadl, a na podkladě odvolání poškozeného ve výroku adhezním, tj. o náhradě škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení. Změnu zhoršující postavení obviněného tak může soud druhého stupně provést jen na podkladě aplikace § 259 odst. 4 tr. ř.

39. V řízení o dovolání se uplatnění této zásady projevuje v § 265p odst. 1 tr. ř., který stanoví, že [v] neprospěch obviněného může Nejvyšší soud změnit napadené rozhodnutí jen na podkladě dovolání nejvyššího státního zástupce nebo příslušného orgánu Úřadu evropského veřejného žalobce, jež bylo podáno v neprospěch obviněného.

40. Dlužno dodat, že důsledky vzešlé z uplatnění uvedené zásady v konkrétní trestní věci, tj. změna napadeného rozhodnutí v neprospěch obviněného, se nevztahují jen k rozhodnutí soudu o daném opravném prostředku rozhodujícím (tj. k rozhodnutí odvolacího či dovolacího soudu), ale - v případě, že na jeho podkladě dojde ke zrušení jím napadeného rozhodnutí a vrácení věci soudu nižšího stupně k novému projednání a rozhodnutí - i na veškerá další rozhodnutí, která jsou v této souvislosti následně vydána.

41. Ve věci posuzované vyvstala potřeba zabývat se námitkou obviněného o porušení pojednávané zásady v důsledku předcházejícího rozhodnutí dovolacího soudu, tj. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [6 Tdo 203/2022](#), jímž byl - výlučně z podnětu dovolání obviněného, neboť nejvyšší státní zástupce dovolání v neprospěch obviněného nepodal - zrušen rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023. Ve vztahu k tomuto rozhodnutí, resp. k jeho právním důsledkům vůči osobě dovolatele, je třeba dodržení zmiňované zásady posoudit.

42. Jak již bylo uvedeno, zásada zákazu reformace *in peius* se uplatňuje i v řízení o dovolání. Svě zákonné ukotvení má v § 265p odst. 1 tr. ř. Posouzení toho, zda se má či nikoli v dovolacím řízení v konkrétně projednávané věci projevit, odvisí pouze od zjištění, jakého druhu (zda ve prospěch či v neprospěch obviněného) byl v tomto řízení podán opravný prostředek (dovolání). Jinými slovy vyjádřeno, nerozhodné je to, jakými opravnými prostředky byl napaden rozsudek soudu prvního stupně, tj. zda proti němu podal odvolání pouze obviněný či zda kromě něj podal odvolání v jeho neprospěch i státní zástupce [a že z podnětu tohoto odvolání (podaného v neprospěch obviněného) došlo k jeho zrušení soudem odvolacím a vydání rozsudku, jímž došlo ke zhoršení postavení obviněného]. Určujícím hlediskem pro závěr, zda se v dalším řízení uplatňuje zákaz reformace *in peius* či nikoli, je zjištění, zda ke zrušení napadeného rozhodnutí přistoupil Nejvyšší soud proto, že vyhověl a) dovolání podanému ve prospěch obviněného nebo b) naopak dovolání nejvyššího státního zástupce podanému v jeho neprospěch, případně c) zda ke kasaci napadeného rozhodnutí přistoupil z podnětu obou dovolání. Toliko v prvně označeném případě [ad a)] se zmíněný zákaz v celém rozsahu uplatňuje (detaily stran rozsahu uplatnění v závislosti na napadení rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním podaným v neprospěch není nezbytné rozvádět, neboť se na posuzovanou věc nevztahují).

43. Ve věci posuzované byl rozsudek odvolacího soudu předchozím usnesením dovolacího soudu zrušen výlučně na podkladě dovolání podaného obviněným, tj. opravného prostředku podaného v jeho prospěch. To má za důsledek, že v dalším řízení vedeném u odvolacího soudu, jemuž byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí, se uplatňoval zákaz reformace *in peius* upravený § 265p odst. 1 tr. ř.

44. Vývodům a závěrům státního zástupce v jeho vyjádření k dovolání obviněného týkajícím se této problematiky proto nelze z výše uvedených (a stejně tak v replice obviněného zmíněných) důvodů přisvědčit. Platnost by měly jen za odlišné situace, tj. pokud by ve věci nebylo vydáno výše označené rozhodnutí dovolacího soudu, resp. obecně vyjádřeno, pokud by předmětem posouzení bylo dodržení uvedeného zákazu hodnoceného jen ve vztahu k rozhodnutím soudů nižších stupňů (soudů prvního a druhého stupně).

45. Namítané porušení zákazu reformace *in peius* opírá obviněný o tvrzení, že

- trest propadnutí věci (pozn. zjevně míněn trest propadnutí majetku) podle § 66 trestního zákona (správně zákoníku) je právní teorií považován za nejpřísnější majetkovou trestní sankci, a jedná se tedy o trest přísnější, než je trest propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 trestního zákona (správně zákoníku),

- se změnou druhu trestu mu uloženého je spojen zánik společného jmění manželů,

- v rejstříku trestů bude mít uveden zápis o trestu propadnutí majetku jako nejpřísnější majetkové sankce namísto trestu propadnutí náhradní hodnoty, který může být uložen za méně závažnou trestnou činnost.

46. K první výhradě je nutno zmínit, že posouzení toho, zda došlo či nikoli ke zhoršení postavení obviněného, nelze činit na toliko na bázi obecného posuzování (tj. teoretických východisek a závěrů), nýbrž na zhodnocení konkrétních dopadů (právních důsledků) jednotlivých výroků na osobu obviněného. Aniž by Nejvyšší soud zpochybňoval vývod dovolatele, že trest propadnutí majetku je nejpřísnější majetkovou trestní sankcí, sama tato okolnost nemůže být referenčním kritériem pro posouzení toho, zda byl či nikoli porušen zákaz reformace *in peius*. Nejvyšší soud již ve svém dřívějším rozhodnutí (usnesení ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. [6 Tdo 412/2019](#)) zdůraznil, že rozhodujícím při řešení nastolené otázky je posouzení konkrétních dopadů právních důsledků jednotlivých výroků na osobu obviněného. Z tohoto hlediska může (jak se tomu stalo ve věci odkazované) i uložení sankce (druhu trestu), která je v obecném nazírání považována za mírnější, vést k přivození důraznějšího (těžšího) postihu obviněného, a tím k porušení zákazu reformace *in peius*. V odkazované věci Nejvyšší soud dospěl k závěru (bod 23. odůvodnění), že „[p]okud odvolací soud napadeným rozsudkem z části - ve výroku o trestu propadnutí majetku - zrušil uvedený rozsudek nalézacího soudu a uložil obviněnému výše specifikovaný peněžitý trest s náhradním trestem odnětí svobody (a trest propadnutí věci), změnil tak z podnětu odvolání obviněného rozsudek soudu prvního stupně v jeho neprospěch v rozporu se zásadou zákazu *reformationis in peius* zakotvenou v § 259 odst. 4 tr. ř.“.

47. Dovolací soud neshledává důvod k tomu, aby se od tohoto přístupu k posuzování otázky zákazu změny rozhodnutí v neprospěch obviněného na podkladě opravného prostředku podaného v jeho prospěch odchyloval. Byl-li obviněný napadeným rozsudkem odvolacího soudu postižen na majetku ve zcela stejném rozsahu, jako se tomu stalo v jeho předcházejícím rozsudku ze dne 9. 6. 2021, č. j. 5 To 54/2020-11023, poté z hlediska prvně vznesené výhrady obviněného nelze dospět k závěru, že by k porušení uvedeného zákazu došlo.

48. Druhá výhrada je rovněž zjevně neopodstatněná, neboť k tomu, co je její podstatou, v posuzované věci zjevně nedošlo. Tvrdí-li obviněný, že ke zhoršení jeho postavení došlo proto, že uložení trestu propadnutí majetku u něj došlo k zániku společného jmění manželů, činí tak při zatajení faktu, že k jeho zániku došlo dávno před vydáním napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. Jak Nejvyšší soud zjistil, rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 8 C 321/2020, které nabylo právní moci dne 5. 2. 2021, došlo k rozvodu manželství obviněného a M. O. V důsledku toho zaniklo společné jmění manželů. „Společné jmění manželů zaniká v okamžiku nabytí právní moci rozsudku o rozvodu manželství“ [viz Králíčková, Zdeňka, Hrušáková, Milana, Westphalová, Lenka a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 294, marg. č. 5. nebo Psutka, Jindřich. Společné jmění manželů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 198, marg. č. 215.]

49. Třetí výhrada rovněž nemůže odůvodnit závěr, že došlo k porušení zákazu reformace *in peius*, neboť na právním postavení obviněného se ničeho nemění. Skutečnost, že uložení trestu propadnutí majetku je limitováno (uložit lze pachateli, jehož soud odsuzuje k výjimečnému trestu anebo odsuzuje-li jej za zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch) a z tohoto hlediska jím lze postihnout užší okruh pachatelů, než je tomu v případě trestu propadnutí věci, resp. i trestu propadnutí náhradní hodnoty, je ve své podstatě irrelevantní z hlediska posuzovaného, neboť vyjadřuje toliko tu skutečnost, že obviněnému byla trestní sankce uložena za zvlášť závažný zločin, jímž byl uznán vinným (a to již původními rozhodnutími soudů nižších stupňů, která ve výroku o vině dovolatele nebyla předcházejícím rozhodnutím dovolacího soudu nikterak zpochybněna).

50. Zbývá dodat, že dovolatel v souvislosti s mu uloženým trestem propadnutí majetku rovněž namítl, že „nelze rozhodnout o propadnutí předmětných nemovitostí dle § 66 trestního zákoníku, aniž by tím bylo zasaženo do vlastnického práva manželky dovolatele“ a že „[p]ostižená nemovitost bude tvořit většinu majetku ve společném jmění manželů, a tedy svým rozsahem překračovat podíl, který by mu měl náležet“, avšak takovou námitku nelze označit za relevantní z hlediska uplatňovaného údajného porušení zákazu reformace *in peius*, neboť takto tvrzený zásah do práv jeho bývalé manželky se týká subjektu od něj odlišného. Zmíněný zákaz se přitom vztahuje pouze k posouzení stavu (jeho zakázaného zhoršení) týkajícího se obviněného a ne jiných osob. K obviněným nastolené problematice se Nejvyšší soud vyjadřuje v části věnované trestu propadnutí majetku (body 52. a násl.), kde poukazuje v souvislosti s příslušnou nemovitostí na nečinnost jak samotného dovolatele, tak jeho bývalé manželky, spočívající v právním nedořešení vypořádání zaniklého společného jmění manželů, které se nabízelo.

51. Vše dosud uvedené ústí do závěru, že zákaz reformace *in peius* nebyl dovoláním napadeným rozsudkem odvolacího soudu porušen.

K trestu propadnutí majetku

52. Pokud obviněný P. O. namítl, že odvolací soud při ukládání trestu propadnutí majetku postupoval v rozporu se zásadami pro ukládání trestních sankcí podle § 39 tr. zákoníku a principem individualizace trestních sankcí, lze připomenout, co již Nejvyšší soud vyjádřil v obecnosti shora (viz bod 26.). Dále namítl nepřipustnost uložení uvedeného trestu pro nesplnění podmínky, podle níž musel pachatel, jemuž má být trest uložen, pro sebe nebo pro jiného získat nebo se snažil získat majetkový prospěch. Jeho majetkový prospěch však měl být pouze v rozsahu odměny za legální výdělečnou činnost společnosti. K uvedené námitce se nebude Nejvyšší soud podrobněji vyjadřovat, neboť se s ní dostatečným způsobem vypořádal již ve svém předcházejícím zrušovacím rozhodnutí, kde jednoznačně vyložil, že „jestliže byla přepravní činnost, kterou organizované zločinecké skupině napomáhal, prováděna za úplatu, což je průvodní znak obchodní činnosti, musela být tato úplata evidentně vyplácena i z nelegálního prospěchu organizované zločinecké skupiny, byť by se jinak mělo ze strany obviněného jednat o činnost v rámci výkonu jeho podnikatelské činnosti“.

53. Zcela mimo rámec dovolacích důvodů se nachází námitka obviněného P. O., že mu odvolací soud, přes jeho návrh, neuložil peněžitý trest, přestože mohl splnit stejný účel jako trest propadnutí majetku. Výběr druhu ukládané sankce přísluší výhradně soudu rozhodujícímu o trestu, a pokud je výrok o trestu v souladu se zákonem, jak bylo v této věci zjištěno, nemá Nejvyšší soud pravomoc (a ostatně ani důvod) do něj zasahovat. „Ustanovení § 39 představuje základ soudní (soudcovské) individualizace trestu. Navazuje na § 38, v němž jsou vymezena základní kritéria přiměřenosti trestní sankce. Tato kritéria dále rozvádí a specifikuje, a to jak obecně, tak i pro určité zvláštní případy. Na základě kritérií uvedených v § 39 tedy soud stanovuje druh a výměru trestu, jenž má být uložen konkrétnímu pachateli za konkrétní trestný čin (popřípadě více trestných činů). Zákonodárce tak těmito kritérii vymezuje cestu k naplnění účelu trestu.“ [viz Ščerba, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.] Účel trestu je pouze jedním z kritérií, která soud při rozhodování o druhu a výměře sankce musí vzít v úvahu, jak vyplývá z uvedených ustanovení. Proto, byť obviněnému nic nebrání navrhnout, aby mu byl uložen určitý druh trestu, není tímto návrhem soud v žádném směru vázán (koneckonců není vázán ani návrhem státního zástupce).

54. Nakonec obviněný P. O. namítl, že o propadnutí předmětných nemovitostí podle § 66 tr. zákoníku nelze rozhodnout, aniž by tím bylo zasaženo do vlastnického práva manželky dovolatele. Uvedl, že nemovitost je ve společném jmění manželů a bude tvořit většinu majetku v něm se nacházející, a tedy svým rozsahem překračovat podíl, který by mu měl náležet. V reakci na uvedené argumenty dovolatele je Nejvyšší soud nucen zopakovat, že při jejich vznesení dovolatel uvádí opakovaně nepravdivé informace, neboť jak již bylo uvedeno shora (viz bod 48.), manželství dovolatele již bylo

pravomocně rozvedeno v roce 2021. Nadto z rozsudku o rozvodu manželství Okresního soudu v Přerově ze dne 25. 1. 2021, sp. zn. 8 C 321/2020, stejně jako Okresního soudu v Přerově ze dne 9. 3. 2020, č. j. 38 Nc 2/2020-29, 38 P a Nc 4/2020, jímž byly řešeny otázky spojené s výchovou nezletilých dětí v manželství narozených, dovolací soud zjistil, že v předmětné nemovitosti na adrese XY bydlel obviněný již delší dobu sám, zatímco nezletilé děti byly po rozvodu svěřeny do péče matky M. O. a bydlí s ní v jejím bytě.

55. Z citovaného rozsudku o rozvodu dále vyplývá, že „účastníci [tj. obviněný s manželkou] v písemné dohodě s úředně ověřenými podpisy ze dne 14. 10. 2020 upravili své majetkové poměry, práva a povinnosti společného bydlení a prohlásili, že touto dohodou došlo k úplnému vypořádání jejich vzájemných majetkových vztahů plynoucích z jejich společného jmění manželů.“ Podle § 738 odst. 1 věty druhé o. z. je-li předmětem vypořádání věc, která se zapisuje do veřejného seznamu, nabývá dohoda právních účinků v části týkající se této věci zápisem do veřejného seznamu. Takovým veřejným seznamem je v případě nemovitostí katastr nemovitostí [§ 1 odst. 1 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon): Katastr nemovitostí (dále jen „katastr“) je veřejný seznam, který obsahuje soubor údajů o nemovitých věcech...]. Vzhledem k tomu, že z Listu vlastnictví předloženého státním zástupcem v odvolacím řízení (v době dovolacího řízení již byla nemovitost podle veřejně dostupných informací na internetových stránkách katastru nemovitostí ve vlastnictví České republiky) vyplývá, že do doby rozhodování odvolacího soudu dne 25. 1. 2023 obviněný, ani jeho bývalá manželka, nepodali návrh na vklad dohody o vypořádání majetku do katastru, použijí se pro ně ustanovení o společném jmění přiměřeně (§ 736 věta druhá o. z.).

56. Z uvedeného vyplývá, že výrok odvolacího soudu, jenž s nemovitostmi nakládal jako s nacházejícími se ve společném jmění manželů, byl zcela správný, neboť nevyvratitelná domněnka vypořádání podle § 741 o. z., v jejímž důsledku by se nemovitosti nacházely v podílovém spoluvlastnictví bývalých manželů, tedy obviněného a M. O., by nastala až po uplynutí tří let od zániku společného jmění manželů, a tedy od právní moci rozsudku o rozvodu manželství, která nastala dne 5. 2. 2021 (zatímco odvolací soud rozhodoval dne 21. 1. 2023). Zároveň z uvedeného vyplývá, že pokud se dovolatel obává zásahu do vlastnického práva své bývalé manželky (byť takový následek nenastane, neboť dojde k vypořádání společného jmění manželů), přivodili si tento důsledek sami bývalí manželé svojí liknavostí, neboť přestože uzavřeli dohodu o vypořádání svých majetkových vztahů již 14. 10. 2020, do dne rozhodování odvolacího soudu návrh na její vklad do katastru ani jeden z nich nepodal, a to přesto, že si musel být obviněný minimálně již od vydání předchozího rozhodnutí odvolacího soudu vědom možnosti, že mu bude uložena sankce postihující majetek.

57. Vše uvedené ústí do závěru, že uložením trestů propadnutí majetku oběma obviněným odvolací soud svůj rozsudek nezatížil vadou, která by odpovídala dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.

58. Pouze nad rámec již uvedeného možno reagovat na námitku obviněného M. R., který odvolacímu soudu vytkl, že k uložení trestu podle § 66 tr. zákoníku přistoupil, aniž v novém projednání věci po jejím přikázání Nejvyšším soudem provedl důkazy, které mu ve svém usnesení dovolací soud uložil. Předně je na místě připomenout, že v bodě 169. předmětného usnesení (ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [6 Tdo 203/2022](#)) Nejvyšší soud naopak uvedl: „Připomíná se (§ 265s odst. 1 tr. ř.), že soud, jemuž byla věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který ve svém kasačním usnesení vyslovil Nejvyšší soud, a že je povinen provést mu uložené dokazování (část věty *in fine* se ve věci posuzované neuplatňuje, neboť otázku doplnění dokazování ponechal Nejvyšší soud zcela na soudu odvolacím s tím, že je odvislé od způsobu jeho rozhodnutí) ...“. Je tudíž zřejmé, že odvolacímu soudu nebylo uloženo provedení žádných konkrétních důkazů, jak ve svém dovolání obviněný uvádí. Zároveň lze odkázat na protokol o veřejném zasedání konaném dne 25. 1. 2023, z něhož vyplývá, že odvolací soud kromě svazků č. 42–47 obsahujících finanční šetření provedené v přípravném řízení provedl také aktualizované výpisy z katastru nemovitostí předložené státním zástupcem a listiny

předložené obhajobou. Odvolací soud tedy dokazování doplnil v rozsahu, který považoval za potřebný pro své rozhodnutí.

V. Způsob rozhodnutí

59. Z uvedeného hodnocení plyne, že obvinění ve svých dovoláních v rozhodující míře uplatnili námitky, které se s uplatněnými dovolacími důvody věcně rozešly. Ty z námitek, jež bylo možno považovat za odpovídající jim zvolenému dovolacímu důvodu, byly vyhodnoceny jako zjevně neopodstatněné. Zároveň nebylo shledáno ani porušení práva obviněných na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Vzhledem k tomu Nejvyšší soud o obou dovoláních obviněných rozhodl způsobem uvedeným v § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., podle něhož Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné.

60. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud o těchto mimořádných opravných prostředcích v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož „[v] odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.“

61. Pokud v dovolání obviněný P. O. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265o odst. 1 tr. ř. v jeho případě odložil výkon trestu uloženého odvolacím soudem, je třeba uvést, že se jednalo o podnět, nikoli návrh, o němž by bylo nutno učinit formální rozhodnutí (takový návrh na odklad nebo přerušování výkonu rozhodnutí může podat se zřetelem k ustanovení § 265h odst. 3 tr. ř. pouze předseda senátu soudu prvního stupně). Nejvyšší soud však důvody pro odklad výkonu rozhodnutí neshledal. Za této situace pak nebylo zapotřebí o podnětu obviněného k předmětnému postupu rozhodnout samostatným (negativním) výrokem.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2025, sp. zn. 26 Cdo 3431/2024, ECLI:CZ:NS:2025:26.CDO.3431.2024.1

Číslo: 24/2026

Právní věta:

Prodej jednotky lze podle § 1184 o. z. nařídit, porušuje-li vlastník jednotky své povinnosti natolik závažným způsobem, že podstatně omezuje či znemožňuje výkon práv ostatním vlastníkům jednotek.

Soud vždy zváží konkrétní okolnosti dané věci, a to včetně poměrů vlastníka, prodej jehož jednotky má být nařízen, jeho dlouhodobý postoj k plnění povinností, délku a intenzitu porušování povinností, stejně jako skutečnosti na straně ostatních vlastníků jednotek či osoby odpovědné za správu domu, jestliže mohly mít vliv na závadné jednání dotčeného vlastníka (princip proporcionality).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.06.2025

Spisová značka: 26 Cdo 3431/2024

Číslo rozhodnutí: 24

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Byt, Společenství vlastníků jednotek

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 1184 odst. 1 o. z. ve znění od 1. 7. 2020

§ 1184 odst. 3 o. z. ve znění od 1. 7. 2020

§ 237 o. s. ř.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 6. 2024, sp. zn. 21 Co 207/2024.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce (Společenství vlastníků jednotek v ulici P. – dále též jen „Společenství“) se domáhal nařízení prodeje bytové jednotky ve vlastnictví žalované č. 1761/27 v budově č. p. 1 – bytový dům, který stojí na pozemku parc. č. st. 1, spoluvlastnického podílu o velikosti 5252/147637 na společných částech budovy č. p. 1 – bytový dům, který stojí na pozemku parc. č. st. 1, a spoluvlastnického podílu o velikosti 5252/147637 na pozemku parc. č. st. 1 – zastavěná plocha a nádvoří, zapsaných u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, katastrální pracoviště A. pro katastrální území N., obec H., na LV č. 1 a č. 2 (dále jen „Byt“, „dům“, „Pozemek“ a „Jednotka“), neboť žalovaná dlouhodobě a opakovaně porušuje své povinnosti vlastníka jednotky, omezuje ostatní vlastníky jednotek v domě v užívání společných částí domu, poškozují společné části domu a ohrožuje

jednotlivé vlastníky jednotek v domě na zdraví a životech.

2. Okresní soud v Hradci Králové (soud prvního stupně) – poté, co jeho předchozí (vyhovující) rozsudek ze dne 13. 10. 2022, č. j. 17 C 408/2020-157, byl k odvolání žalované zrušen usnesením Krajského soudu v Hradci Králové (odvolacího soudu) ze dne 27. 3. 2023, č. j. 21 Co 27/2023-183, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení – rozsudkem ze dne 23. 1. 2024, č. j. 17 C 408/2020-323, žalobě vyhověl a nařídil prodej Jednotky, včetně spoluvlastnického podílu o velikosti 5252/147637 na společných částech domu a spoluvlastnického podílu o velikosti 5252/147637 na Pozemku; současně rozhodl o náhradě nákladů řízení.

3. K odvolání žalované odvolací soud rozsudkem ze dne 24. 6. 2024, č. j. 21 Co 207/2024-363, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

4. Odvolací soud vyšel shodně se soudem prvního stupně ze zjištění, že žalovaná užívá Jednotku (jako její vlastnice) k bydlení již od roku 2014. Minimálně od roku 2015 až do současnosti obtěžuje ostatní vlastníky jednotek opakovaným a bezdůvodným rušením klidu v domě, bouchá předměty do radiátorů a stupaček, stěhuje a pouští na podlahu nábytek, hlasitě a vulgárně křičí, pouští u vchodových dveří vysavač, a to i v době nočního klidu; provedla neschválené úpravy balkonu. Od roku 2017 rovněž znečišťuje společné prostory (a to i zdraví nebezpečným způsobem) vyhazováním různých předmětů, odpadků a exkrementů z Bytu na společnou chodbu nebo z balkonu či okna na zatravněný prostor za domem, který s ním tvoří funkční celek. Dále zjistil, že žalovaná sice trpí poruchou osobnosti a pohlavní identity, má však zachovány rozumové a ovládací schopnosti; sama uvedla, že si uvědomuje, že by svým jednáním mohla někomu způsobit újmu, spoléhá však na to, že se tak nestane. Dne 24. 8. 2020 doručilo Společenství žalované výstrahu ze dne 17. 7. 2020 (dále jen „Výstraha“), v níž jí vytklo porušování povinností vlastníka jednotky a upozornilo ji na možnost podání návrhu na prodej Bytu v případě nerespektování výzvy a pokračování ve vytykáném jednání. Ani po doručení Výstrahy však žalovaná závažného jednání nezanechala a pokračovala v něm i po dobu soudního řízení. S podáním návrhu souhlasila většina všech vlastníků jednotek v domě.

5. Stejně jako soud prvního stupně takto zjištěný skutkový stav posoudil podle § 1184 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 7. 2020 (dále též jen „o. z.“). Uzavřel, že Společenství (právní osoba založená za účelem zajišťování správy domu a pozemku – viz § 1194 odst. 1 o. z.) bylo podle § 1184 odst. 1 o. z. osobou aktivně legitimovanou k podání návrhu na nařízení prodeje bytu, s podáním návrhu vyslovila souhlas většina vlastníků jednotek v domě určená podle § 1184 odst. 3 o. z. a Výstraha obsahovala všechny náležitosti stanovené v § 1184 odst. 2 o. z. Měl za to, že zákonnou podmínkou pro rozhodnutí soudu o nařízení prodeje bytové jednotky je porušování povinností vlastníkem jednotky způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek, a to i přes písemnou výstrahu osoby odpovědné za správu domu a pozemku. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že jednání žalované nabylo intenzity dostačující pro vyhovění žalobě, tedy že žalovaná svým jednáním výkon práv ostatních vlastníků jednotek podstatně omezuje. Za rozhodující považoval dobu, po kterou dané jednání trvalo, i počet skutků, jimiž bylo naplňováno. Zdůraznil, že i když jsou tyto projevy žalované způsobeny jejím zdravotním stavem (který jistě i pro ni představuje zátěž), nemají ostatní vlastníci jednotek povinnost je snášet a současně ani nešlo jen o přiměřenou obranu proti útokům ze strany ostatních vlastníků jednotek. I když prodej bytové jednotky podle § 1184 o. z. je prostředkem *ultima ratio* (krajním řešením), vzhledem k délce doby, po níž jednání žalované trvá, nelze spoléhat na to, že by jej zanechala, a že by tudíž kolizi mezi právem žalované na bydlení a právy ostatních vlastníků jednotek bylo možné vyřešit jinak. Přihlédl rovněž k tomu, že chování žalované se ani v průběhu řízení nezměnilo. Rovněž zdůraznil, že rozhodnutí o nařízení prodeje bytu sice představuje zásah do práva vlastnit majetek, jde však o zásah zákonem dovolený, a (ne)naplnění znaků hypotézy dotčené právní normy musí v každém konkrétním případě posoudit soud, který musí ochránit vlastnická práva ostatních vlastníků jednotek. I pro žalovanou vyplývají povinnosti z čl. 11 odst. 3 Listiny základních

práv a svobod, podle něhož vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv druhých. Přitom ani zdravotní stav a majetkové poměry žalované nemohou dostatečně vyvážit odepření ochrany vlastníkům ostatních bytových jednotek v domě a zajištění pokojného výkonu jejich práv.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost opřela o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), s tím, že dovolací soud se doposud ve svých rozhodnutích otázkou aplikace § 1184 o. z. nezabýval, a neřešil proto ani otázku, jaké druhy porušování povinností mohou vést k prodeji jednotky. Nesouhlasila se závěrem odvolacího soudu, že její jednání dosahuje intenzity vyžadované § 1184 odst. 1 o. z. Měla za to, že nařízení prodeje Jednotky je v jejím případě nepřiměřené, je osobou samostatně žijící, odkázanou na příjem z invalidního důchodu, a v úvahu přicházela i jiná, mírnější, opatření, jejichž prostřednictvím mohla být zjednána náprava – např. negatorní žaloba, která by jí uložila povinnost zdržet se vytykaného jednání. Namítala, že konflikty s ostatními členy Společenství byly důsledkem jejich nevhodného chování k ní. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

7. Žalobce se ve vyjádření k dovolání ztotožnil s právními závěry odvolacího soudu, které považoval za zcela přiměřené a odpovídající zjištěnému skutkovému stavu. Navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

8. Dovolání podané včas, subjektem k tomu oprávněným – žalovanou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, je přípustné, neboť otázka výkladu § 1184 odst. 1 o. z., zejména jaká jednání lze podřadit pod pojem porušování povinností vlastníka jednotky způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek, nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud řešena; není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplývaly ani z obsahu spisu.

10. Podle § 1184 odst. 1 o. z. na návrh osoby odpovědné za správu domu může soud nařídit prodej jednotky toho vlastníka, který i přes písemnou výstrahu osoby odpovědné za správu domu porušuje své povinnosti způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek.

11. K podání žaloby není tedy aktivně legitimován jednotlivý vlastník jednotky, ale jen osoba odpovědná za správu domu (tj. společenství vlastníků nebo správce – viz § 1190 o. z.). Podle § 1184 odst. 3 o. z. musí s podáním žaloby souhlasit většina všech vlastníků jednotek (nepřihlíží se však k hlasu toho vlastníka, jehož se prodej jednotky týká); počet hlasů se tak neodvíjí od velikosti podílu na

společných částech, ale od tzv. „hlav“ (tzn. jeden vlastník = jedna „hlava“, spoluvlastníci jedné jednotky se přitom považují za jednoho vlastníka, představují tedy „jednu hlavu“), aby se zamezilo zneužití ze strany vlastníků s vyšším podílem na společných částech. Podání žaloby musí předcházet písemná výstraha, její náležitosti stanoví § 1184 odst. 2 o. z., a vlastníkovi, jemuž je adresována, musí být k nápravě (zdržení se porušování povinností, popř. odstranění následků porušování povinností) poskytnuta přiměřená lhůta, která nesmí být kratší než 30 dní.

12. Prodej jednotky podle § 1184 o. z. nepochybně představuje velký zásah státu do práva vlastnit majetek, který jinak požívá ústavně právní ochrany (čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), proto musí být až poslední možností (*ultima ratio*), jak ve zcela mimořádných případech ochránit výkon práv ostatních vlastníků, kdy k nápravě nepostačují jiné, méně závažné postupy a opatření (např. negatorní žaloba).

13. Proto také zákon stanoví, že prodej jednotky je možný jen v případě, že vlastník jednotky porušuje své povinnosti „způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek“ - nežádoucí jednání vlastníka jednotky musí dosáhnout vysoké intenzity a mít významný dopad do výkonu práv ostatních vlastníků. Má-li být porušování povinností vlastníkem jednotky kvalifikované, nepostačí, pokud vlastník jednotky „pouze“ porušuje své povinnosti, aniž by tím v požadované intenzitě zasahoval do práv ostatních vlastníků jednotek. Naproti tomu není nezbytné, aby se jeho jednání dotýkalo všech ostatních vlastníků; není vyloučeno, že bude zasahovat do práva jen některých vlastníků jednotek v domě.

14. V občanském zákoníku nejsou pojmy (na jejichž vymezení závisí možnost nařídit prodej jednotky podle § 1184 o. z.) porušování povinností „způsobem podstatně omezujícím“ či „znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek“ definovány, zákon ani výslovně nestanoví, z jakých hledisek má soud při posuzování této otázky vycházet. Formulace, podle níž vlastník jednotky porušuje své povinnosti „způsobem podstatně omezujícím nebo znemožňujícím výkon práv ostatních vlastníků jednotek“ tak řadí § 1184 odst. 1 o. z. k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které proto přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

15. Soud může příkladmo zohlednit, zda a v jaké míře dochází k zasahování do (spolu)vlastnického práva ostatních vlastníků jednotek, do jejich užívacích práv, a to jak k bytům (nebytovým prostorám), tak i ke společným částem domu a pozemku, poškozování společných částí. Zásah může spočívat i v imisích (§ 1013 o. z.), dosáhne-li požadované intenzity.

16. Komentářová literatura [viz např. SPÁČIL, J. a kol.: Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 1666 s., s. 917-919] jako příklad aktivního jednání dále uvádí neoprávněné obsazení společných prostor, a tedy vyloučení dalších vlastníků jednotek z jejich užívání, rovněž poukazuje na zásah spočívající v imisích (podle § 1013), včetně imisí hluku (Novotný a kol. 2011 s. 206-208) nebo poškozování společných částí. Jako příklad (pasivního) nekonání pak uvádí nespravování bytu nebo společných částí (uvnitř bytu), tak jak to vyžaduje nezavadný stav a dobrý vzhled domu podle § 1175 odst. 2 o. z. (například neprovádění základní údržby bytu, shromažďování odpadu v bytě a následné imise pachu a hmyzu apod.). Obdobné závěry vyplývají také z další komentářové literatury - ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-12-20]. Komentář k § 1184.

17. Úsudek soudu, kterému zákon ponechává širokou možnost uvážení, musí být podložen důkladnými skutkovými zjištěními a přesvědčivě dokládat, že tato zjištění v konkrétním případě dovolují závěr, že dotčený vlastník jednotky své povinnosti vskutku porušuje tak významně, že

podstatně omezuje či dokonce znemožňuje výkon práv ostatních vlastníků jednotek v domě, a je proto na místě, aby soud výjimečně zasáhl do jeho vlastnického práva a nařídil prodej jeho jednotky (srov. *mutatis mutandis* např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. [31 Cdo 717/2010](#), uveřejněný pod č. 104/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2024, sp. zn. [26 Cdo 2716/2023](#)). Vždy je zapotřebí zvažovat konkrétní okolnosti dané věci, a to včetně poměrů vlastníka, jehož prodej jednotky má být nařízen, jeho (dlouhodobý) postoj k plnění povinností, délku a intenzitu porušování povinností, stejně jako skutečnosti na straně ostatních vlastníků jednotek či osoby odpovědné za správu domu, jestliže mohly mít vliv na závadné jednání dotčeného vlastníka. Plně se zde tedy uplatní princip přiměřenosti (proporcionality) jako jedna ze základních zásad soukromého práva.

18. V dovolacím řízení lze úvahu (odvolacího) soudu o tom, zda v konkrétním případě porušení povinností vlastníkem jednotky, o jejíž prodej se jedná, dosáhlo intenzity požadované v § 1184 odst. 1 o. z., zpochybnit jen tehdy, je-li tato úvaha z pohledu zjištěných skutečností zjevně nepřiměřená (viz *mutatis mutandis* rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [26 Cdo 652/2013](#), uveřejněný pod č. 7/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

19. Účelem prodeje jednotky podle § 1184 o. z. je primárně ochrana vlastnického práva (a jeho výkonu) ostatních vlastníků jednotek, byť může mít také sankční povahu – postih vlastníka jednotky, který porušuje své povinnosti natolik závažným způsobem, že podstatně omezuje či znemožňuje výkon práv ostatním vlastníkům jednotek. Proto jen skutečnost, že dotčený vlastník za jednání, kterým porušuje své povinnosti v intenzitě stanovené v § 1184 odst. 1 o. z. umožňující prodej jednotky, neodpovídá (není s to je posoudit a ovládnout – § 24 o. z.), aplikaci § 1184 o. z. nevylučuje.

20. V projednávané věci odvolací soud postupoval plně v souladu s výše vymezenými východisky. Z obsahu spisu vyplývá, že dovolatelka své povinnosti spojené s vlastnictvím Jednotky porušovala minimálně od roku 2015 až do rozhodnutí odvolacího soudu, a to zejména tím, že vyhazovala různé předměty (objemné, těžké nebo zdravotně závadné) a odpad na společnou chodbu či na zatravněnou plochu za domem, v jejíž blízkosti se nachází dětské hřiště, obtěžovala ostatní vlastníky jednotek nadměrným hlukem, někteří vlastníci se jí bojí. Současně bylo prokázáno, že její jednání ostatní vlastníci jednotek nezapříčinili, dovolatelka se svým jednáním pouze nebránila jejich nevhodnému chování. Svého závadného chování nezanechala ani po doručení Výstrahy a pokračovala v něm nadále (ke dni rozhodnutí odvolacího soudu). S ohledem na tato skutková zjištění je případný i závěr odvolacího soudu, že nelze očekávat, že by v budoucnu své chování změnila, a postačilo by tudíž jiné (mírnější) opatření k zajištění nápravy. Na těchto úvahách nemůže nic změnit ani zdravotní stav dovolatelky, ani její sociální situace (ostatně prodejem Jednotky získá určité finanční prostředky, jež jí pomohou při opatrování nového bydlení), tyto skutečnosti nemohou jít k tíži ostatních vlastníků jednotek, které svým jednáním obtěžuje bezmála 10 let.

21. Lze tak uzavřít, že závěr odvolacího soudu, že dovolatelka svým jednáním podstatně omezovala výkon práv ostatních vlastníků jednotek v domě, nelze považovat za zjevně nepřiměřený.

22. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích námitek správný, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2024, sp. zn. 8 Tdo 958/2024, ECLI:CZ:NS:2024:8.TDO.958.2024.1

Číslo: 24A/2026

Právní věta:

Věcný nebo listinný důkazní prostředek ve smyslu § 347a odst. 1 tr. zákoníku se musí vztahovat ke skutečnostem, jež jsou podstatné (významné) pro rozhodnutí soudu. Trestný čin maření spravedlnosti je spáchán již samotným úmyslným předložením padělaného nebo pozměněného důkazního prostředku. Pro závěr o naplnění jeho znaků není podstatné, zda byl důkazní prostředek proveden, jestli z něj soud vycházel, ani zda jím bylo rozhodnutí soudu skutečně ovlivněno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.11.2024

Spisová značka: 8 Tdo 958/2024

Číslo rozhodnutí: 24A

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření spravedlnosti

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 347a odst. 1 tr. zákoníku

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného K. V. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 6. 2024, sp. zn. 44 To 152/2024, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 2 T 131/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obviněný K. V. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 3. 2024, č. j. 2 T 131/2023-164, uznán vinným přečinem maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku. Za tento trestný čin (jednání popsána ve výrocích 1 a 2 citovaného rozsudku) byl podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku a § 67 odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 19 000 (devatenáct tisíc) Kč, vyměřenému jako 100 (sto) denních sazeb, přičemž jedna denní sazba činí 190 (sto devadesát) Kč.

2. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 3. 2024, č. j. 2 T 131/2023-164, napadli obviněný a státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 (toliko v neprospěch obviněného do výroku o trestu) odvoláními, která Městský soud v Praze usnesením ze dne 5. 6. 2024, č. j. 44 To 152/2024-188, podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti uvedenému usnesení Městského soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání, ve kterém uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. V rámci uplatněných námitek předně uvedl, že samotné předložení jakékoliv listiny, byť by byla pozměněná či padělaná, není dostatečným jednáním, které by naplnilo skutkovou podstatu přečinu maření spravedlnosti. V této souvislosti zdůraznil, že nezbytnou podmínkou naplnění uvedené skutkové podstaty je, že tato listina musí mít podstatný význam pro rozhodnutí, což listina „Poučení adresáta“ nesplňuje, neboť nemůže mít podstatný vliv na rozhodnutí soudu o doručovacích lhůtách, byť by byla předložena v soudním řízení v jakékoliv podobě. Běh lhůt není totiž odvislý od obsahu či doručení listiny „Poučení adresáta“, tento se odvíjí ode dne doručení, resp. od data dodání výzvy či písemnosti do právní sféry adresáta. V této souvislosti poukázal na § 24 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, s tím, že okamžik doručení je stanoven zákonem, nikoliv zmíněnou listinou. Běh lhůt podle obviněného počíná od okamžiku připravení zásilky k vyzvednutí na poště, případně od data vyplnění Českou poštou ve výzvě k vyzvednutí zásilky (v návaznosti na dikci správního řádu a tam upravený běh lhůt). Fakt, že uvedená listina neměla podstatným způsobem vliv na rozhodnutí v soudním řízení, ve kterém byla předložena, potvrzuje podle dovolatele fakt, že nebyl v řízeních úspěšný a soudy od dané listiny žádný běh lhůt neodvozovaly. Stejně tak nebylo podle dovolatele prokázáno, že by předložil listinu, o níž věděl, že byla pozměněná či padělaná. V této souvislosti poukázal na výpověď doručovatelky K. S ohledem na shora uvedené skutečnosti navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 6. 2024, č. j. 44 To 152/2024-188, zrušil a podle § 226 písm. b) tr. ř. jej zprostil obžaloby, neboť popsany skutek není trestným činem.

4. K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle něj lze pod deklarovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. podřadit námitky, že předložené listiny neměly podstatný význam pro rozhodnutí. Ty však státní zástupce považuje za nedůvodné. Přečinu maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku se podle něj obviněný dopustil tak, že v řízení před soudem předložil listinný důkazní prostředek, který měl podstatný význam pro rozhodnutí a o němž věděl, že je pozměněný, a to v úmyslu použít jej jako pravý. Podstatný význam pro rozhodnutí má takový listinný důkazní prostředek, který orgán uvedený v § 347a odst. 1 tr. zákoníku (v posuzovaném případě soud rozhodující o správní žalobě), musí vzít v úvahu při řešení otázky, o níž má rozhodovat. V posuzovaném případě byla v obou řízeních o správních žalobách řešena otázka včasnosti podání řádného opravného prostředku a pro posouzení této otázky mělo zásadní význam datum, ke kterému byly předmětné zásilky správního orgánu na poště připraveny k vyzvednutí. Podle běžné praxe vhazuje doručovatel zásilky při neúspěšném pokusu o doručení do poštovní schránky. Pokud byly listiny opatřeny pozdějšími daty, vyvstaly pochybnosti o tom, ke kterému datu skutečně proběhly neúspěšné pokusy o doručení a o připravenosti zásilek k vyzvednutí na poště, resp. byly způsobily vyvolat pochybnosti o správnosti údajů uvedených v jiných dokumentech (doručenka, výzva k vyzvednutí zásilky). Krajský soud v Praze, který rozhodoval v předmětných věcech, musel dovolatelem předložené listinné důkazy vzít v úvahu, což také učinil (o tomto svědčí skutečnost, že ve věci sp. zn. 52 A 23/2021 ověřoval okolnosti doručování a uložení zásilky osobním výslechem poštovní doručovatelky, přičemž zjištěné skutečnosti se týkaly i věci vedené pod sp. zn. 43 A 12/2022). Předložené listiny tak měly podstatný význam pro rozhodnutí soudu. Přečin podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku je navíc dokonán již předložením pozměněného listinného důkazu a není nutné, aby v důsledku jednání pachatele došlo k vydání nesprávného rozhodnutí. Je tak zcela irelevantní, že ve věci sp. zn. 52 A 23/2021, byla správní žaloba zamítnuta a ve věci sp. zn. 43 A 12/2022, vzal obviněný podanou žalobu zpět. Pokud jde o námitku, podle které mohly být listiny nesprávně vyplněny poštovní doručovatelkou, jde o námitky skutkové, deklarovanému dovolacímu důvodu neodpovídající. S ohledem na uvedené skutečnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně

neopodstatněné, když současně vyjádřil svůj souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání, a to i pro případ jiného rozhodnutí ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací [§ 265c tr. ř.] shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit [§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.]. Dovolání obsahuje i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f odst. 1 tr. ř.

6. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod, jehož existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

7. Podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je pak možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třebaže nejde o trestný čin nebo sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek ve skutkové větě výroku o vině popsán. Z těchto skutečností pak vyplývá, že Nejvyšší soud se nemůže odchýlit od skutkového zjištění, které bylo provedeno v předcházejících řízeních, a protože není oprávněn v rámci dovolacího řízení jakýmkoliv způsobem nahrazovat činnost nalézacího soudu, je takto zjištěným skutkovým stavem vázán (srov. rozhodnutí Ústavního soudu [II. ÚS 760/02](#), [IV. ÚS 449/03](#)).

8. Nejvyšší soud musí rovněž zdůraznit, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku [§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.]. Tím je naplněno základní právo obviněných dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 73/03](#)). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním [§ 265f odst. 1 tr. ř.] a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem - advokátem [§ 265d odst. 2 tr. ř.].

IV. Důvodnost dovolání

9. Nejvyšší soud považuje za potřebné uvést, že námitky, které obviněný uplatňuje v tomto mimořádném opravném prostředku, jsou obsahově shodné s argumentací - obhajobou uplatněnou

nejen v řízení před soudy nižších stupňů, ale rovněž v odvolání. V souvislosti s problematikou námitek již v dřívějších fázích řízení zmiňovaných je nutno konstatovat, že rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu [C. H. BECK, ročník 2002, svazek 17, pod T 408], mj. uvádí, že opakuje-li obviněný v dovolání v podstatě jen námitky uplatněné již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, s kterými se soudy obou stupňů dostatečně a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

10. Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. bylo již shora uvedeno, že je dán v případech, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení (před novelou provedenou zákonem č. 220/2021 Sb. se jednalo o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.). Pod tento dovolací důvod tak bylo možno podřadit námitky, že předložené listiny neměly podstatný vliv na rozhodnutí a – s jistou mírou tolerance – že nebylo prokázáno, že by obviněný předložil listiny, o nichž věděl, že byly pozměněny či padělány. Tyto námitky však považoval Nejvyšší soud za neopodstatněné, a to z následujících důvodů.

11. Nejvyšší soud považuje primárně za podstatné uvést, že přečin maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku se dopustí ten, kdo pro účely zahájení řízení před soudem, před mezinárodním soudním orgánem nebo trestního řízení anebo v takovém řízení předloží věcný nebo listinný důkazní prostředek, který má podstatný význam pro rozhodnutí, o kterém ví, že je padělaný nebo pozměněný, v úmyslu, aby byl použit jako pravý, anebo padělá nebo pozmění takový důkazní prostředek v úmyslu, aby byl použit jako pravý. Přečin maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku je předčasně dokonáný trestný čin, k jehož naplnění se nevyžaduje, aby pachatel dosáhl svého cíle, tedy úspěšně oklamal soud. Sledovaným cílem při zavádění tohoto ustanovení bylo pojmout tento trestný čin jako formální a předčasně dokonáný, u něhož není nezbytné, aby takovou věc nebo listinu soud skutečně také k důkazu provedl (např. právě proto, že rozpoznal, že jde o padělek) či dokonce z něj vycházel. Z hlediska objektivní stránky totiž postačí pouhé předložení padělané či pozměněné věci či listiny, aniž by byl žádán jakýkoli výsledek tím vyvolaný (ŘÍHA, Jiří. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4374, marg. č. 7.). Nutno také zdůraznit, že onen listinný či věcný důkaz se musí vztahovat k těm skutečnostem, jež jsou podstatné (významné) pro rozhodnutí, a je tedy navržen k jejich prokázání, nejde proto o důkazní prostředek (resp. důkaz) týkající se zcela nevýznamné a nepodstatné okolnosti. Je-li tedy ve skutkové podstatě uvedeného trestného činu výslovně uvedeno, že důkazní prostředek musí mít podstatný význam pro rozhodnutí, není tím myšleno faktické ovlivnění názoru soudu, nýbrž že jím je prokazovaná okolnost významná pro posouzení věci. Objektem této skutkové podstaty je zájem na ochraně soudního řízení před padělanými důkazními prostředky, které by bránily řádnému zjištění skutkového stavu, zájem společnosti na řádném zjištění skutkového stavu v soudním řízení a zamezení klamání soudu padělanými či pozměněnými důkazy, tedy na čistotě důkazního řízení a správného, spravedlivého a zákonného rozhodnutí nezatíženého vadami důkazního řízení. Nemůže být pochyb o tom, že je ve společenském zájmu, aby zahájení (např. učiněním podání – v civilním řízení sporném půjde o podání žaloby, v trestní věci může jít o podání tzv. trestního oznámení), i průběh celého soudního řízení nebylo zatíženo nepravdivými důkazy, úmyslně předloženými jedním z účastníků řízení. Není přitom rozhodné, jak uvedeno výše, zda konkrétní padělaný nebo pozměněný listinný či věcný důkaz ovlivnil rozhodnutí soudu, a to nejen pro zmíněný společenský zájem na bezvadném důkazním řízení nezbytném pro správné skutkové závěry soudů, ale rovněž s ohledem na hospodárnost řízení, neboť hodnocení důkazů by za takto ztížené situace vyžadovalo míru obezřetnosti nespojitelnou s požadavkem na efektivní justici. Lze uzavřít, že při zavádění trestného činu maření spravedlnosti byl kladen zjevný důraz na zajištění spolehlivosti a autenticity listinných a věcných důkazů v soudním řízení (příp. řízení před mezinárodním soudním orgánem a v trestním řízení), přičemž objektivní stránka maření

spravedlnosti je naplněna již předložením padělaného (pozměněného) důkazu, neboť již tím je ohrožena podstata soudního řízení nepřijatelným způsobem (PROVAZNÍK, Jan. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1. a 16.).

12. Z učiněných skutkových zjištění vyplývá, že obviněný ve dvou případech, a to v rámci řízení o správní žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Středočeského kraje, Odboru legislativně právního a krajského živnostenského úřadu a o správní žalobě proti nečinnosti správního orgánu v řízení vedeném Městským úřadem Lysá nad Labem, předložil jako důkazní prostředek listiny „Poučení adresáta“, o nichž věděl, že jsou pozměněné v části datum a podpis doručovatele, přičemž se takto snažil dosáhnout zrušení předmětného rozhodnutí Krajského úřadu Středočeského kraje (správní žalobou brojil proti rozhodnutí odvolacího správního orgánu, který jeho odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí správního orgánu zamítl jako opožděné s tím, že obviněný ve správní žalobě tvrdil, že odvolací lhůtu nezmeškal) a kladného rozhodnutí soudu o správní žalobě k poskytnutí ochrany proti jím tvrzené nečinnosti Městského úřadu Lysá nad Labem, který se nezabýval jím podaným odporem, neboť jej považoval rovněž za opožděný.

13. Z podaných námitek je zřejmé, že se obviněný snaží důležitost předložených listin pro daná soudní řízení bagatelizovat. To však nekoresponduje s jeho kroky, kdy se prostřednictvím právě těchto listin snažil dosáhnout kladných rozhodnutí soudu spočívajících ve zrušení předmětných rozhodnutí správních orgánů. V tomto ohledu je rovněž třeba zdůraznit, že stejné námitky byly uplatněny již před odvolacím soudem, který se se závěry soudu prvního stupně ztotožnil a s těmito námitkami se patřičným způsobem vypořádal. Na argumentaci obou soudů Nejvyšší soud plně odkazuje a s vyslovenými závěry se ztotožňuje, když navíc skutková zjištění potvrzují, že v obou řízeních o správních žalobách byla řešena otázka včasnosti podání opravných prostředků, přičemž předložené listiny měly nepochybně prokázat, že dovolatel podal opravné prostředky včas. V tomto ohledu státní zástupce ve svém vyjádření výstižně poukázal na skutečnost, že Krajský soud v Praze, který projednával uvedené správní žaloby, musel obviněným předložené listiny vzít do úvahy a v té souvislosti vést dokazování. Na důležitosti předložených listin pro řízení ničeho nemění skutečnost, že obviněný nebyl v řízeních úspěšný (srov. závěry obsažené v bodě 12). Námitka obviněného je tak neopodstatněná.

14. Nad rámec uvedeného pak považuje Nejvyšší soud za potřebné dále zmínit, že svědkyně I. K. (dříve P.), která pracovala jako poštovní doručovatelka, v rámci výslechu před soudem prvního stupně uvedla, že v případě nezastižení adresáta doma vhadzuje do schránky výzvu obsahující údaj o tom, kdy byla příslušná písemnost uložena na poště, přičemž výzva obsahuje čas, kdy doručovatelka na místě byla a její podpis. Spolu s výzvou je pak do schránky vhadzováno i „Poučení adresáta“. Je tak zřejmé, že obviněný disponoval příslušnými výzvami i poučeními. Logický je pak závěr, že včasnost podaných opravných prostředků nemohl obviněný dokládat těmito výzvami, neboť tyto obsahovaly příslušné časové údaje, oproti „Poučení adresáta“, která zmíněná data neobsahovala, tudíž byla použitelná pro tvrzení, že opravné prostředky proti rozhodnutí správních orgánů podal včas. V tomto ohledu soud prvního stupně dospěl ke zjištění, že poučení byla uvedenou svědkyní vhozena do schránky obviněného nevyplněná (prázdna), přičemž k jejich vyplnění došlo dodatečně, a to na první pohled odlišným písmem než na doručenkách, které svědkyně vyplnila, a jinou (tmavší a silnější) propisovací tužkou, než svědkyně používala, a s odlišným formátem dat. Svědkyně navíc odmítla, že by výzva a poučení byly do schránky vhozeny v rozdílné dny.

15. Za neopodstatněnou rovněž považoval Nejvyšší soud námitku, že nebylo prokázáno, že dovolatel předložil listiny, o nichž věděl, že byly pozměněny či padělané. Touto otázkou se velmi pečlivě zabýval soud prvního stupně, na jehož závěry Nejvyšší soud plně odkazuje. Výstižně pak soud prvního stupně zmínil, že v případě jednání pod bodem 2 výroku rozsudku byl obviněnému dne 14. 12. 2020 zaslán e-mail o neúspěšném pokusu o doručení a uložení zásilky a dne 21. 12. 2020 e-mail

upozorňující na blížící se konec úložní doby. Soud prvního stupně pak zcela správně s ohledem na uvedené skutečnosti dospěl k závěru, že dovolatel si musel být velice dobře vědom toho, že data uvedená na jím předložených poučeních neodpovídají skutečnosti, a to i vzhledem k vyplněným údajům na výzvě rovněž vhozené do schránky (viz shora bod 14), a přesto tyto zfalšované dokumenty jako listinné důkazní prostředky, které měly podstatný význam pro rozhodnutí, soudu předložil. Subjektivní stránka zmíněného trestného činu tak byla jednoznačně naplněna.

16. Zbylé v dovolání uplatněné námitky (týkající se především skutečnosti, že příslušné listiny mohly být nesprávně vyplněny poštovní doručovatelkou) směřují proti učiněným skutkovým zjištěním s tím, že obviněný se domáhá jejich změny. Tyto námitky tak mohly být uplatněny prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., což obviněný neučinil [nutno podotknout, že bez odkazu na relevantní skutečnosti zakládající relevantnost takových námitek by však uplatněný dovolací důvod naplněn nebyl]. Nejvyšší soud však nad rámec uvedeného považuje za nezbytné zdůraznit, že soudy věnovaly náležitou péči i hodnocení důkazů, přičemž příslušná skutková zjištění byla učiněna na podkladě zhodnocení relevantních důkazů, převážně v podobě svědecké výpovědi a listin. Mezi provedeným dokazováním a učiněnými skutkovými zjištěními tak není žádný rozpor, natož zjevný (extrémní).

17. Nejvyšší soud považuje za potřebné, byť opětovně, k námitkám, které obviněný uplatnil v dovolání a kterými se již soudy nižších stupňů zabývaly, nejen v souvislosti s již shora zmíněným rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), ale také z pohledu ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř. (odůvodnění rozhodnutí o dovolání) odkázat na usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2947/08](#), ze kterého mj. vyplývá, že i Evropský soud pro lidská práva zastává stanovisko, že soudům adresovaný závazek, plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy, promítnutý do podmínek kladených na odůvodnění rozhodnutí, „nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument“ a že odvolací soud „se při zamítnutí odvolání v principu může omezit na převzetí odůvodnění nižšího stupně“ (např. věc *García proti Španělsku*). Pokud uvedené platí pro odvolací řízení, tím spíše je aplikovatelné pro dovolací řízení se striktně vymezenými dovolacími důvody, při zjištění, že soudy nižších stupňů již shodným námitkám věnovaly dostatečnou pozornost. Dále je nezbytné dovolatele upozornit, a to v souvislosti s představami obviněných, že je povinností Nejvyššího soudu opětovně reagovat na veškeré jejich námitky, také na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. [III. ÚS 1337/17](#), kde tento mj. uvedl, že institut dovolání nezakládá právo na přezkum rozhodnutí nižších soudů ve stejné šíři jako odvolání.

18. Vzhledem ke všem shora uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud dovolání obviněného jako celek odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., z toho důvodu nemusel věc obviněného meritorně přezkoumávat podle § 265i odst. 3 tr. ř. V souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. pak Nejvyšší soud o odmítnutí dovolání rozhodl v neveřejném zasedání.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2024, sp. zn. 6 Tdo 595/2024, ECLI:CZ:NS:2024:6.TDO.595.2024.1

Číslo: 24B/2026

Právní věta:

Věcný nebo listinný důkazní prostředek ve smyslu § 347a odst. 1 tr. zákoníku se musí vztahovat ke skutečností, jež jsou podstatné (významné) pro rozhodnutí soudu. Trestný čin maření spravedlnosti je spáchán již samotným úmyslným předložením padělaného nebo pozměněného důkazního prostředku. Pro závěr o naplnění jeho znaků není podstatné, zda byl důkazní prostředek proveden, jestli z něj soud vycházel, ani zda jím bylo rozhodnutí soudu skutečně ovlivněno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.08.2024

Spisová značka: 6 Tdo 595/2024

Číslo rozhodnutí: 24B

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření spravedlnosti

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 347a odst. 1 tr. zákoníku

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného V. J. proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2024, sp. zn. 9 To 456/2023, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 6 T 121/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Chebu ze dne 14. 11. 2023, sp. zn. 6 T 121/2023 (dále také jen „rozsudek soudu prvního stupně“), byl obviněný V. J. (dále jen „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným přečinem maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že:

dne 25. října 2021 podal prostřednictvím svého právního zástupce JUDr. Josefa Kašpara k Okresnímu soudu v Chebu návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, jímž se domáhal, aby H. I. byla uložena povinnost uhradit mu částku 780 000 Kč s příslušenstvím a náklady řízení z titulu smlouvy o půjčce uzavřené mezi ním a H. I. dne 20. 8. 2019, kdy k docílení úspěchu ve věci předložil soudu jako důkazní prostředek ověřenou kopii písemné smlouvy o půjčce ze dne 20. 8. 2019 mezi ním a H. I., která potvrzovala existenci daného závazkového vztahu co do důvodu a výše, přestože věděl, že jde o padělek a že H. I. s ním

takovou písemnou smlouvu nikdy neuzavřela a že pod smlouvou podepsaný svědek J. S. nebyl uzavření a podpisu smlouvy přítomen.

2. Za to byl obviněný podle § 347a odst. 3 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 200 denních sazeb ve výši 500 Kč, tedy v celkové výši 100 000 Kč. Podle § 68 odst. 5 trestního zákoníku soud dále stanovil, že peněžitý trest může být zaplacen v deseti splátkách ve výši 10 000 Kč; první splátka musí být zaplacena do třiceti dnů poté, co bude obviněný vyzván podle § 341 tr. ř. k zaplacení peněžitého trestu; ostatních devět splátek musí být zaplaceno vždy do každého 20. dne v měsíci způsobem sděleným obviněnému v uvedené výzvě počínaje prvním měsícem následujícím po doručení uvedené výzvy obviněnému; výhoda splátek odpadá, nezaplatí-li obviněný jakoukoli dílčí splátku včas.

3. Proti shora citovanému rozsudku podal obviněný odvolání. Krajský soud v Plzni rozhodl rozsudkem ze dne 6. 2. 2024, sp. zn. 9 To 456/2023, jímž z podnětu tohoto řádného opravného prostředku podle 258 odst. 1 písm. e) tr. ř. napadený rozsudek zrušil ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že za výše popsanou trestnou činnost odsoudil obviněného podle § 347a odst. 3 tr. zákoníku za použití § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku k peněžitému trestu ve výměře 100 denních sazeb ve výši 500 Kč, tedy v celkové výši 50 000 Kč. Podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku bylo stanoveno, že peněžitý trest může být zaplacen v deseti měsíčních splátkách po 5 000 Kč. Výhoda splátek odpadá, nezaplatí-li obviněný jakoukoliv dílčí splátku včas. Jinak zůstal napadený rozsudek nezměněn.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku soudu druhého stupně podal obviněný dovolání, které opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. V první řadě namítl, že nebyla zachována totožnost skutku vzhledem k významným rozdílům mezi zněním výroku o vině odsuzujícího rozsudku, žalobním návrhem a usnesením o zahájení trestního stíhání. Popis jednání měl doznat změn ve spojitosti s původním tvrzením, že návrh na vydání elektronického platebního rozkazu podal sám obviněný, což však soud prvního stupně upravil na tvrzení, že tak obviněný učinil prostřednictvím svého právního zástupce. Došlo tím k posunu v popisu, neboť z osobního jednání se stalo jednání v zastoupení. Obdobně významnou změnou mělo být nahrazení tvrzení o předložení listiny tvrzením o předložení úředně ověřené kopie listiny. Ostatně formulace, že k doložení této listiny došlo osobně obviněným, je v rozporu s prokázanou skutečností, že se jednalo o přílohu k návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu, tedy nebyla předložena. Zcela nově byly do skutkové věty doplněny i informace, co si obviněný nárokoval, že si měl být vědom falzifikace smlouvy a informace o obsahu smlouvy (že potvrzovala existenci závazkového vztahu). Pro tyto rozdíly v popisu by se pak mohlo jednat „o dvě zcela odlišná právní jednání“. Podstatné rovněž má být i vymezení následku jako vzniku škody H. I. v usnesení o zahájení trestního stíhání (780 000 Kč), což se však nepřeneslo do skutkové věty, ba žádný konkrétní následek v obžalobě nebo v rozhodnutích soudů nižších stupňů nebyl vymezen. Odvolací soud toliko ve svém odůvodnění v rozporu s judikaturou poukázal na typ následku, který doplnil o své vlastní hypotézy. Jelikož obviněný osobně nerealizoval jednání, které je mu kladeno za vinu, soudy ho v rozporu s § 22 tr. zákoníku nesprávně určily jako pachatele.

5. Zásadního pochybení doznalo podle dovolatele i posouzení znaků skutkové podstaty trestného činu maření spravedlnosti. Z kontextu zákonné úpravy elektronického platebního rozkazu vyplývá, že k návrhu na jeho vydání se důkazy nedokládají a soud z nich ani nevychází. Nebyl tak naplněn znak uvedené skutkové podstaty předpokládající předložení důkazního prostředku, který má podstatný význam pro rozhodnutí, neboť z procesního a hmotněprávního hlediska dotčená listina nemohla být soudem zohledněna při rozhodování. Odvolací soud v této souvislosti bez bližšího odůvodnění argumentoval, že jde o trestný čin předčasně dokonáný, čemuž však nesvědčí komentářová literatura

(obviněným specifikovaný a citovaný komentář trestního zákoníku a trestního řádu kolektivu autorů pod vedením Jiřího Jelínka), podle které dokonání činu nastává v případě, kdy měl důkazní prostředek význam pro rozhodnutí. Nenaplnění uvedeného znaku skutkové podstaty má význam i v tom ohledu, že k tomu se vázající úmyslné zavinění není součástí popisu ve skutkové větě. Obviněný rovněž na tomto základě vytkl, že se soudy nižších stupňů nevypořádaly se zánikem trestní odpovědnosti pro dobrovolné upuštění od dalšího jednání ve smyslu § 21 odst. 3 tr. zákoníku, protože v předmětném řízení došlo k uzavření smíru, který nebyl meritorním rozhodnutím, a škodlivý následek tedy objektivně nemohl nastat. S tímto se pojí i skutečnost, že dohodou účastníků potvrzenou soudem obviněný dobrovolně zamezil škodlivému následku, neboť nebylo provedeno dokazování, které by mohlo ovlivnit rozhodnutí soudu, čímž byly splněny podmínky účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku, a to i v případě, pokud by trestný čin maření spravedlnosti byl předčasně dokonán. Nemůže obstát ani závěr odvolacího soudu o potencionální způsobilosti důkazu ovlivnit rozhodnutí soudu, neboť to je třeba posuzovat fakticky, tedy zda k ovlivnění došlo, či nikoliv. Dále je rozhodné, jestli důkazní prostředek mohl změnit meritorní výrok rozhodnutí, ne pouze ovlivnit úvahy soudu. V projednávaném případě nebyly dány pochybnosti o existenci závazku. Z těchto důvodů pak podmínka významu důkazního prostředku pro soudní rozhodnutí splněna nebyla. Dovolatel dále dovodil, že pohledávku vůči H. I. objektivně měl, v civilním řízení by se svého nároku domohl a nebyl by žádný rozdíl mezi přiznáním nároku soudem z titulu smlouvy o půjčce a z titulu bezdůvodného obohacení. Vyjádřil pak opakovaně nesouhlas s takovým pojetím jeho skutku, podle něhož je rozhodné pro vyvození trestní odpovědnosti již samotné předložení falzifikované listiny soudu. Nadto setrval na názoru, že jeho postup v civilním řízení nutno hodnotit jako upuštění od dokonání skutku podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku či naplnění podmínek účinné lítosti podle § 33 odst. 1 tr. zákoníku, pročež odpadá jeho trestní odpovědnost. Tím se soudy nižších stupňů nezabývaly.

6. Z výše uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a tomuto soudu přikázal, aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

7. Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve svém písemném vyjádření k dovolání konstatoval, že obviněný v podstatě opakuje námitky, s nimiž se již přesvědčivě vypořádaly soudy nižších stupňů, což je činí neopodstatněnými. Ve svém odůvodnění odvolací soud správně uvedl, že vytykané nedodržení totožnosti skutku nemá opodstatnění, přičemž bez dalšího tato námitka nenaplnuje žádný z dovolacích důvodů. Samotné výhrady obviněného ostatně ani nesměřují do podstaty jeho jednání. Obdobně pečlivým způsobem se odvolací soud vypořádal i s dalšími dovolatelovými námitkami, na jehož odůvodnění státní zástupce odkázal. Ve stručnosti proto jen shrnul, že znění skutkové podstaty trestného činu maření spravedlnosti podle § 347a tr. zákoníku nevyklučuje její naplnění prostřednictvím jiného a ani předčasné dokonání, proti čemuž obviněný brojí. Nelze ani akceptovat argumenty o bezvýznamnosti předložené padělané smlouvy. Z těchto důvodů pak nejsou dány vady dokazování či skutkových zjištění (které obviněný fakticky ani netvrdí) a ani vady právní kvalifikace.

8. Z výše uvedených důvodů státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné a toto rozhodnutí učinil v neveřejném zasedání za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. a v případě odlišného stanoviska Nejvyššího soudu rovněž souhlasil s postupem ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska rozhodování

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí nebo zda tu

nejsou důvody pro jeho odmítnutí.

10. Dospěl přitom k závěru, že dovolání podané proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 2. 2024, sp. zn. 9 To 456/2023, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. Obviněný je osobou oprávněnou k podání dovolání podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

11. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem, který lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly. Nejvyšší soud proto nejprve hodnotil, zda obviněným vznesené námitky svým obsahem vyhovují jím uplatněným důvodům dovolání.

12. Podle dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat tehdy, jestliže jsou rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Naplnění tohoto dovolacího důvodu tak vyžaduje významné narušení procesu dokazování, které má za následek deformaci skutkových zjištění v intenzitě, která již v dostatečné míře zasahuje do práva na spravedlivý proces a je s to ovlivnit rozhodnutí soudů o otázce naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu. Tento dovolací důvod tedy nemohou naplnit námitky, které toliko obecně vytýkají nesprávné hodnocení důkazů, případně pouze nastiňují jinou verzi skutkového stavu, aniž by označily konkrétní evidentní rozpory mezi obsahem důkazů a jejich interpretací soudy obou stupňů, ani takové námitky, které se týkají jen nepodstatných skutkových zjištění.

13. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že tento dovolací důvod je určen k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Jeho podstatou tudíž je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. V mezích dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze tedy namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo že jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

IV. Důvodnost dovolání

14. Vzhledem k obsahu podaného dovolání lze uzavřít, že dovolatel ve svém podání systematicky neodlišil své procesní a hmotněprávní námitky, čímž ponechal Nejvyššímu soudu k vlastní úvaze podřazení jednotlivých výhrad pod zákonem stanovené dovolací důvody. V kontextu uvedeného dovolací soud dospěl k závěru, že výhrady zjevně spojované s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nelze podřadit pod tento ani jiný zákonem vymezený dovolací důvod. Oproti tomu námitky směřující proti právní kvalifikaci je možno formálně podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Tyto námitky však nelze hodnotit jako opodstatněné, odůvodňující požadovanou kasaci napadeného rozhodnutí.

15. Z uplatněných námitek plyne, že obviněný brojí jednak proti skutkové větě rozsudku okresního soudu a jednak proti právnímu posouzení jeho jednání. Nebyla podle něj zachována totožnost skutku, neboť popis jednání v rozsudku soudu prvního stupně se liší oproti usnesení o zahájení trestního stíhání a obžalobě ve skutečnostech ohledně předložení smlouvy soudu, práv a povinností vyplývajících ze smlouvy a následku jeho činu. Pokud jde o právní kvalifikaci, soudy obou stupňů ve svém hodnocení skutku neměly vzít v potaz, že obviněný nejednal osobně, že předložená smlouva nemohla mít vliv na vydání elektronického platebního rozkazu, a následný smír, účinnou lítost obviněného a objektivní existenci jeho pohledávky.

K dovolacím námitkám nepodřaditelným pod zákonné dovolací důvody

V bodech 16, 17, 18, 19 a 20 Nejvyšší soud vyložil, jaké námitky neodpovídaly zákonným důvodům dovolání, včetně svého stanoviska k nim.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

21. Pokud jde o právní posouzení jednání dovolatele, Nejvyšší soud podotýká, že k tomu uplatněné námitky (s výjimkou výhrady k osobě pachatele) jsou fakticky provázané s primární výhradou, že dokonání trestného činu maření spravedlnosti ve smyslu § 347a tr. zákoníku je závislé na výsledku. Obviněný tak brojí proti právním závěrům soudů, především pak soudu odvolacího, na základě argumentu, že následek trestného činu by nastal až meritorním rozhodnutím soudu opírajícím se o padělanou smlouvu.

22. V této souvislosti se Nejvyšší soud shoduje se závěrem odvolacího soudu, že přečin maření spravedlnosti podle § 347a odst. 1 tr. zákoníku je předčasně dokonáný trestný čin. Jak již komplexně a zcela správně rozvedl tento soud ve svém odůvodnění v bodě 19. a násl., k dokonání uvedeného činu se totiž nevyžaduje, aby pachatel dosáhl svého cíle, tedy úspěšně oklamal soud. Sledovaným cílem při zavádění tohoto ustanovení bylo pojmout tento trestný čin jako formální a předčasně dokonáný, u něhož není nezbytné, aby takovou věc nebo listinu soud skutečně také k důkazu provedl (např. právě proto, že rozpoznal, že jde o padělek) či dokonce z něj vycházel. Z hlediska objektivní stránky totiž postačí pouhé předložení padělané či pozměněné věci či listiny, aniž by byl žádán jakýkoli výsledek tím vyvolaný (ŘÍHA, Jiří. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4374, marg. č. 7.). Nutno také zdůraznit, že onen listinný či věcný důkaz se musí vztahovat k těm skutečnostem, jež jsou podstatné (významné) pro rozhodnutí a je tedy navržen k jejich prokázání, nejde proto o důkazní prostředek (resp. důkaz) týkající se zcela nevýznamné a nepodstatné okolnosti. Je-li tedy ve skutkové podstatě uvedeného trestného činu výslovně uvedeno, že důkazní prostředek musí mít podstatný význam pro rozhodnutí, není tím myšleno faktické ovlivnění názoru soudu, nýbrž že jím je prokazovaná okolnost významná pro posouzení věci.

23. I kdyby bylo odhlédnuto od záměru zákonodárce, Nejvyšší soud nemůže přisvědčit závěru dovolatele, že maření spravedlnosti je činem výsledčným. Jak již konstatoval (opět příležitým a vhodným způsobem) odvolací soud v bodě 17., objektem této skutkové podstaty je zájem na ochraně soudního řízení před padělanými důkazními prostředky, které by bránily řádnému zjištění skutkového stavu, zájem společnosti na řádném zjištění skutkového stavu v soudním řízení a zamezení klamání soudu padělanými či pozměněnými důkazy, tedy na čistotě důkazního řízení a správného, spravedlivého a zákonného rozhodnutí nezatíženého vadami důkazního řízení. Nemůže být pochyb o tom, že je ve společenském zájmu, aby zahájení (např. učiněním podání - v civilním řízení sporném půjde o podání žaloby, v trestní věci může jít o podání tzv. trestního oznámení), i průběh celého soudního řízení nebylo zatíženo nepravdivými důkazy, úmyslně předloženými jedním z účastníků řízení. Není přitom rozhodné, jak uvedeno výše, zda konkrétní padělaný nebo pozměněný listinný či věcný důkaz ovlivnil rozhodnutí soudu, a to nejen pro zmíněný společenský zájem na

bezvadném důkazním řízení nezbytném pro správné skutkové závěry soudů, ale rovněž s ohledem na hospodárnost řízení, neboť hodnocení důkazů by za takto ztížené situace vyžadovalo míru obezřetnosti nespojitelnou s požadavkem na efektivní justici. Lze uzavřít, že při zavádění trestného činu maření spravedlnosti byl kladen zjevný důraz na zajištění spolehlivosti a autenticity listinných a věcných důkazů v soudním řízení (příp. řízení před mezinárodním soudním orgánem a v trestním řízení), přičemž objektivní stránka maření spravedlnosti je naplněna již předložením padělaného (pozměněného) důkazu, neboť již tím je ohrožena podstata soudního řízení nepřípustným způsobem (PROVAZNÍK, Jan. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 1. a 16.).

24. V návaznosti na uvedené pak nelze přisvědčit úvaze obviněného, že svým jednáním nenaplnil dotčenou skutkovou podstatu trestného činu. Nemá významu, jestli jím předložená padělaná smlouva měla faktický vliv na rozhodnutí soudu vydat elektronický platební rozkaz, rovněž není relevantní, zda byl v pozdější fázi civilního řízení mezi obviněným a poškozenou uzavřen smír, či zda a jaký by byl výsledek sporu z jiného titulu, než jaký obviněný doložil (což je již ryze spekulativní závěr). Tyto námitky totiž svorně vychází z představy, že následek inkriminovaného jednání by nastal až meritorním rozhodnutím soudu na podkladě padělané smlouvy (jejíž falzifikaci a rozpor s realitou dovolatel nakonec nijak nerozporuje), s čímž se však (jak rozebráno výše) Nejvyšší soud neztotožnil. Podstata trestné činnosti obviněného spočívá již v samotném vědomém předložení falzifikované smlouvy, kterou podložil svá tvrzení o existující pohledávce, společně s návrhem na zahájení civilního řízení. Za takto shrnuté situace nelze dojít k jinému závěru, než jaký učinily soudy obou stupňů, a to, že cílem obviněného bylo oklamat soud, ve kterém by byla předmětná padělaná smlouva týkající se významné skutečnosti (existence pohledávky) hodnocena jako pravá, což mohlo mít nezanedbatelný vliv na výsledek civilního řízení. Popsaným jednáním obviněný beze zbytku naplnil všechny znaky dotčeného trestného činu, neboť zjevně a cíleně ohrozil fungování soudního řízení, aby tím získal pro sebe prospěch. Čin je pak třeba v popsanych souvislostech považovat za dokonaný již okamžikem, kdy obviněný prostřednictvím právního zástupce podal soudu návrh na zahájení řízení (vydání elektronického platebního rozkazu) právě spolu s padělaným důkazem v podobě smlouvy o půjčce, který byl způsobilý ovlivnit rozhodnutí soudu, neboť měl prokázat podstatnou okolnost významnou pro rozhodnutí soudu. Jak již bylo uvedeno, s ohledem na povahu trestného činu (předčasně dokonaného a formálního, nezávislého na výsledku) je pak lhostejno, zda fakticky soud k takovému důkazu přihlédl či nikoli a zda zahájené řízení případně následně skončilo smírem účastníků schváleným občanskoprávním soudem. Pokud v těchto souvislostech obviněný poukazoval opakovaně na § 172 a § 174a o. s. ř., podle nichž údajně není relevantní, zda soudu byla k návrhu na vydání elektronického platebního rozkazu doložena sporná listina (smlouva o půjčce s poškozenou), neboť soud v tomto případě neprovádí dokazování, lze plně souznít s poukazem soudu prvního stupně na přesné znění § 172 o. s. ř., které se uplatní i ve vztahu k § 174a o. s. ř., podle něhož soud vydá (elektronický) platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. Je tedy zcela zřejmé, že ani v tomto případě zjednodušeného postupu civilního soudu nemůže být a nebude eventuální vyhovění vznesenému nároku odvislé od pouhého návrhu, nýbrž je třeba nárok tvrdit a své tvrzení případně i podpořit důkazně, byť následně důkazní řízení jako takové prováděno není a soud může pozitivně rozhodnout na základě toho, co k oprávněnosti vznášeného nároku žalobce pouze tvrdí. Ani v takovém případě však není vyloučena trestnost jednání pachatele spočívajícího v předložení padělků pro účely zahájení řízení nebo po jeho zahájení. Pakliže ve finále konkrétnímu návrhu obviněného bylo vyhověno, není pochyb, že jím uplatněný důkazní prostředek měl pro rozhodnutí podstatný význam, ač s ohledem na shora uvedené postačuje jeho způsobilost ovlivnit rozhodnutí soudu nezávisle na dalším průběhu řízení. Nepochybně se v případě inkriminované ověřené kopie smlouvy o půjčce jednalo o padělaný důkaz, jímž měla být prokázána okolnost, na níž mělo stát budoucí rozhodnutí soudu, která je pro ně rozhodná, významná a závisí na ní výrok rozhodnutí. Při posouzení naplnění znaku „podstatného významu pro rozhodnutí“ (který dovolatel zpochybnil) není třeba vyčkat na

výsledek řízení, v němž byla padělaná listina použita (není tedy rozhodné, zda padělaný prostředek měl na rozhodnutí soudu skutečný vliv), musí se jen týkat okolnosti s podstatným významem pro rozhodnutí. (ŘÍHA, Jiří. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4376, marg. č. 8.) Předložil-li obviněný padělanou smlouvu o půjčce, která měla představovat titul pro přiznání nároku, není o potenciálu takového padělaného důkazu pochyb.

25. Jelikož s námitkami vůči dokonání trestného činu maření spravedlnosti se v potřebném rozsahu zabýval a řádně se s nimi vypořádal i odvolací soud, Nejvyšší soud považuje dále za zcela postačující odkázat na podrobné hodnotící úvahy a závěry tohoto soudu vyjádřené ve výše odkazovaných pasážích. K tomu dodává, že problematikou nutností reakce (odpovědi) na opakující se otázky (argumentaci) obviněného se zabýval Ústavní soud i Evropský soud pro lidská práva. Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2947/08](#), mj. zmínil, že i Evropský soud pro lidská práva zastává stanovisko, že soudům adresovaný závazek, plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy, promítnutý do podmínek kladených na odůvodnění rozhodnutí, „nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument“ a že odvolací soud „se při zamítnutí odvolání v principu může omezit na převzetí odůvodnění nižšího stupně“ (např. věc G. proti Španělsku). Pokud uvedené platí pro odvolací řízení, tím spíše je aplikovatelné pro dovolací řízení se striktně vymezenými dovolacími důvody, při zjištění, že soudy nižších stupňů již shodným námitkám věnovaly dostatečnou pozornost.

26. Součástí dovolací argumentace je rovněž výhrada obviněného, že uzavření smíru vykazuje znaky účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku. V teoretické rovině lze přisvědčit obviněnému v tom, že i přesto, že se jedná o předčasně dokonáný trestný čin, trestní odpovědnost za maření spravedlnosti předložením padělaného (nebo pozměněného) listinného nebo věcného důkazu může zaniknout účinnou lítostí (ŘÍHA, Jiří. § 347a [Maření spravedlnosti]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4388, marg. č. 24.). Je však nutno zdůraznit, že zánik trestní odpovědnosti v případech taxativně vyjmenovaných trestných činů ve smyslu § 33 tr. zákoníku je podmíněn dobrovolným zamezením škodlivého následku, jeho nápravou [písm. a) uvedeného ustanovení], nebo učiněním oznámení o trestném činu v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno [písm. b) uvedeného ustanovení]. Jestliže byl škodlivý následek napraven bez pachatelova přičinění působením jiných osob nebo sil, neprospívá to pachateli z hlediska ustanovení o účinné lítosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2024, sp. zn. [6 Tdo 707/2023](#)). V případě obviněného nelze o dobrovolném napravení škodlivého následku trestného činu uvažovat. Je sice pravdou, že došlo k dohodě účastníků ve formě soudního smíru, toho však obviněný dosáhl bez toho, aniž by odstranil, nebo alespoň upozornil na jím vzniklé ohrožení řádného dokazování a přeneseně i čistoty celého soudního řízení. Nevyvinul tedy žádnou konkrétní aktivitu, která by vedla k eliminaci ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem. U obviněného tak zcela absentuje zmiňovaná dobrovolná změna vnitřního postoje ke spáchanému trestnému činu, která by se projevila jedním z uvedených způsobů ve smyslu § 33 tr. zákoníku (např. tím, že by již před prvotním rozhodnutím soudu přiznal, že předložená listina je padělaná apod.). Naopak argumentace obviněného se do důsledku opět vrací k jeho předcházející a Nejvyšším soudem již vyvrácené námitce o vzniku škodlivého následku až meritorním rozhodnutím soudu. Vzhledem k tomu, že na trestný čin obviněného je třeba nahlížet jako na dokonáný, postrádá opodstatnění úvaha dovolatele o zániku trestní odpovědnosti za pokus trestného činu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku. Pro tyto důvody je výhrada obviněného o správnosti posouzení jeho trestní odpovědnosti soudy nižších stupňů neopodstatněná.

27. Obviněný rozporoval správnost právní kvalifikace skutku též z důvodu, že se osobně na předložení padělané listiny soudu nepodílel. V tomto případě však pominul, že pachatelem trestného činu je nejen ten, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu ... (§ 22 odst. 1

tr. zákoníku), nýbrž i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která ... nejednala zaviněně (§ 22 odst. 2 tr. zákoníku). Právě posledně zmiňované ustanovení o nepřímém pachateli se vztahuje na případ obviněného, neboť má oporu ve skutkovém zjištění soudu, podle něhož dovolatel prostřednictvím svého obhájce podal návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, k čemuž byla přiložena i dotyčná ověřená kopie falzifikované smlouvy. Jelikož nebylo zjištěno, že by si obhájce byl vědom pravé (resp. padělané) podstaty tohoto důkazního prostředku, závěr soudů o tom, že dovolatel je v projednávaném případě jediným pachatelem trestného činu maření spravedlnosti, tak nebyl důvod zpochybnit.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

28. Nelze pominout, že obviněný v úvodu svého mimořádného opravného prostředku formálně uplatnil též důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ve všech třech jeho alternativách citací zákonného ustanovení. Následně však v obsahu svého podání neuplatnil žádnou konkrétní námitku, kterou by bylo možno pod uplatněný dovolací důvod podřadit a s níž by se měl dovolací soud vypořádat. Jak již bylo v úvodu řečeno, nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly. Pokud se tak v případě uvedeného dovolacího důvodu nestalo, je třeba v této části dovolání považovat za podané z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

V.

Způsob rozhodnutí

29. Je tedy možno uzavřít, že obviněný V. J. své dovolání zdůvodnil výhradami, které dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. dílem mījely, dílem materiálně nenaplnily, což je činí neopodstatněnými. Nejvyšší soud proto jeho dovolání jako celek odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. pro zjevnou neopodstatněnost, přičemž tak za splnění podmínky uvedené v § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. učinil v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož [v] odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2025, sp. zn. 25 Cdo 1919/2024, ECLI:CZ:NS:2025:25.CDO.1919.2024.1

Číslo: 23/2026

Právní věta:

Po zániku právnické osoby s právním nástupcem vstupuje právní nástupce též do práva zaniklé právnické osoby na odpověď podle § 10 odst. 1 zákona č. 46/2000 Sb., tiskového zákona, které vzniklo jeho právnímu předchůdci.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.06.2025

Spisová značka: 25 Cdo 1919/2024

Číslo rozhodnutí: 23

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dobrá pověst, Přeměna právnické osoby (o. z.), Procesní nástupnictví, Tisk, Zánik obchodní společnosti

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 10 zákona č. 46/2000 Sb.

§ 135 odst. 1 o. z.

§ 178 odst. 3 o. z.

§ 2009 o. z.

§ 62 zákona č. 125/2008 Sb.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2024, sp. zn. 22 Co 187/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Právní předchůdkyně žalobkyně a) společnost DRFG a. s., IČO 28264720, se sídlem Vinařská 460/3, Brno, se v řízení společně s žalobcem b) domáhala uveřejnění odpovědi podle § 10 zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon). Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 25. 7. 2023, č. j. 12 C 158/2021-196, žalobu zamítl. Žalobci proti tomuto rozsudku podali odvolání a v odvolacím řízení vyšlo najevo, že původní žalobkyně a) ke dni 6. 12. 2023 zanikla v důsledku fúze splynutím se společností DRFG Telco 5G a.s., IČO 07102470, se sídlem tamtéž, a že nástupnickou společností je DRFG Investment Group, a. s., IČO 19977255, se sídlem Vinařská 460/3, Brno. Městský soud v Praze, jako soud odvolací, usnesením ze dne 6. 3. 2024, č. j. 22 Co 187/2023-277, podle § 107 odst. 1

a 3 o. s. ř. rozhodl, že v řízení bude na straně žalobkyně a) pokračováno se společností DRFG Investment Group, a. s.

II. Dovolání a vyjádření k němu

2. Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost spatřuje jednak v tom, že rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, které dosud nebyly v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešeny, případně by měly být vyřešeny jinak, jednak v tom, že v průběhu odvolacího řízení bylo rozhodnuto o procesním nástupnictví, a tudíž přípustnost dovolání zakládá § 238a o. s. ř. Jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že právo na odpověď podle tiskového zákona nepřechází v důsledku fúze splynutím na právní nástupce. Odkazuje na závěry komentářové literatury, podle níž je právo na odpověď součástí osobnostních práv a ochrany názvu, pověsti a soukromí právnické osoby. Ke shodnému závěru dospěla též judikatura ve vztahu k předcházejícím právním předpisům. Při fúzi splynutím dochází k přechodu veškerého jmění zúčastněných osob na nástupnickou právnickou osobu, přičemž jmění tvoří souhrn veškerého majetku a dluhů zúčastněných osob. Právo na odpověď však netvoří součást majetku zúčastněné osoby, nýbrž je jejím osobnostním právem, které není způsobilé přechodu na právní nástupce. Odkazuje též na část doktríny, která uvádí, že v důsledku fúze dochází k přechodu veškerých cedovatelných práv zúčastněných osob. Z charakteru práva na odpověď vyplývá, že není postupitelné na další osobu, neboť účelem tohoto institutu je ochrana osoby, jejíž pověst, popřípadě dobré jméno, byla ohrožena. Dovolatelka rovněž poukazuje na § 10 odst. 4 tiskového zákona, podle něž po smrti fyzické osoby přísluší právo podle odstavce 1 jejímu manželu a dětem, a není-li jich, jejím rodičům. Obdobný přechod práva na odpověď není upraven pro právnickou osobu. U práva na odpověď, jak je uplatněno žalobci, jde na jejich straně o nerozlučné společenství. Odvolací soud tak měl v rozsahu uplatněného práva na odpověď řízení zastavit. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

3. Žalobci ve vyjádření k dovolání uvedli, že dovolání fakticky nesměřuje proti rozhodnutí o procesním nástupnictví, nýbrž polemizuje s právem nástupnické společnosti domáhat se práva na tiskovou odpověď. Dovolatelkou předestřená otázka již byla vyřešena rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. [22 Cdo 1873/2009](#), s nímž je dovoláním napadené usnesení v souladu. Ve smyslu § 10 tiskového zákona svědčí právo na odpověď právnické osobě, pokud bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Dobré jméno a dobrá pověst jsou právně i ekonomicky významné atributy duševního vlastnictví právnické osoby, v dané věci původní žalobkyně a nyní její právní nástupkyně. V případě fúze mají jak aktiva a pasiva i reálný hmotný majetek zanikající společnosti, tak i její nehmotný majetek, např. ochranné známky, značky, know-how, ale též obchodní image a goodwill významnou hodnotu pro jmění a status nástupnické společnosti. Protože došlo k nezákonnému dotčení práv ke jménu a dobré pověsti právní předchůdkyně nynější žalobkyně, která dále nese i vnímá žalovanou způsobené negativní důsledky i nehmotnou újmu jako vlastní již proto, že její jméno zahrnuje jméno právní předchůdkyně a předsedou jejího představenstva je žalobce b), který totožnou funkci zastával u právní předchůdkyně. Text tiskové odpovědi, která je předmětem sporu, je aplikovatelný i na žalobkyni a). Žalobci též poukazují na § 10 odst. 4 tiskového zákona, jenž přechod práva na tiskovou odpověď výslovně připouští, pouze v případě fyzických osob jej limituje okruhem jen nejbližších příbuzných a vylučuje přechod na závětní dědice, aby byl naplněn smysl tiskové odpovědi. Z koncepce tiskového zákona vyplývá, že je postaven na principu rovnosti práv fyzických a právnických osob. Žalobci navrhuje, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl.

III. Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“ Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a je ve smyslu § 238a o. s. ř. přípustné, neboť napadeným usnesením bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem žalobkyně a).

IV. Důvodnost dovolání

5. Dovolání není důvodné.

6. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihledne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

7. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

8. Podle § 10 odst. 1 tiskového zákona, jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi. Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.

9. Podle § 10 odst. 2 věty první tiskového zákona odpověď se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení podle odstavce 1 uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje.

10. Podle § 10 odst. 4 tiskového zákona po smrti fyzické osoby přísluší právo podle odstavce 1 jejímu manželovi a dětem, a není-li jich, jejím rodičům.

11. Podle § 10 odst. 5 tiskového zákona ustanovení zvláštního právního předpisu o ochraně osobnosti a o ochraně jména a dobré pověsti právnické osoby zůstávají úpravou podle odstavců 1 až 4 nedotčena.

12. Podle § 135 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), právnická osoba, která byla dotčena zpochybněním svého práva k názvu nebo která utrpěla újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Podle odst. 2 náleží stejná ochrana právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby.

13. Úprava práva požadovat uveřejnění odpovědi ve sdělovacích prostředcích byla do českého právního řádu zavedena zejména na základě požadavků vyplývajících z článku 23 směrnice Rady č. 89/552/EHS ve znění směrnice Rady č. 97/36/ES. Současně respektuje doporučení obsažená v rezoluci č. (74)26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď, přijaté dne 2. 7. 1974. Institut práva na odpověď předpokládá subjektivní pocíťované poškození cti, důstojnosti nebo dobré pověsti dotčené osoby (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. [30 Cdo 1118/2006](#)). Předpokladem oprávnění domáhat se uveřejnění odpovědi podle tiskového zákona je, že v periodickém tisku bylo uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti,

důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, přičemž smyslem odpovědi je podle § 10 odst. 2 věty první tiskového zákona, že toto skutkové tvrzení se uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Právo na odpověď podle § 10 tiskového zákona tak tvoří součást ochrany všeobecných osobnostních práv (§ 81 a násl. o. z.) a ochrany názvu, pověsti a soukromí právnické osoby (§ 135 o. z.). Právě uvedené plyne mimo jiné z § 10 odst. 5 tiskového zákona, jenž vedle práva na odpověď umožňuje domáhat se ochrany též pomocí prostředků upravených v občanském zákoníku (shodně srov. CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr, URBÁNEK, Jiří. Mediální právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 22, marg. č. 4).

14. Kromě toho, že tiskový zákon výslovně pamatuje i na ochranu právnické osoby, lze totéž dovodit i s odkazem na plenární nález Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2025, sp. zn. [Pl. ÚS 26/24](#), byť se podle něj povaha utrpěné nemajetkové újmy u fyzických a právnických osob liší. Fyzické osoby pocítují újmu přímo ve své osobní sféře, jejich pověst je spjata s osobním životem, sociálními vztahy, profesionální kariérou a úzce souvisí s právy na osobní čest a jméno, s nimiž tvoří soubor osobnostních práv, která chrání člověka ve společenském kontextu. Oproti tomu újmu právnických osob je třeba vnímat odlišně s ohledem na jejich povahu. Právnické osoby újmu subjektivně neprožívají, to ale neznamená, že jim nevzniká, je ale spíše spojena s konkrétními dopady na jejich činnost a fungování na bázi přičitatelnosti. Újma a její povaha bude rozdílná i podle formy a typu právnické osoby, tedy zda je podnikatelská či nikoliv, zda je založena ve veřejném či soukromém zájmu apod. Dobrá pověst je však hodnotou vlastní jak fyzickým, tak i právnickým osobám.

15. Dovolací soud tak může přisvědčit dovolatelce v tom, že právo na odpověď není právem majetkové povahy. V případě fyzických osob představuje součást všeobecného osobnostního práva, v případě právnických osob součást ochrany názvu a dobré pověsti. Pro posouzení správnosti napadeného rozhodnutí je významné, zda v případě zániku právnické osoby s právním nástupcem zaniká takto pojaté právo na odpověď z důvodu jeho nemajetkové povahy, či zda toto právo přechází na právního nástupce.

16. Podle § 178 odst. 3 o. z. při splnutí zanikají všechny zúčastněné osoby a na jejich místě vzniká nová právnická osoba jako osoba nástupnická; na ni přecházejí práva a povinnosti všech zanikajících osob.

17. Podle § 2009 odst. 2 o. z. smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu.

18. Podle § 62 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění účinném od 1. 1. 2012, fúzí splnutím dochází k zániku dvou nebo více společností nebo družstev a přechodu jejich jmění na splnutím vzniklou nástupnickou společnost nebo družstvo; nástupnická společnost nebo družstvo vstupuje do právního postavení zanikajících společností nebo družstev, nestanoví-li zvláštní zákon něco jiného.

19. Jak již bylo uvedeno výše, právnické osoby nelze zcela ztotožňovat s osobami fyzickými. Na základě teorie fikce je třeba vycházet ze závěru uváděného Ústavním soudem, že právnická osoba je svého druhu nástrojem v „rukách“ lidí sloužícím k naplňování jejich cílů a hodnot. Proto také nelze zánik právnické osoby přirovnávat ke smrti člověka. Zatímco smrt člověka je přirozenou skutečností převážně nezávislou na lidské vůli, naopak zánik právnické osoby v důsledku její přeměny je vždy výsledkem rozhodnutí lidí, kteří z rozličných důvodů dospěli k závěru, že pro naplňování jejich cílů je vhodné jiné uspořádání právnických osob. Důsledkem smrti člověka je vznik pozůstalosti, která je následně vypořádávána prostředky upravovanými dědickým právem. Naopak při zániku právnické osoby pozůstalost nevzniká, nýbrž do práv a povinností právnické osoby vstupuje její nástupce podle úpravy přeměn právnických osob (případně dochází k likvidaci právnické osoby). Obě úpravy (dědické právo i přeměny právnických osob) jsou sice vystavěny na shodném principu univerzální

sukcese [v případě právnických osob srov. DVOŘÁK, T. Přeměny obchodních korporací. Systém ASPI. Wolters Kluwer (dříve ASPI). Dostupné z: www.aspi.cz], tento princip se však uplatňuje v případě přeměn právnických osob jinak než v dědickém právu. V případě smrti fyzické osoby se princip univerzální sukcese skutečně omezuje zásadně na jmění zemřelého (srov. též výjimku obsaženou v § 1475 odst. 2 o. z.). Naopak v případě přeměn právnických osob takové omezení neplatí. Z § 178 odst. 3 věty za středníkem o. z. vyplývá, že na nástupnickou společnost přecházejí práva a povinnosti všech zanikajících osob. Občanský zákoník tak neomezuje přechod práv a povinností pouze na ta, která mají majetkovou povahu (jsou součástí jmění), naopak princip univerzální sukcese se zde uplatňuje v plném rozsahu, jde tak zásadně o přechod všech práv a povinností.

20. Právě uvedené plyne též z § 62 zákona č. 125/2008 Sb., ve znění účinném od 1. 1. 2012. Toto ustanovení ve znění před novelou (shodně jako § 61 odst. 1 pro fúzi sloučením) upravovalo přechod pouze jmění včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Naopak novela provedená zákonem č. 355/2011 Sb. znění tohoto ustanovení změnila tak, že doplnila větu za středníkem, podle níž nástupnická společnost nebo družstvo vstupuje do právního postavení zanikajících společností nebo družstev, nestanoví-li zvláštní zákon něco jiného. Důvodová zpráva tuto změnu vysvětluje tak, že jde o vyjádření principu, že na nástupnickou osobu přechází nejen jmění, ale vstupuje do právního postavení zanikajícího subjektu jako takového. To nemůže znamenat nic jiného než přechod všech práv včetně nemajetkových. Tím se dikce tohoto zákona dostává do souladu s úpravou obsaženou v § 178 odst. 3 o. z.

21. K uvedenému závěru lze dospět též na základě výkladu závazkového práva. Občanský zákoník v § 2009 upravuje zánik závazku v důsledku smrti dlužníka nebo věřitele. Zánik závazku v důsledku zániku právnické osoby však občanský zákoník neupravuje. V době, kdy byl občanský zákoník přijímán, již byly právnické osoby dlouhodobě součástí právního řádu, a nelze tak vycházet z toho, že by si zákonodárce existenci právnických osob neuvědomoval a že snad jde o skrytou mezeru v zákoně, kterou by bylo třeba vyplnit výkladem, tedy analogickou aplikací uvedeného ustanovení i na právnické osoby. Uvedené ustanovení se tak skutečně týká pouze zániku (smrti) fyzické osoby. V případě právnické osoby je třeba i ta práva či povinnosti, u nichž bylo plnění omezeno na danou právnickou osobu, vypořádat podle pravidel o přeměnách právnických osob, případně podle pravidel o likvidaci právnické osoby [shodně srov. ŠILHÁN, Josef. § 2009 (Smrt dlužníka nebo věřitele). In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1234, marg. č. 7].

22. Konečně i praktické důvody podporují závěr odvolacího soudu o přechodu práva na odpověď na právního nástupce právnické osoby. Ať je činnost právnických osob vedena cílem dosáhnout zisku či nikoliv, vytvářejí si při ní různé vztahy s jinými subjekty, které mají význam pro působení právnických osob ve společnosti a pro dosažení jejich cílů. Tyto cíle mohou být narušeny nepravdivým, neúplným či zkreslujícím skutkovým tvrzením v mediální sféře. Má-li pak právo na odpověď sloužit možnosti korekce takto vadného veřejného sdělení, musí mít takovou možnost i právnická osoba, která vznikla fúzí právnických osob, přičemž jedné z nich takové právo svědčilo ještě před splynutím. Jestliže právní nástupce vstoupil do práv a povinností svého předchůdce, může být pro jeho další činnost významné, jak byla veřejnost informována a následně pak nahlížela na činnost předchůdce. Pozbyl-li předchůdce toto své právo splynutím, vedoucím k jeho zániku, bylo by nelogické, aby na právního nástupce oprávnění nepřešlo, neboť by to znamenalo zánik práva na odpověď v rozporu se smyslem a účelem ochrany právnické osoby uvedeným právním institutem tiskového zákona.

23. Poukazuje-li dovolatelka na názor, že v důsledku fúze dochází ke sloučení nebo splynutí několika právnických osob, a tedy zásadně i k přechodu všech cedovatelných (tj. převoditelných) práv a povinností zanikajících právnických osob [RUBAN, Radek. § 178 (Fúze). In: LAVICKÝ, Petr a kol.

Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 690, marg. č. 1], je třeba uvést, že autor komentáře jej nikterak nevysvětluje. Jde o názor, který popírá výše vysvětlený princip univerzální sukcese, a z toho důvodu se s ním Nejvyšší soud neztotožňuje. Právo na odpověď je právem, které, náleží-li fyzické osobě, zaniká její smrtí. Ve smyslu § 1881 odst. 2 o. z. tak jde o právo nepostupitelné, a to i tehdy, náleží-li právnické osobě. Ani okolnost, že právnická osoba nemůže s tímto právem volně disponovat a nemůže je postoupit, však nevylučuje, aby toto právo přešlo na jejího právního nástupce.

24. Argumentují-li žalobci i dovolatelka institutem postmortální ochrany v § 10 odst. 4 tiskového zákona, mylí se obě strany řízení v tom, že jde o zvláštní úpravu přechodu práva. Povaha tohoto práva je shodná jako povaha postmortální ochrany při zásahu do osobnosti člověka podle § 82 odst. 2 o. z. či § 83 odst. 2 o. z. a neznamená přechod práva dotčené osoby na právního nástupce, nýbrž jim zakládá zvláště upravenou aktivní legitimaci, která vzniká jmenovaným osobám originárně, nikoliv odvozeně od práv zemřelého člověka [shodně srov. TŮMA, Pavel. § 82 (Nároky ze zásahu do osobnosti člověka). In: LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 347, marg. č. 128]. Z existence postmortální ochrany osobnostních práv člověka tudíž nelze dovozovat nemožnost přechodu práva v případě přeměny právnické osoby, a to již z výše uvedeného důvodu, že zánik právnické osoby nelze ztotožňovat se smrtí člověka.

25. Na těchto závěrech nic nemění nepřiléhavý odkaz žalobců na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. [22 Cdo 1873/2009](#), které řešilo určení vlastnického práva k podílu na nemovité věci, a proto není významné pro otázku možného přechodu práva na odpověď na nástupnickou právnickou osobu. Naopak k závěru použitelnému v nyní projednávané věci dospěl Nejvyšší soud ohledně práv zakladatele k existující obecně prospěšné společnosti, která pro svou nemajetkovou povahu nejsou součástí pozůstalosti, avšak při přeměnách na nástupnickou právnickou osobu přecházejí (srov. usnesení ze dne 5. 12. 2023, sp. zn. [27 Cdo 1339/2023](#)).

26. Lze tedy shrnout, že v případě zániku právnické osoby s právním nástupcem vstupuje právní nástupce též do práv a povinností nemajetkové povahy zaniklé právnické osoby a může se domáhat práva na odpověď podle § 10 odst. 1 tiskového zákona, které vzniklo jeho právnímu předchůdci. Odvolací soud proto správně podle § 107 odst. 1 a 3 o. s. ř. rozhodl, že v řízení bude pokračováno se žalobkyní a).

27. Dovolací soud neshledal dovolání žalované důvodným, proto je podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2025, sp. zn. 8 Tdo 150/2025, ECLI:CZ:NS:2025:8.TDO.150.2025.1

Číslo: 23/2026

Právní věta:

Zákonný znak spočívající v dlouhodobosti pronásledování u přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku je naplněn mnohostí a časovou souvislostí jednotlivých aktů, které na sebe nemusí bezprostředně navazovat, ale periodicky se opakují.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.04.2025

Spisová značka: 8 Tdo 150/2025

Číslo rozhodnutí: 23

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Nebezpečné pronásledování

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 354 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných J. B. a J. B. proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 9. 2024, sp. zn. 3 To 319/2024, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prachaticích pod sp. zn. 3 T 46/2024.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích ze dne 25. 4. 2024, sp. zn. 3 T 46/2024, byli obvinění J. B. a J. B. uznáni vinnými přečinem nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), d) tr. zákoníku spáchaným ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, kterého se dopustili tím, že

v období nejméně od roku 2018 do září roku 2023, vždy od jara do podzimu, z domu č. p. XY v ulici XY ve XY a z přilehlé zahrady v souvislosti s dlouhodobými spory o průběh hranice sousedních pozemků, které vedou se svým sousedem S. N. ve společném úmyslu znepříjemnit jemu a jeho manželce K. N. užívání zahrady, která přiléhá k rodinnému domu č. p. XY, těmto dlouhodobě a soustavně vulgárně nadávali, hrubě je uráželi, vyhrožovali jim ublížením na zdraví i usmrcením, sledovali je přes vysoký betonový plot, k němuž si za tím účelem nainstalovali kamenný stupínek, nezjištěnou látkou poškozovali rostliny na jejich zahradě, včetně těch určených k přímé konzumaci, a dopouštěli se dalších schválností, když konkrétně

obviněný J. B. osočoval K. N., že za ním měla lézt, že jej chtěla, volal na ni: „Ahoj pus!“,

posílal jí vzdušný polibek, sledoval ji přes plot, pohvizdoval na ni, nadával jí slovy: „čubko, svině komediantská“, vyhrožoval jí, že ji propíchne vidlemi, v létě roku 2023 na ni plivnul, dále nadával S. N. slovy: „komediantská svině, čuráku“, vyhrožoval mu, že mu dá do huby, že si to s ním vyřídí, že všechno vystěhují, že na ně dojde, všechno proserou, zaplatí, že on chcípne, že na něj vezme vidle, že půjde do rakve, že si jej jednou podá, a naváděl svého syna obviněného J. B., aby N. rovněž nadával,

a obviněný J. B. nadával K. N. slovy: „komediantko jedna, vy máte chování řeznického psa, zajedte, jděte si ošetřovat vašeho manžela, má úmrtní list v prdeli, jděte do prdele, čubko jedna, K., hovno mě tlačí, vy svině komediantské“, při práci na střeše svého domu jí vyhrožoval slovy: „zalezte, nebo vám něco přistane na palici“, a dále nadával S. N. slovy: „komediantská svině, zmrde, čuráku“, vyhrožoval mu slovy: „vaše rodina musí vychcípát, a já se ti o to postarám“ a dále tím, že ho propíchne vidlemi a že je jednou zabije, přičemž popsání jednání, s přihlédnutím k předešlým incidentům, vzbuzovalo ve S. N. a v K. N. důvodné obavy o jejich život, zdraví a o jejich majetek a omezovalo je podstatným způsobem v nerušeném užívání zahrady přiléhající k jejich rodinnému domu.

2. Za tento přečin byli obvinění odsouzeni podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon jim byl podle § 81 odst. 1, § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání třiceti šesti měsíců za současného vyslovení dohledu. Podle § 85 odst. 3 a § 48 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku byla obviněnému J. B. uložena přiměřená povinnost podrobit se v průběhu zkušební doby vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy. Podle § 85 odst. 3 tr. zákoníku ve spojení s § 48 odst. 3 tr. zákoníku byla každému z obviněných uložena přiměřená povinnost, aby v průběhu zkušební doby nahradil podle svých sil újmu způsobenou poškozeným. Podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl každému obviněnému uložen peněžitý trest v celkové výměře 40.000 Kč, a podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku jim bylo povoleno jej uhradit ve stanovených splátkách. Rovněž bylo rozhodnuto o povinnosti obviněných nahradit způsobenou škodu.

3. Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 30. 9. 2024, sp. zn. 3 To 319/2024, odvolání obviněných směřující proti uvedenému rozsudku Okresního soudu v Prachaticích podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Z dovolání obviněných

4. Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích obvinění podali prostřednictvím obhájce s odkazem na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. společné dovolání. Na podkladě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítali vadné zjištění skutku kladeného jim za vinu. Poukazovali na to, že se soudy opíraly o svědecké výpovědi, které nebyly způsobilé objasnit subjektivní stránku ani období, po které se měli dopouštět protiprávního jednání, protože vyslechnutí svědci byli podjatí, neboť byli rodinnými příslušníky poškozených nebo šlo o osoby jim blízké či známé. Jejich výpovědi byly vykonstruované a nelze je považovat za objektivní a věrohodné.

5. Obvinění konstatovali některé pasáže z výpovědí svědků. U J. G. vytýkali, že nepopsal žádné konkrétní protiprávní jednání, kterého se měli obvinění dopustit, protože vypověděl pouze o jednom případě, ve kterém však nadávky podle svědka nebyly směřovány konkrétním osobám. Z jejího obsahu nelze dovodit, že by se dlouhodobě dopouštěli posuzovaného protiprávního jednání. U svědecké výpovědi P. K., kterou rovněž považovali za „podjatou a vykonstruovanou“, neshledali popis žádného konkrétního incidentu, protože svědek nic přesného nepopsal a nepodal žádný časový úsek, kdy se měly údajné incidenty vůči poškozeným odehrát. Rovněž svědkyni M. S. shledali obvinění „podjatou“ a její výpověď neobjektivní s tím, že se její výpovědi týkají pouze jedné události z léta roku

2023, kdy popsala jednání obviněného J. B., k němuž se doznal, ale žádnou jinou invektivu na adresu poškozené nikdy neuvedl. Uvedli rovněž, že její tvrzení v přípravném řízení jsou strohá a stručná, kdežto v hlavním líčení se vyjadřovala rozsáhle, což je známka vykonstruovanosti popisovaných skutečností. Ani ona však nepotvrdila konkrétní jednání a nepopsala, mezi kým by se měly nesváry odehrát, co bylo přesně obsahem incidentů, v jakých časových obdobích k nim mělo docházet, a už vůbec její výpověď neprokázala dlouhodobost vytýkaného chování obviněných. Svědek S. N. ml. jako syn poškozených rovněž vypovídal neobjektivně a ve prospěch poškozených, navíc i on popsal jen jeden incident s obviněným J. B., k němuž došlo před mnoha lety.

6. Obvinění popírají, že by obviněný J. B. poškozenou K. N. častoval nadávkami „čubko“ nebo „svině komediantská“. Tvrdil, že za dlouhodobý stav nelze považovat jednorázový skutek, ke kterému se sám přiznal, kdy na poškozenou pokřikoval „K., K., hovno mě tlačí“, a že by oba obvinění na adresu poškozených uváděli další urážky, jaké jim jsou připisované, protože nemají oporu v provedeném dokazování a nejsou verifikovány jinými nestrannými důkazy. Dodali, že jde o „smyšlenky vykonstruované pro soudní řízení“ bez opory ve výsledcích provedeného dokazování, a že soud nesprávně posoudil odchod obviněného J. B. z jednací síně při hlavním líčení dne 25. 4. 2024, kdy nebral do úvahy, že je kardiak a trpí cukrovkou a pod vlivem soudního jednání se u něj dne 25. 4. 2024 natolik zhoršil zdravotní stav, že mu nezbylo než odejít ze soudní síně, což soudu avizoval.

7. Na podkladě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obvinění toliko vytkli, že v důsledku zásadních vad ve skutkovém zjištění došlo k nesprávnému právnímu posouzení jejich trestní věci, protože nebyla prokázána subjektivní stránka a rovněž ani objektivní stránka přečinu nebezpečného pronásledování, konkrétně dlouhodobost údajného protiprávního jednání obviněných.

8. Vzhledem k tomu, že mají za to, že se přečinu kladeného jim za vinu nedopustili, a vadně zjištěný skutkový stav věci z podnětu jejich odvolání neodstranil ani odvolací soud, v závěru dovolání navrhli, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 9. 2024, sp. zn. 3 To 319/2024, jakož i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Prachaticích ze dne 25. 4. 2024, sp. zn. 3 T 46/2024, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Prachaticích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

9. Státní zástupce (§ 265h odst. 2 tr. ř.) působící u Nejvyššího státního zastupitelství (dále „státní zástupce“) se s dovoláním obviněných neztotožnil, protože jimi vytýkané vady v řízení předcházejícím vydání napadených rozhodnutí neshledal. Naopak podle jejich obsahu má za to, že obvinění byli usvědčeni výpověďmi poškozených, které nebyly osamoceny, nýbrž podpořeny jinými ve věci provedenými důkazy. Poukázal na nevhodné označení svědků jako podjatých osob, neboť trestní řád pojem podjatosti (viz § 30 tr. ř.) se svědky nespojuje, obvinění však měli v tomto ohledu na mysli nevěrohodnost uvedených svědků, již se v odůvodnění svého usnesení zabýval i odvolací soud, jenž vyložil, z jakého důvodu je za nevěrohodné nepovažoval. Státní zástupce uvedenou argumentaci odvolacího soudu označil za přílehlavou a jako na správnou na ni odkázal, a tudíž námitky obviněných uplatněné podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. považoval za neopodstatněné.

10. K výhradám vztahujícím se k nesprávnému právnímu posouzení podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. uvedl, že je obvinění založili na polemice se skutkovými zjištěními, což je v rozporu s tímto důvodem dovolání, protože při přezkumu na jeho základě je soud vázán skutkem tak, jak ho zjistily soudy nižších instancí, a nikoliv v podobě, jak ho prezentovali dovolatelé. V posuzované věci však obvinění, i když poukazovali na subjektivní a objektivní stránku, brojili jen proti tomu, že tyto znaky výsledky provedeného dokazování nebyly objasněny, což na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. nedopadá, jelikož takto uvedené námitky se týkají provedených důkazů a z nich

učiněných skutkových zjištění spadajících pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. I přesto konstatoval, že jde o námitku neopodstatněnou, neboť výsledky dokazování majícími odraz v popsáných skutkových zjištěních soudy doložily, že šlo o jednání trvající několik let (2018 až 2023), při němž chování obviněných směřovalo k tomu, že cíleně narušovali život poškozených způsobem vyjádřeným ve skutkových zjištěních i v použité právní kvalifikaci, přičemž zasáhli do zákonem chráněného zájmu na ochraně nerušeného mezilidského soužití. Forma, jakou čin páchali, svědčí i o úmyslu přímém podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

11. Vzhledem k tomu, že šlo o námitky opakované, jimiž se zabýval a v odůvodnění svého rozhodnutí vypořádal nejen soud prvního, ale i druhého stupně (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#)), a že oba soudy na ně řádně reagovaly a všechny rozhodné skutečnosti v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí dostatečně vysvětlily, jde o dovolání zjevně neopodstatněné, a proto navrhl, aby je Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Vyslovil přitom souhlas s rozhodnutím o dovolání v neveřejném zasedání jak za podmínek § 265r odst. 1 písm. a), tak písm. c) tr. ř.

12. Obvinění, jimž bylo toto vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství zasláno, se k němu do doby konání neveřejného zasedání před Nejvyšším soudem nevyjádřili.

IV. Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněných je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

V. Obecně k dovolání a jeho důvodům

14. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami, za nichž ho lze uplatnit (§ 265a odst. 1 tr. ř.). Každý označený důvod musí být skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v přezkoumávaném rozhodnutí. Pro naplnění deklarovaných dovolacích důvodů tudíž nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)), ale je třeba uvést konkrétní výhrady, které označený dovolací důvod vyjadřují, protože dovolání lze podat pouze z důvodů konkrétně vyjmenovaných v § 265b tr. ř.

15. Nejvyšší soud nejprve posuzuje, zda argumenty obviněného dopadají na jím označené dovolací důvody, a pouze tehdy může po věcné stránce dovolání přezkoumat. Jen faktická existence některého z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř. je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem (§ 265i odst. 3 tr. ř.).

16. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné použít, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento důvod je dán třemi alternativami procesních vad a vždy je třeba, aby v jejich důsledku byla vytykána skutková zjištění, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen. Postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto tří alternativ. Prostřednictvím tohoto důvodu nelze napadat jakoukoliv skutkovou okolnost, s níž se obviněný neztotožnil, ale jen takovou, která je rozhodná pro naplnění některého ze znaků skutkové podstaty posuzovaného trestného činu. Uvedenou podmínku proto nemůže splnit tvrzení existence vad týkajících se skutkových zjištění jiných, byť také významných pro

rozhodnutí ve věci, která pro naplnění znaků trestného činu určující nejsou (srov. rozhodnutí č. [19/2023](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2022, sp. zn. [8 Tdo 1377/2021](#), ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. [8 Tdo 32/2022](#), aj.).

17. Podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je zásadně možné namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a úplnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotněprávních ustanovení. Tyto nikoliv právní vady, ale nedostatky ve skutkových zjištěních nelze prostřednictvím tohoto důvodu vytýkat. Jestliže nepostačuje pouhý formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů, u důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. to znamená, že na něj jen nelze odkázat, aniž by nebyly řádně vymezeny hmotněprávní vady v napadených rozhodnutích spatřované, což znamená, že dovolací důvod musí být v dovolání skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je uveden v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotněprávní pochybení lze vytýkat i vadná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)).

18. Pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je rozhodný zásadně skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně, přičemž Nejvyšší soud je nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak ani v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů (srov. nález Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 564/02](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), aj.). To vyplývá z povahy dovolání jako mimořádného opravného prostředku, který je zákonem určen k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., a není a ani nemůže být další (třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav v celé šíři, neboť hodnotit důkazy v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. je právem a povinností soudu prvního stupně, jehož postup ve smyslu § 254 tr. ř. přezkoumává odvolací soud (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. [II. ÚS 215/99](#), nebo nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. [III. ÚS 84/94](#)).

19. Výjimku z těchto pravidel lze připustit toliko v případě nesprávné realizace důkazního řízení, má-li za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení zásadních požadavků spravedlivého procesu (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), zejména stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)). Zásah Nejvyššího soudu jako dovolacího soudu do hodnocení důkazů proto přichází v úvahu jen v případě, že by skutková zjištění byla v extrémním nesouladu s právními závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí, o něž by se jednalo tehdy, kdyby byly zjištěny a prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2000, sp. zn. [II. ÚS 215/99](#), nebo ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. [III. ÚS 84/94](#), či ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. [I. ÚS 553/05](#); též usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. [III. ÚS 578/04](#), ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. [III. ÚS 376/03](#), aj.).

20. Dovolací soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy, a proto musí obviněný nedostatky svědčící o porušení pravidel spravedlivého procesu v dovolání skutečně vytknout (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. [8 Tdo 849/2006](#)).

VI. K námitkám obviněných

a) k námitkám podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

21. Nejvyšší soud podle obsahu dovolání shledal, že obvinění výhradami podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podmínkám, za kterých lze tento důvod uplatnit, dostáli, protože brojili proti tomu, že svědecké výpovědi, o něž soudy svá rozhodnutí opřely, nebyly věrohodné, a pokud z nich soudy vycházely pro závěry o naplnění znaků jim za vinu kladeného přečinu, jde o alternativu tohoto důvodu, že skutková zjištění určující pro naplnění znaků trestného činu jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, což s označeným důvodem koresponduje v jeho první alternativě. Nejvyšší soud proto s ohledem na takto vznesené námitky zkoumal, zda se soudy dopustily vytknutých nedostatků, a to s ohledem na zásadu, že těžiště dokazování je v řízení před soudem prvního stupně, případně soudu druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Úkolem Nejvyššího soudu v dovolacím řízení proto není hodnotit či přehodnocovat důkazy provedené soudy nižších stupňů, ale zabývat se správností jejich hodnocení z hledisek a principů stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. při dodržení zásad spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 Úmluvy (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), i usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. [III. ÚS 376/03](#)). Proto posuzuje, zda proces a jeho výsledky odpovídají zákonem stanoveným principům, zejména zda nenesou znaky jednostrannosti, tendenčnosti či libovůle.

22. Posoudí-li se v tomto kontextu námitky obviněných, z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí plyne, že soudy nižších stupňů se obdobným výhradám obviněných věnovaly a svou pozornost zaměřily na objasnění rozhodných skutečností, a i s ohledem na jimi uváděnou obhajobu zkoumaly věrohodnost a přesvědčivost jimi zmiňovanými svědky podávaných skutečností. Z odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně je zřejmé, že se zabýval posuzováním věrohodnosti obviněných i obsahem svědeckých výpovědí, a to i se zřetelem na nesrovnalosti namítané v průběhu řízení, se závěrem, že vytknuté nedostatky neshledal. Uvedené závěry soudu prvního stupně po přezkoumání z hledisek uvedených obviněnými v odvolání považoval za správné i odvolací soud, který se obdobným výhradám rovněž věnoval.

23. Z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí je zřejmá snaha soudů o shromáždění a zajištění potřebných podkladů pro spravedlivé a pochybnosti nevzbuzující rozhodnutí. Podle jejich odůvodnění se soudy zabývaly všemi podstatnými okolnostmi, především posuzovaly zajištěný důkazní materiál z hledisek významných pro to, aby mohly o vině obviněných spravedlivě rozhodnout. Prováděly důkazy jak v jejich prospěch, tak i v neprospěch, a objasňovaly hlavně povahu jednotlivých forem pronásledování poškozených, intenzitu konkrétních útoků i jejich příčinu a způsob, jakým na sebe upozorňovali, jak poškozené sledovali a jaká příkoří a naschvály jim průběžně prováděli způsobem, jak jej ve výroku o vině ve skutkových zjištěních popsal soud prvního stupně. Stanovily na základě výsledků provedeného dokazování i dobu, po kterou k takovému chování docházelo. Pochybnosti nevzbuzuje ani způsob, jakým soudy jednotlivé provedené důkazy posuzovaly.

V další části tohoto bodu a v bodech 24, 25 a 26 Nejvyšší soud uvedená zjištění rozvedl a konkretizoval.

27. Z výše uvedeného vyplývá, že se soudy obou stupňů vypořádaly se všemi rozhodnými skutečnostmi a provedly dokazování, které nevzbuzuje pochybnosti, a to ani co do jeho úplnosti. Po shrnutí všech výše učiněných zjištění k nedůvodnosti skutkových námitek obviněných lze uvést, že Nejvyšší soud nezjistil vady ve shromažďování provedených důkazů ani v procesu jejich hodnocení, který odpovídal zásadám stanoveným v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Hodnotící úvahy soudu prvního stupně splňují požadavky pro objektivní posouzení provedených důkazů jednotlivě i ve vzájemných souvislostech, a ústí do skutkových a právních závěrů, které jsou sice odlišné od pohledu obviněných, leč jsou z obsahu provedených důkazů odvoditelné postupy nepřičítícími se zásadám logiky a požadavku pečlivého uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 2243/20](#)). Z uvedených důvodů Nejvyšší soud

shledal, že z přezkoumávaných rozhodnutí i obsahu spisu je zřejmé, že soudy při objasňování skutkového stavu a hodnocení důkazů dostaly všem svým povinnostem. Ve věci neshledal ani žádné nedostatky, které by svědčily o porušení pravidel spravedlivého procesu, neboť z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí plyne dodržení zásad stanovených v § 125 odst. 1 tr. ř. (srov. zejména nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 570/03](#)) bez známek libovůle nebo snahy vyhnout se plnění svých povinností při zajišťování rozsahu a způsobu provedení dokazování, uzavřel, že se nejedná ani o případnou existenci tzv. deformace důkazů, tj. vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedení dokazování (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1235/09](#), či ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. [III. ÚS 398/97](#)).

28. Všechny popsané skutečnosti svědčí o tom, že učiněná skutková zjištění netrpí obviněnými vytýkanými vadami, jsou dostatečně objasněna a vytvářejí potřebný a dostatečný podklad pro právní závěry.

b) k námitkám podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

29. Nejvyšší soud z uvedených důvodů, když učiněná skutková zjištění netrpí žádnými vadami obviněnými vytýkanými a mají základ ve výsledcích provedení dokazování, posuzoval výhrady obviněných zaměřené proti právnímu posouzení právě na podkladě takto zjištěného skutkového stavu, jenž nemůže měnit (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. [I. ÚS 412/02](#), ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. [III. ÚS 732/02](#), ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. [II. ÚS 760/02](#), ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), aj.). Byl přitom vázán těmi námitkami, jež obvinění uplatnili, k čemuž je třeba předeslat, že k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. jen stručně uvedli, že v důsledku vad ve skutkovém zjištění je vadné i právní posouzení, neboť nebyla prokázána subjektivní stránka ani dlouhodobost protiprávního jednání, které je jim kladeno za vinu. Z obecného hlediska lze připustit, že takto vyjádřené výhrady se týkají hmotněprávních otázek a tedy dopadají na předmětný dovolací důvod, na druhou stranu je však zřejmé, že obvinění touto argumentací v zásadě opět brojí, resp. navazují na vady jimi vytýkané proti skutkovým zjištěním (viz výše), ale i přesto Nejvyšší soud pro úplnost považuje za vhodné i při takto nedostatečném doložení důvodů zdůraznit, že jde o tvrzení o neexistenci uvedených znaků za vinu jim kladeného přečinu, a proto je vhodné se s touto, byť stručnou a nevystižnou, námitkou vypořádat alespoň v základním smyslu.

30. Nejprve lze předeslat, že přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), d) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých. Jde o trestný čin úmyslný, přičemž postačí úmysl nepřímý [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

31. Jestliže výhrady obviněných směřovaly proti tomu, že nebyl naplněn znak dlouhodobosti, je třeba zdůraznit, že podle soudy učiněných skutkových zjištění je zjevné, že činy měli obvinění páchat od roku 2018 až do září roku 2023, což představuje dobu odpovídající obecnému vymezení znaku dlouhodobosti u posuzovaného přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku, které zahrnuje dlouhodobé pronásledování jiného prováděné v konkrétních, zákonem taxativně stanovených formách jednání způsobilých v jiném vzbudit důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých. Společným jmenovatelem těchto forem je v souhrnu záměr jiného obtěžovat tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou a v některých případech i fyzickou integritu. Jde o obsesivní fixaci pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Konkrétní způsoby nebezpečného pronásledování obecně zahrnují široké spektrum a různou intenzitu lidského jednání, přičemž rovněž prostředky, které pachatel používá, se liší, neboť může používat jak zdánlivě „legální“ (např.

vyhledávání osobní blízkosti, zasílání SMS apod.), tak zákonem nedovolené způsoby (pomluva, vyhrožování, poškození cizí věci apod.). Jednotlivý čin přitom nemusí být nutně škodlivý, a proto ani nemusí naplňovat skutkovou podstatu toho, na co chceme prostředky trestního práva reagovat, ale v celkovém kontextu je třeba takové projevy považovat za pronásledování (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4453, 4355).

32. Dlouhodobostí je u trestného činu nebezpečného pronásledování třeba rozumět přinejmenším několik vynucených kontaktů nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobilé v poškozeném vyvolat důvodnou obavu. Ojedinelé nebo náhodné projevy, byť jinak nežádoucího chování, tyto požadavky nesplňují. Zpravidla se bude jednat o soustavně, vytrvale, tvrdošjně a systematicky prováděná jednání vybočující z běžných norem chování, která mohou v některých případech i nebezpečně gradovat (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2011, sp. zn. [8 Tdo 1082/2011](#), nebo ze dne 30. 10. 2014, sp. zn. [8 Tdo 1084/2014](#)). Splnění požadavku dlouhodobosti je závislé na formě nebezpečného pronásledování a intenzitě, s jakou byly zákonem vyjmenované formy nebezpečného pronásledování jednáním obviněného naplněny, přičemž platí, že čím závažnější forma a vyšší intenzita jejího naplňování, tím kratší doba postačí pro vyslovení závěru, že jde o jednání dlouhodobé (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. [6 Tdo 1226/2017](#)).

33. Podle takto vymezených pravidel je zjevné, že v posuzované věci šlo o dlouhou dobu, při níž docházelo k incidentům uvedeným ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, které se projevovaly zejména v jarních, letních a podzimních obdobích, kdy bylo možné zahradu užívat. Významná je v tomto smyslu urputnost obviněných, s níž každoročně sezónně realizovali různá jednání tak, aby v této soustavnosti a vytrvalosti systematicky znemožňovali poškozeným zahradu užívat obvyklým způsobem, do něž lze zahrnout i poklidnou a nerušenou pohodu v jádru přírody. Právě v této podobě byli poškození obviněnými limitováni v užívání zahrady, byli sledováni, osočováni, napadáni atd., a to formami, které jsou konkrétně ve výrokové části rozsudku uvedeny. Je tak zjevné, že po celé vymezené období, i když nešlo např. o každodenní realizování některé z popsaných forem pronásledování, tedy vyhrožování ublížením na zdraví nebo jinou újmu, sledováním nebo omezováním v obvyklém způsobu života, zde zejména užívání zahrady a jejích požitků, přesto dlouhodobě docházelo k těmto formám (alternativám) po dobu trvající několik let. Přestávky v zimním období, kdy tato činnost není datována, popisována, neznamenají přetržení předmětného trvajícího deliktu, pokud s přesností vymezenou jarním obdobím představujícím čas, kdy se hodnotně zahrady užívají, tato činnost na předchozí navázala, a tak trvala v daných obdobích pravidelně v četnosti využívaných forem posuzované trestné činnosti. Souvislost jako požadovaný znak u přečinu podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku zde vychází z návaznosti, která se jednotlivými ataky nasčítala v letitém tvrdošjném a intenzivním obtěžování různými praktikami majícími schopnost znemožnit, znepříjemnit a zkomplikovat život poškozených na zahradě po dobu několika za sebou jdoucích let. Z těchto důvodů Nejvyšší soud považuje i v daném případě uvedený znak dlouhodobosti za naplněný, protože závěru o tom, že o něj jde, nebrání např. sezónní povaha, pokud se vždy po uplynutí určitého zklidnění s periodickou opakovaností obvinění znovu k různým formám pronásledování vrátili (vždy od jara do podzimu), a takto své jednání realizovali po dobu 5 let (od roku 2018 do září roku 2023), což lze v obecné rovině považovat za období odpovídající požadavku dlouhodobosti (k tomu přiměřeně např. rozhodnutí pod č. [58/2008](#) Sb. rozh. tr.).

34. Z hlediska znaku dlouhé doby tohoto páčání má význam i intenzita jednotlivých forem představujících pronásledování ve smyslu § 354 odst. 1 tr. zákoníku, neboť šlo o výhrůžky [viz písm. a)], tedy protiprávní jednání, které je objektivně způsobilé vzbudit důvodnou obavu, aniž je ovšem nutné takovou důvodnou obavu u poškozeného skutečně vyvolat (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. [7 Tdo 1492/2012](#)). V posuzované věci obvinění vyhrožovali, že poškozené propíchnou vidlemi, že na ně vezmou vidle, resp. obviněný J. B. poškozené při práci na střeše vyhrožoval, že „jí něco přistane na palici“, což jsou nepochybně výhrůžky způsobilé vzbudit v

poškozených důvodnou obavu, a to zejména v kontextu všech rozhodných skutečností. Lze zmínit výpověď svědkyně M. S., že obvinění měli vyhodit nějaký nepořádek z okna na zahradu poškozených. Intenzitu těchto výhrůžek nelze posuzovat izolovaně, jen každou z nich samu o sobě, ale opět jak v kontextu celého času, tak i dalších forem, jimiž bylo pronásledování realizováno, neboť to dotváří komplexní situaci napětí, úzkosti a obav ze strany uživatelů zahrady, na níž byli poškození těmto různým útokům vystaveni.

35. Zmiňovaná dlouhodobost v posuzovaném kontextu se promítá i v aspektu vyhledávání osobní blízkosti a sledování poškozených, protože obtěžujícím a úkorným je již samo pomyšlení, že na zahradě, kde si chce její uživatel dopřát pohody a klidu, je pozorován, navíc osobou zneprátenou. V takovém případě postačovalo, jak též bylo ve věci zjištěno, že si obvinění vybudovali schůdky, aby viděli přes plot či řadu stromů, a dívali se na dění na zahradě. I tuto formu je třeba vykládat v širokém smyslu slova, neboť jedině tak lze naplnit záměr zákonodárce účinně ochránit jedince před závažnými útoky do jeho soukromí, které jsou obtěžováním, protože i takové pozorování přes plot je objektivně způsobit požadovanou důvodnou obavu (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4457). Lze navíc připomenout, že jednotlivé ataky obviněných přitom samostatně nijak výrazně škodlivé být nemusí, jestliže v celkovém kontextu poškozeného permanentně obtěžují, stresují nebo nežádoucím způsobem zasahují do jeho osobního života (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. [6 Tdo 1226/2017](#)).

36. O skutečnosti, že z hlediska dlouhodobosti nešlo jen o pouhý exces v krátkodobém chování, svědčí i to, že poškození v důsledku dlouho trvajících zasahování do možnosti řádně zahradu užívat, kdy byli omezováni v obvyklém způsobu využívání požitků ze zahrady, na níž obvinění zničili i některé rostliny, nechtěli na zahradu chodit mimo jiné i pro urážky a nadávky, které jim obvinění uštěďovali. Poškození nemohli užívat zahradu podle svých představ a v rozsahu, ve kterém by chtěli, obávali se pěstovat plodiny v blízkosti betonového plotu nebo v možnosti pozvat si domů návštěvu, aby ji nevystavili nepříjemnostem ze strany obviněných. K takovému narušení může dojít nejen přímým fyzickým bráněním, ale i nepřímou pronásledujícím chováním tím, že obviněný poškozeného donutí organizovat si svůj život tak, aby docházelo k co nejmenšímu kontaktu s obviněným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. [8 Tdo 94/2017](#)).

37. Nejvyšší soud na podkladě uvedených skutečností dospěl k závěru o nedůvodnosti výhrad obviněných o tom, že nebyl dán znak dlouhodobosti, protože shledal, že bylo objasněno, že jednání obviněných bylo dlouhodobé ve smyslu tohoto znaku u objektivní stránky přečinu podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku.

38. Nebylo možné přisvědčit obviněným ani v tom, že nejednali zaviněně a že soudy jejich úmysl neprokázaly. Naopak je vhodné uvést, že soudy se subjektivní stránkou činu obviněných zabývaly, když dospěly k závěru, že jednali v úmyslu přímém.

39. Podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je trestný čin spáchán v přímém úmyslu, jestliže pachatel chtěl způsobem v trestním zákoně uvedeným porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Podle skutečností, jak se obvinění činu dopustili a jakým způsobem se vůči poškozeným chovali, je zjevné, že vědomě a chtěně realizovali svůj záměr vyvolat v poškozených obavy z toho, že mohou být napadeni, že jim bude pobyt na zahradě znepríjemňován a že budou uráženi. Cílené jednání realizované v daném záměru je konáno v přímém úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

40. Při posouzení závěrů učiněných soudy je zjevné, že o tom, že oba obvinění jednali úmyslně, není důvod pochybovat. Soudy subjektivní stránku dovozovaly, jak bývá obvyklé, nepřímou ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Vycházely z chování obviněných, a to jak před vlastním činem, tak i v jeho dalších fázích, opíraly se tedy zcela důvodně i o další výsledky dokazování, z nichž logicky závěr o jejich zavinění vyplývá (srov. například rozhodnutí č. [62/1973](#) a

[41/1976](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. [8 Tdo 394/2010](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. [5 Tz 225/2001](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2728/12](#)). K námitkám obviněných lze jen zmínit, že soudy na jejich úmysl usuzovaly z komplexu všech provedených důkazů, a braly do úvahy i všechna z nich plynoucí zjištění.

41. Všechny výše uvedené skutečnosti dostatečně dosvědčily závěr, že obvinění naplnili znaky přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), b), d) tr. zákoníku, který obvinění spáchali ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, neboť svým úmyslným společným jednáním poškozené dlouhodobě pronásledovali tím, že jim vyhrožovali ublížením na zdraví, sledovali je, omezovali je v jejich obvyklém způsobu života, a toto jednání bylo způsobilé v poškozených vzbudit důvodnou obavu o jejich život a zdraví a o život a zdraví osob jim blízkých.

VII. Závěr

42. Podle výše rozvedených důvodů lze shrnout, že nevznikají pochybnosti o tom, že se obvinění dopustili jednání, které je popsáno ve skutkové větě přezkoumávaných rozhodnutí, a že po všech stránkách naplnili znaky přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku.

43. Když Nejvyšší soud neshledal dovolání důvodnými, a k tomuto závěru dospěl z obsahu dovoláním napadených rozhodnutí a příslušného spisu, z nichž je dostatečně patrné, že v řízení předcházejícím vydání přezkoumávaného rozhodnutí nedošlo k vytýkaným pochybením a že použitá právní kvalifikace je správná, dovolání obviněných jako zjevně neopodstatněná podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

